

วารสารสหศาสตร์

Interdisciplinary Studies Journal

ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)
Vol. 25 No. 1 (January - June 2025)

ISSN 1513-8429

ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)

วารสารสหศาสตร์

ISSN: 1513-8429

หน่วยงานที่รับผิดชอบ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ในสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ของนักวิชาการทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นทางวิชาการในสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ของนักวิชาการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
3. เพื่อให้บริการวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารวิชาการ
4. เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องในสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์
5. เพื่อให้เป็นเอกสารประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ปีที่พิมพ์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2568)

กำหนดออกวารสาร ปีละ 2 ฉบับ มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม

จำนวนหน้า 153 หน้า

จัดพิมพ์โดย คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

โทรศัพท์. 0-2800-2840-70

โทรสาร. 0-2441-9738

Website: www.sh.mahidol.ac.th

วารสารสหศาสตร์

อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)
ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยอยู่ในกลุ่มที่ 2

บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารสหศาสตร์เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และกองบรรณาธิการ
ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการนำบทความไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาแต่ให้อ้างอิง
แหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

Editorial.....	1

บทความวิชาการ

การสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐของประเทศไทย:

การเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในอนาคต

Strengthening Thailand's Public Fiscal Resilience:

Preparing for Future Economic Challenges.....2-25

ปิยะพงษ์ ปูนอุดม

Bpiyapong Bpoon-udohm

สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ

Somboon Sirisunhirun

การใช้แนวคิด Manifestation ในมุมมองสุขภาพองค์รวม

Manifestation in Holistic Health Perspective.....26-38

ชาลิสา แซ่มชื่น

Chalisa Chamchuen

เพชรไพลิน อุ่นเมือง

Pethpailin Unmueng

นิชากานต์ ชูอำนาจ

Nichakan Chuamnart

บทความวิจัย

การศึกษาปัจจัยความสำเร็จการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

A Study on the Success Factors of Local Lanna Museum Management

in Promoting Cultural Tourism.....39-51

รัศมี อัจฉริยไพศาลกุล

Ratsamee Ajcharyapaisankul

ภาณุมาศ เกตุแก้ว

Panumart Kedkaew

นิตกิตติกานต์ เหมสุวรรณ

Nithikittikarn Hemsuwan

ผลของการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการพัฒนาคำเข้าใจ ทางคณิตศาสตร์ของไพรี-ไคเรน

ร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพที่มีต่อความฉลาดรู้ ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

THE EFFECTS OF MATHEMATICS INSTRUCTION ACCORDING TO THE PIRIE-KIEREN THEORY

OF MATHEMATICAL UNDERSTANDING DEVELOPMENT ALONG WITH VISUAL THINKING S

TRATEGIES ON MATHEMATICAL LITERACY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS.....52-66

พลธรา ไทยน้อย

Poltara Thainoy

รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง

Aumporn makanong

ผลกระทบสุขภาพทางกายที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต

ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดปทุมธานี

The Physical Health Impacts Resulting from Internet Usage

Behaviors among Undergraduate Students in Pathum Thani Province.....67-84

อนงค์นาฏ ผ่านสธิน

Anongnat Pansathin

อริศรา ภูระหงษ์

Arisara Purahong

ญาดา สอนประดิษฐ์

Yada Sornpradit

การวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

RESEARCH ON MONITORING AND EVALUATING PRIMARY EDUCATION STUDENT

CHARACTERISTICS IN ACCORDANCE WITH THE DESIRED

OUTCOMES OF EDUCATION UNDER THE NATIONAL EDUCATION STANDARDS.....85-103

ฐิติกรณ์ ยาวีไชย จารึกศิลป์

Thitikorn Yawichai Jarueksil

แนวทางการขับเคลื่อนแพลตฟอร์ม CCC เพื่อส่งเสริมคนไทยออกกำลังกายเป็นวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน

Guidelines for Driving the CCC Platform

to Promote Sustainable Physical Activity as a Way of Life for Thai People.....104-114

วรรณชลี โนริยา

Wanchalee Noriya

บงกชรัตน์ โมลี

Bongkotrath Molee

ศรายุทธ์ ทัดศรี

Srayoot Thadsri

การประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยตัวแบบ CIPPO

Curriculum Evaluation of the Doctor of Public Administration Program of Mahidol University’s
Faculty of Social Sciences and Humanities using a CIPPO Model.....115-133

ศิริพร แยมนิล

Siriporn Yamnill

ธนากร มุลพงศ์

Dhanakorn Mulaphong

การศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะดิจิทัลที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลและ
ผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

Examining the Influence of Digital Competency on Digital Well-being and
Individual Job Performance in the Office of the Education Council.....134-153

สรนันท์ กันเกษ

Soranan Kanket

ธนากร มุลพงศ์

Dhanakorn Mula

บทบรรณาธิการ

วารสารสหศาสตร์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 นำเสนอองค์ความรู้ที่หลากหลายและครอบคลุมมิติสำคัญของสังคมร่วมสมัย ผ่านการบูรณาการศาสตร์ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สุขภาพ การศึกษา การบริหารจัดการ และเทคโนโลยีดิจิทัล สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคมไทยในปัจจุบัน

ในหมวดบทความวิชาการ บทความเรื่อง *การสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐของประเทศไทย* ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการเตรียมความพร้อมเชิงนโยบายเพื่อรับมือกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจในอนาคต ขณะเดียวกัน บทความ *การใช้แนวคิด Manifestation ในมุมมองสุขภาพองค์รวม* ได้นำเสนอการเชื่อมโยงระหว่างมิติทางจิตใจ ร่างกาย และสังคม ซึ่งสะท้อนการขยายขอบเขตความรู้ด้านสุขภาพจากกรอบชีวการแพทย์ไปสู่ความเข้าใจแบบองค์รวม

หมวดบทความวิจัยในฉบับนี้สะท้อนความหลากหลายของประเด็นศึกษา ตั้งแต่การจัดการพิพธัณท์ท้องถิ่นล้านนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ ไปจนถึงการศึกษากลกระทบด้านสุขภาพจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา งานวิจัยเหล่านี้ไม่เพียงให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ยังสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมมนุษย์ สภาพแวดล้อม และโครงสร้างทางสังคม

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยด้านการศึกษาและการบริหารจัดการที่มุ่งประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ การขับเคลื่อนแพลตฟอร์มเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างยั่งยืน การประเมินหลักสูตรระดับคุษภูัณท์ิตด้านนโยบายสาธารณะ และการศึกษาสมรรถนะดิจิทัลที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดี และผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสะท้อนบทบาทขององค์ความรู้เชิงสหศาสตร์ในการสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ และระบบสถาบันในยุคดิจิทัล

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารสหศาสตร์ฉบับนี้จะเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้เชิงวิชาการที่เปิดกว้างต่อการบูรณาการศาสตร์ และเป็นประโยชน์ต่อ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษา ตลอดจนผู้กำหนดนโยบาย ในการนำองค์ความรู้ไปต่อยอดสู่การพัฒนาสังคมอย่างมีคุณภาพ เท่าเทียม และยั่งยืนต่อไป

กองบรรณาธิการ

การสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐของประเทศไทย: การเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจ ในอนาคต

ปิยะพงษ์ ปุ่นอุดม¹

สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ²

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์การสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐของประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในอนาคต ท่ามกลางความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้นทั้งในระดับโลกและภายในประเทศ ซึ่งได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความผันผวนของตลาดการเงินโลก การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจโลก และศึกษาบทเรียนจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา เช่น วิกฤตต้มยำกุ้ง วิกฤตซับไพร์ม วิกฤตมหาอุทกภัย และวิกฤตโควิด-19 ที่แสดงให้เห็นถึงความเปราะบางของระบบการคลังไทย ดังนั้น การสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลัง จึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยการจัดการรายได้และรายจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพและการปรับนโยบายการคลังให้ยืดหยุ่นและทันสมัย ตามสถานการณ์เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลก และผลกระทบจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ การสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังที่เข้มแข็งไม่เพียงแต่ช่วยให้รัฐบาลสามารถรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจได้ แต่ยังช่วยให้ประเทศไทยสามารถรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยการกำหนดนโยบายการคลังในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจและวางแผนรับมือกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและความเสี่ยงทางการคลังที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อออกแบบมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อรองรับสถานการณ์วิกฤต การสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐของประเทศไทย และการเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในอนาคต

คำสำคัญ: ภูมิคุ้มกันทางการคลัง, การคลังภาครัฐ, เศรษฐกิจ, ความท้าทาย

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ,

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล, Email: obtain4u@gmail.com (Corresponding author)

² รองศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาสังคมศาสตร์, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล, Email: shssr@mahidol.ac.th

Strengthening Thailand's Public Fiscal Resilience: Preparing for Future Economic Challenges

Bpiyapong Bpoon-udohm³

Somboon Sirisunhirun⁴

Abstract

This article focuses on analyzing the development of fiscal resilience in Thailand's public sector to prepare for future economic challenges amid increasing global and domestic uncertainties. These uncertainties stem from various factors such as global financial market volatility, structural changes in the global economy, and lessons learned from past economic crises like the 1997 Asian financial crisis (Tom Yum Kung crisis), the subprime mortgage crisis, the great flood crisis, and the COVID-19 pandemic, which have all demonstrated the vulnerability of Thailand's fiscal system. Therefore, building fiscal resilience is a crucial mechanism for strengthening economic stability by managing revenue and expenditure efficiently and adapting fiscal policies to be flexible and responsive to changing economic conditions. This is especially important during potential economic crises resulting from global economic shifts and geopolitical factors. A robust fiscal resilience framework not only enables the government to effectively address economic crises but also ensures the long-term economic stability of Thailand. Moreover, it emphasizes the importance of establishing fiscal policies during economic downturns and formulating strategies to cope with economic uncertainties and fiscal risks. This article also provides policy recommendations for designing fiscal and financial measures to respond to crisis situations, strengthening the fiscal resilience of Thailand's public sector, and preparing for future economic challenges.

Keywords: Fiscal Resilience , Public Finance , Economic , Challenges

---

³Doctor of Public Administration students Department of Public Policy and Public Management ,Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Email: obtain4u@gmail.com (Corresponding author)

⁴Associate Professor Dr., Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Email: shssr@mahidol.ac.th

1. บทนำ

ในยุคที่ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจในระดับโลกและระดับประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลของทุกประเทศเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบจากความผันผวนของตลาดการเงินโลก ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจโลก ก็เป็นอีกหนึ่งปรากฏการณ์ที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) บล็อกเชน (Blockchain) และอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things: IoT) แม้ว่าการเปลี่ยนผ่านนี้จะเปิดโอกาสใหม่ในการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของตลาดแรงงาน ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) และรูปแบบการทำธุรกิจที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ยังสร้างความเสี่ยงใหม่ให้กับเศรษฐกิจในรูปแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เช่น ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cybersecurity) ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการเงินและการทำธุรกรรมออนไลน์ทั่วโลก ทั้งหมดนี้ทำให้รัฐบาลของทุกประเทศต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวให้ทันกับบริบทใหม่ โดยจำเป็นต้องมีนโยบายที่ยืดหยุ่นและทันสมัย เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน

ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็ต้องมีการปรับตัวและวางแผนรับมือกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและความเสี่ยงทางการคลังที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากประสบการณ์จากวิกฤตเศรษฐกิจในอดีต เช่น วิกฤตต้มยำกุ้ง วิกฤต Subprime ในสหรัฐอเมริกา และวิกฤต COVID-19 ได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบอันร้ายแรงของความไม่พร้อมทางการคลัง และบทเรียนสำคัญที่เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการมีแผนรับมือที่ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ แม้ว่ารัฐบาลไทยจะมีความพยายามในการวางแผนทางการคลังเพื่อรองรับสถานการณ์วิกฤต แต่ก็ยังคงมีจุดอ่อนที่ต้องพัฒนา โดยเฉพาะในด้านการเตรียมความพร้อมสำหรับวิกฤตเศรษฐกิจใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก ตัวอย่างเช่น ผลกระทบจากสงครามการค้าและความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ในทวีปยุโรปและในตะวันออกกลาง ที่อาจนำไปสู่การหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทาน หรือการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อฐานการผลิตของประเทศ

การสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐ (Fiscal Resilience) จึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยเปรียบเสมือนกลไกป้องกันที่ช่วยให้รัฐบาลสามารถรับมือกับความท้าทายและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีภูมิคุ้มกันทางการคลังที่เข้มแข็งช่วยให้รัฐบาลสามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างรอบคอบและเหมาะสม ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต ดังนั้น รัฐบาลที่มีภูมิคุ้มกันทางการคลังที่ดีสามารถสร้างเสถียรภาพในระยะยาวได้ผ่านการจัดการรายได้และรายจ่ายที่สมดุล และช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในเชิงนโยบาย กล่าวคือ รัฐบาลสามารถปรับเปลี่ยนนโยบายการคลังได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งยังช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือวิกฤตการณ์ทางการเงินระดับโลก โดยรัฐบาลที่มีฐานะทางการคลังที่มั่นคงสามารถใช้ทรัพยากร

ที่สะสมไว้ เช่น กองทุนสำรองทางการคลัง หรือสินทรัพย์ที่สร้างรายได้ เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจภายในประเทศ ลดผลกระทบต่อประชาชน และป้องกันไม่ให้เศรษฐกิจเข้าสู่วงจรวิกฤต

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ความสำคัญของภูมิคุ้มกันทางการคลังในฐานะกลไกสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในประเทศไทย โดยเน้นถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความยืดหยุ่นของนโยบายการคลัง และเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับการเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในอนาคต บทความจะสำรวจประสบการณ์จากวิกฤตเศรษฐกิจในอดีต พร้อมทั้งประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของระบบการคลังในปัจจุบัน เพื่อให้ได้มาซึ่งกรอบแนวคิดและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการพัฒนาภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐไม่ใช่เพียงการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้น แต่ยังหมายถึงการสร้างรากฐานที่มั่นคงให้กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพและก้าวสู่ความยั่งยืนในอนาคต

2. การทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านการเงินการคลังในภาวะวิกฤต

2.1.1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายการคลัง

Philip Arestis (2012, อ้างถึงใน อุปมา ใจหงส์และคณะ, 2565) ได้ศึกษาถึงแนวคิดในการดูแลเศรษฐกิจตามหลักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาคแบบเคนส์ (Keynesian Economic Theory) โดยเห็นว่าการดำเนินนโยบายการคลังที่เหมาะสม ควรดำเนินนโยบายในลักษณะตรงข้ามกับวัฏจักรเศรษฐกิจเพื่อปรับสมดุลทางเศรษฐกิจให้อยู่ในเสถียรภาพ กล่าวคือ เมื่อวัฏจักรเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย (Recession) รัฐบาลควรดำเนินนโยบายเพื่อกระตุ้นให้เศรษฐกิจฟื้นตัวผ่านเครื่องมือทางการคลัง เช่น การปรับลดภาษีเงินได้ หรือการเพิ่มรายจ่ายรัฐบาลในทางตรงกันข้ามในช่วงที่เศรษฐกิจอยู่ในภาวะขยายตัวได้ดี การเพิ่มภาษีเงินได้ หรือการปรับลดการใช้จ่ายเป็นสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายควรดำเนินการเพื่อลดความร้อนแรงของเศรษฐกิจ

2.1.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายการเงิน

International Monetary Fund (2013) อธิบายถึงกรอบแนวคิดของมาตรการการเงินพิเศษ (Unconventional Monetary Policy: UMP) ที่ธนาคารกลางใช้ดำเนินการควบคู่กับการดำเนินนโยบายการเงินแบบปกติ (Conventional Monetary Policy: CMP) ในภาวะวิกฤต โดยแบ่งวัตถุประสงค์ของการทำมาตรการ UMP เป็น 2 ข้อ ได้แก่ (1) เพื่อดูแลกลไกตลาดเงิน (financial market functioning) และตัวกลางทางการเงิน (financial intermediation) ให้สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม และ (2) เพื่อผ่อนคลายนโยบายการเงินเพิ่มเติมในจังหวะที่อัตราดอกเบี้ยนโยบายลดลงจนเข้าใกล้ศูนย์ (Zero lower bound: ZLB) ซึ่งทั้ง 2 วัตถุประสงค์มีความเชื่อมโยงกันมาก และมีเป้าหมายสูงสุดในการสนับสนุนเสถียรภาพเศรษฐกิจมหภาค รวมทั้งลดความเสี่ยงในการเกิด tail risk อย่างฉับพลันในช่วงวิกฤต อาทิ ความล้มเหลวของระบบการเงิน การเข้าสู่ภาวะเงินฝืด เป็นต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความไม่แน่นอนทางการเมืองและสถานะเศรษฐกิจ

สภาวะไร้เสถียรภาพการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล โดยเฉพาะความแน่นอนทางการเมืองในด้านที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะของประชาชน ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการชุมนุม และการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่รุนแรงอย่างการปฏิวัติยึดอำนาจ ความไม่แน่นอนทางการเมืองไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อนโยบายเศรษฐกิจโดยรวมเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของบริษัทที่จะลงทุนอีกด้วย เพราะการขาดการปกป้องสิทธิทรัพย์สินส่วนบุคคล (Property rights) จากรัฐ และความไม่แน่นอนในการบังคับใช้กฎหมายเป็นการลดแรงจูงใจของบริษัทในการที่จะลงทุนในประเทศ รวมไปถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอีกด้วย (Darby et al., 2004)

ความไม่แน่นอนทางการเมืองนั้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทผ่านทาง การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐในช่วงที่การเมืองไร้เสถียรภาพ งานของ Svensson (1998) อธิบายว่า การปกป้องสิทธิในทรัพย์สินและการบังคับใช้กฎหมายและสัญญาต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนของภาคเอกชน ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองและการแบ่งขั้วทางสังคมจะลดโอกาสในการปฏิรูปเศรษฐกิจที่จำเป็น รวมไปถึงทำให้เกิดปัญหาการปกป้องสิทธิในทรัพย์สินและลดผลตอบแทนการลงทุน ทำให้แรงจูงใจในการลงทุนของภาคเอกชนนั้นลดลง และส่งผลให้เกิดผลเสียต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว (พัศวีร์ เจริญสุข, 2562)

3. การวิเคราะห์บทเรียนจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมาและผลกระทบต่อการบริหารการคลังของประเทศ

ในบทความนี้จะเริ่มต้นวิเคราะห์จากวิกฤตเศรษฐกิจของไทยในปี พ.ศ. 2540 หรือวิกฤตต้มยำกุ้ง เป็นวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย เกิดขึ้นโดยมีมูลเหตุสำคัญจากการดำเนินนโยบายการเงินที่ผิดพลาด กล่าวคือ นโยบาย 3 อย่างที่ไม่ควรดำเนินควบคู่กัน (The Impossible Trinity) ได้แก่ การใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ การปล่อยให้เงินทุนไหลเข้าออกประเทศอย่างเสรี และกำหนดดอกเบี้ยภายในประเทศสูงกว่าในต่างประเทศ ซึ่งอาการของวิกฤตได้เริ่มแสดงออกตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2539 จากการส่งออกที่ชะลอเฉียบพลัน การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่สูงขึ้น ปัญหาในตลาดอสังหาริมทรัพย์ ดัชนีตลาดหุ้นที่ตกต่ำลง และต่างชาติเริ่มถอนทุน ตลอดจนหนี้สินสถาบันการเงินที่สูงขึ้นจนขาดสภาพคล่อง จนท้ายที่สุดได้มีการประกาศลอยตัวค่าเงินบาทเมื่อ 2 กรกฎาคม 2540 หลังทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงมหาศาล

วิกฤตเศรษฐกิจครั้งนั้นส่งผลกระทบให้เศรษฐกิจในปี 2540 และปี 2541 หดตัวร้อยละ 2.8 และ 7.6 ตามลำดับ ทางภาครัฐได้พยายามแก้ไขปัญหาทั้งด้านสถาบันการเงิน การปรับโครงสร้างหนี้ของภาคธุรกิจการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่นด้านต่างประเทศ โดยเข้าโครงการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของ IMF จนในปี 2542 เศรษฐกิจกลับมาขยายตัวอีกครั้งที่ร้อยละ 4.6 ส่วนหนึ่งจากการส่งออกที่เพิ่มขึ้น เพราะราคาสินค้าถูกลงจากเงินบาทอ่อนค่าฐานการเงินของผู้ส่งออกและธุรกิจที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ดีขึ้นมาก วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ถือเป็นจุดเปลี่ยนครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย ทำให้มีการแก้ไขกฎหมายการเงินที่สำคัญ การกำหนดภารกิจของธนาคารกลางให้ชัดเจน การปรับปรุงกรอบการดำเนินนโยบายการเงิน และการพัฒนาระบบสถาบันการเงินและตลาดการเงิน (เสาวณี จันทะพงษ์ และนิสสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์, 2540)

ต่อมาในปี 2551 ได้เกิดวิกฤตซับไพรม์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงการล้มละลายของบริษัทผู้ให้สินเชื่อด้านอสังหาริมทรัพย์ (Mortgage Companies) เป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อลูกกลามไปถึงการล้มละลายของวาณิชธนกิจ (Investment banking) ขนาดใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และก่อให้เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรงของบริษัททางการเงินหลายแห่ง จนตกอยู่ในภาวะล้มละลาย ส่งผลให้รัฐบาลของหลายประเทศ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลี จีน และรัสเซีย ต้องเข้าไปช่วยเหลือสถาบันการเงินภายในประเทศของตนเอง สิ่งเหล่านี้อาจลูกกลามกลายเป็นวิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่อีกครั้งของโลกที่อาจเทียบเท่ากับภาวะเศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรง (The Great Depression) ในปี 2472-2482 ซึ่งกรณีนี้ ชีวะตระกูลพงศ์ และคณะ (2551) ได้กล่าวถึงผลกระทบจากวิกฤตการซับไพรม์ต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศไทยว่า ส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจจริงของระบบเศรษฐกิจไทยทั้งสิ้น 3 ช่องทางด้วยกัน ได้แก่ (1) ช่องทางที่ส่งผ่านสภาพตั้งตัวของตลาดการเงินซึ่งส่งผลกระทบต่อการซื้อขายตัวของสินเชื่อ การลงทุนและการใช้จ่ายของภาคเอกชน (2) ช่องทางที่ส่งผ่านความผันผวนและการลดลงของมูลค่าหุ้นในตลาดทุนซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไปยังสถานะทางสินทรัพย์ของภาคเอกชนและภาคครัวเรือน ซึ่งมีแนวโน้มทำให้หน่วยเศรษฐกิจมีความสามารถในการใช้จ่ายลดลง และ (3) ช่องทางที่ส่งผ่านอุปสงค์จากภายนอกประเทศที่มีต่อสินค้าของไทย สืบเนื่องมาจากการชะลอตัวของระบบเศรษฐกิจโลก

ในปี 2554 ประเทศไทยต้องพบกับวิกฤตมหาอุทกภัยอีกครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียด้านชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจมากที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศในการบริหารจัดการน้ำของไทยอีกด้วย (ชาญชัย อุไรรัตน์, 2556) ซึ่งธนาคารโลก (World Bank) ประเมินว่า ความเสียหายทางเศรษฐกิจจากเหตุการณ์น้ำท่วมปี 2554 มีมูลค่าสูงถึง 1.44 ล้านล้านบาท เป็น “มหาอุทกภัย” ที่เลวร้ายที่สุด ทั้งในแง่ของปริมาณน้ำและจำนวนผู้ได้รับผลกระทบ โดยสถานการณ์เศรษฐกิจไทยในปี 2554 ทั้งปี ขยายตัวได้เพียง 0.1% แน่นนอนว่าเพราะการติดลบอย่างหนักในไตรมาสที่สี่ของปี 2554 ที่เจอน้ำท่วม จีดีพีหดตัว 9.0% ผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในราคาประจำปี คิดเป็นมูลค่า 328,154 ล้านบาท (ทีมข่าวเศรษฐกิจ มติชนออนไลน์, 2567)

ประเทศไทยได้มีโอกาสฟื้นฟูเศรษฐกิจในช่วงปี 2555 – 2561 แต่แล้วในปี 2562 ได้เกิดการระบาดใหญ่ของ COVID-19 ส่งผลให้เกิดภาวะเศรษฐกิจหดตัวรุนแรงทั่วโลก แม้มาตรการ lock-down เพื่อหลีกเลี่ยงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะเป็นทางออกด้านสาธารณสุข แต่กลับทำให้กิจกรรมเศรษฐกิจเข้าสู่ทางตัน การชะลอตัวของการบริโภค การลงทุน และการค้าระหว่างประเทศย่อมกระทบกับยอดขายและรายได้ของภาคธุรกิจทั้งหลาย กิจกรรมเริ่มมีปัญหาด้านสภาพคล่อง (ธีธัช เชื้อประไพศิลป์, 2560)

สำหรับประเทศไทย การระบาดไปทั่วในวงกว้างของ โควิด-19 ทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ตั้งแต่ช่วงไตรมาสแรกของปี 2563 ส่งผลให้ในไตรมาสที่สองของปี 2563 เศรษฐกิจไทยลดลงต่อเนื่องร้อยละ 12.2 เศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สองได้รับผลกระทบจากโควิด-19 โดยเฉพาะสาขาท่องเที่ยวและที่เกี่ยวข้องเนื่องด้านการใช้จ่ายการส่งออกสินค้าและบริการ และการบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนปรับตัวลดลง ขณะที่การใช้จ่ายและการลงทุนภาครัฐกลับมาขยายตัว ด้าน

วัคซีน วัสดุอุปกรณ์การแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ และการดูแลประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ถือเป็นวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์นี้ทำให้เกิดความท้าทายใหญ่หลวงในระดับโลก ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ทั่วทุกห้วงอวกาศ ผลกระทบทางสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เกิดขึ้นกับกลุ่มคนทุกกลุ่ม และบ่อนทำลายกลุ่มประชากรเปราะบางมากที่สุด ซึ่งรวมถึงคนยากจน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เยาวชน และกลุ่มคนชาติพันธุ์ วิกฤตทางโรคระบาด กระทบต่อกลุ่มประชากรเปราะบางอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งอาจจุดชนวนให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันและความยากจนมากขึ้น (สุกัลยา ประจิตรและโชติ บดีรัฐ, 2566)

นับตั้งแต่การระบาดโรคโควิด-19 รัฐบาลได้ออกมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมการแพร่ระบาด ตั้งแต่การปิดเมืองและการรักษาระยะห่างทางสังคม มาตรการที่นำมาใช้โดยสรุปก็คือ ห้ามเข้าพื้นที่เสี่ยงต่อการติดต่อโรค ห้ามเดินทางเข้า – ออก ประเทศ การตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ห้ามออกนอกเคสสถานในเวลาที่กำหนด ปิดสถานที่ท่องเที่ยว สนามกีฬา ปิดสถานบริการ อาทิเช่น ร้านนวดแผนไทย สถาน บันเทิง ห้ามเดินทางข้ามเขตจังหวัด มาตรการกักตัว 14 วัน ห้ามชุมนุม หรือมั่วสุม หรือจัดกิจกรรมที่มีคน มารวมตัวกันเป็นจำนวนมาก รวมถึงการประกาศเคอร์ฟิวทั่วประเทศในช่วงเวลา 22.00 – 04.00 น. หรือที่ เรียกว่ามาตรการ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” โดยในระยะแรกนั้นได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดีทั้งในด้านการพยายามอยู่บ้าน และการมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการติดเชื้อและแพร่กระจาย โรคถึงแม้ว่าประชาชนจำนวนมากจะได้รับผลกระทบต่อนายได้

นอกจากนี้ ยังได้มีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจต่างๆ ออกมาเป็นระยะ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน เช่น มาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากโรคโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงและทางอ้อมระยะ 1-3 มาตรการบรรเทาผลกระทบต่อประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจ จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโรคโควิด-19 ในระลอกใหม่ (ระลอกสอง) อาทิเช่น โครงการเราชนะ คนละครึ่ง เรายกกัน เราเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือดูแลค่าครองชีพ การดำเนินมาตรการทางการเงินการคลัง เช่น การลดดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ย การลดสินเชื่อธุรกิจ เป็นต้น อีกทั้งเพื่อเป็นลดผลกระทบของการว่างงานยังมี โครงการจ้างงานระยะสั้นของภาครัฐ (public work) เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากเช่น โครงการสร้างงานชั่วคราว พร้อมกับการฝึกฝนปฏิบัติงานจริงของกระทรวงการอุดมศึกษาฯ จำนวน 1 หมื่นอัตรา โครงการจ้างงานใน ระดับชุมชนของกรมชลประทานอีกกว่า 8 หมื่นอัตรา เป็นต้น (โสภิต นาสืบ, 2564)

ประเทศไทยเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจมาหลายครั้งในประวัติศาสตร์ ซึ่งแต่ละครั้งสะท้อนจุดอ่อนในระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน การฟื้นตัวและพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาวจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มองการณ์ไกล การบูรณาการทรัพยากรและนโยบาย และการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกลุ่มประชากรเปราะบาง การเรียนรู้จากอดีตและการปรับตัวอย่างยืดหยุ่นเป็นหัวใจสำคัญในการรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

4. ความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ

ความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ (Economic Policy Uncertainty) เป็นความไม่แน่นอนในทางเศรษฐกิจมหภาคอย่างหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจในปัจจุบัน และเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถกระทบต่อทุก

ภาคส่วนของระบบเศรษฐกิจ ตั้งแต่ภาคธุรกิจ ภาคแรงงาน ไปจนถึงตลาดการเงิน การจัดการความไม่แน่นอนอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างเสถียรภาพเชิงนโยบายจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการรักษาความมั่นคงและการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว Pastor & Veronesi (2012) ได้ทำการศึกษาและค้นพบว่า ความไม่แน่นอนของนโยบายสาธารณะของรัฐบาลและความไม่แน่นอนของรัฐบาลส่งผลกระทบต่อราคาของหุ้น โดยเฉพาะความไม่แน่นอนของตัวรัฐบาลเอง และการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะของรัฐบาลจะเพิ่มความผันผวน (volatility) และ risk premium ของหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนของเงินทุนที่มาจากส่วนของเจ้าของ (cost of equity)

ในประเทศไทย ความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ (Economic Policy Uncertainty) เกิดได้จาก 2 สาเหตุหลัก ได้แก่ ผลจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงิน เช่น วิกฤติต้มยำกุ้งในปี 2540 วิกฤตสินเชื่อซับไพรม์ในปี 2550-2551 และวิกฤตหนี้สินสาธารณะยุโรปในปี 2552 เป็นต้น และผลจากปัญหาทางการเมือง เช่น ความขัดแย้งของพรรคการเมือง ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงผู้นำประเทศ เป็นต้น ซึ่งทำให้รัฐบาล หรือผู้ออกนโยบายทางเศรษฐกิจ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจเพื่อรับมือกับเหตุการณ์ หรือปัญหาที่เกิดขึ้น (อสมมา โมรา, 2561) นอกจากนี้ อสมมา เหลี่ยมมุกดา (2566) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจของไทย โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในประเทศ สรุปได้ ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอกประเทศ ได้แก่ ความไม่แน่นอนด้านเศรษฐกิจโลกและความไม่แน่นอนด้านภูมิรัฐศาสตร์โลก ซึ่งสะท้อนความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกที่สูงขึ้นในช่วงหลังวิกฤตโควิดจากความกังวลเศรษฐกิจโลกถดถอยที่ยังมีอยู่ ซึ่งปรับสูงขึ้นมากอย่างชัดเจนตั้งแต่เกิดความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนช่วงต้นปี 2022 และยังไม่มีความชัดเจนว่าจะจบลง รวมถึงสถานการณ์โลกแบ่งขั้วระหว่างกลุ่มพันธมิตรสหรัฐฯ และจีนที่เห็นชัดขึ้นในช่วงหลัง

2. ปัจจัยภายในประเทศ ได้แก่ ความไม่แน่นอนด้านนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและความไม่แน่นอนทางการเมืองภายในประเทศ สำหรับความไม่แน่นอนด้านเศรษฐกิจมหภาค แบ่งออกเป็น ความไม่แน่นอนด้านนโยบายการเงินและนโยบายการคลัง พบว่า แม้ความไม่แน่นอนด้านนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าอดีตค่อนข้างมาก แต่ได้ปรับสูงขึ้นในช่วงวิกฤตโควิดและช่วงการทยอยปรับนโยบายการเงินสู่ระดับปกติ ในขณะที่ความไม่แน่นอนทางการเมืองภายในประเทศ พบว่า ความไม่แน่นอนทางการเมืองของไทยปรับสูงขึ้นในช่วงปี 2020 ส่วนหนึ่งจากเหตุการณ์ประท้วงของผู้ที่สนับสนุนและผู้ที่ไม่สนับสนุนการทำงานของรัฐบาล และศาลรัฐธรรมนูญในขณะนั้น ดังนั้นความไม่แน่นอนทางการเมืองในประเทศปรับลดลงในปี 2023 ซึ่งมีการเลือกตั้งใหม่และจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่

กล่าวโดยสรุปความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในหลายมิติ ทั้งในภาคธุรกิจ ภาคแรงงาน และตลาดการเงิน ความไม่แน่นอนนี้สามารถสร้างความผันผวนในตลาด ส่งผลการตัดสินใจลงทุน และเพิ่มต้นทุนของเงินทุน ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว การจัดการกับความไม่แน่นอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความมั่นคงและ

เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยในประเทศไทย ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นได้จากทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ปัจจัยภายนอกมักเกี่ยวข้องกับวิกฤตเศรษฐกิจโลก เช่น วิกฤตการเงินโลกและความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ ขณะที่ปัจจัยภายในเกิดจากความไม่แน่นอนทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาล และการปรับนโยบายเศรษฐกิจเพื่อรับมือกับสถานการณ์เฉพาะหน้า ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและประชาชน รวมทั้งความท้าทายในปัจจุบันมาจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและความไม่แน่นอนทางการเมืองภายในประเทศ ซึ่งกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การรับมือกับความไม่แน่นอนเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยนโยบายเศรษฐกิจที่ยืดหยุ่นและมีเสถียรภาพเพียงพอ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

5. ระดับความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ

ระดับความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ (Economics Policy Uncertainty : EPU) ถึงแม้จะไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่ก็มีนักเศรษฐศาสตร์หลายท่านพยายามวัดระดับความไม่แน่นอนนี้ โดยงานศึกษาวิจัยเพื่อวัดระดับความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน ได้แก่ Baker et al. (2016) ซึ่งนำเสนอข้อมูลดัชนีความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ (Economic Policy Uncertainty Index: EPU Index) ที่สร้างขึ้นจากเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคทางอักษรศาสตร์ ในการตีความเนื้อหาและสร้างดัชนีเพื่อเป็นตัวแทน (proxy) ความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจจากข่าวหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะทำได้โดยการนับจำนวนข่าวที่มีคำ 3 กลุ่มคำปรากฏในเนื้อหาข่าว คือ (1) economic หรือ economy (2) uncertainty และ (3) คำที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเศรษฐกิจ หรือ policy term sets เช่น กลุ่มคำด้านนโยบายการคลัง เช่น ภาษี การใช้จ่ายภาครัฐ เป็นต้น และกลุ่มคำด้านนโยบายการเงิน เช่น อัตราดอกเบี้ย ธนาคารกลาง เป็นต้น ขั้นตอนต่อมาคือทำการปรับข้อมูลด้วยจำนวนบทความทั้งหมดในหนังสือพิมพ์เดียวกันและในช่วงเวลาเดียวกัน และปรับข้อมูลให้เป็นค่ามาตรฐาน (Standardization) ด้วยการหารด้วยค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นหาค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่เป็นมาตรฐานของแต่ละหนังสือพิมพ์ในแต่ละช่วงเวลา และนำมาปรับเพื่อให้ข้อมูลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 100 (Normalization) (อสมมา โมรา ,2561)

สำหรับในประเทศไทย Apaitan et al. (2020) ได้สร้างดัชนีชี้วัดระดับความไม่แน่นอน เพื่อให้การวิเคราะห์ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมีความครอบคลุมมากขึ้นและเข้าใจถึงธรรมชาติและผลกระทบที่อาจแตกต่างกันไปของความไม่แน่นอนแต่ละชนิด โดยจำแนกความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ (1) ความไม่แน่นอนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจมหภาค (macroeconomic uncertainty) (2) ความไม่แน่นอนที่เกี่ยวข้องกับตลาดการเงิน (financial uncertainty) และ (3) ความไม่แน่นอนทางด้านนโยบายเศรษฐกิจและการเมือง (policy uncertainty) เช่น ด้านนโยบายการเงิน นโยบายคลัง และความไม่แน่นอนทางการเมืองของไทย ซึ่งทศพล อภัยทาน และคณะ (2563) ยังได้สรุปผลการศึกษาดังกล่าว ดังนี้

1. ความไม่แน่นอนในแต่ละด้านข้างต้นมีพลวัตแตกต่างกันอย่างมาก แต่ในภาพรวมจะพบว่ามีการเคลื่อนไหวสวนทางกับภาวะเศรษฐกิจ (counter-cyclical) ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาในต่างประเทศ คือ ความไม่แน่นอนมักจะปรับตัวสูงขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ และลดลงในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโต

2. การเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลันของความไม่แน่นอนส่งผลให้ GDP รวมถึงองค์ประกอบด้านการลงทุน การบริโภค และการส่งออก ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยการลงทุนและการส่งออกมีการตอบสนองที่รุนแรงกว่าด้านการบริโภค และพบว่าเครื่องชี้วัดความไม่แน่นอนในภาพรวม อธิบายความผันผวนทางเศรษฐกิจในระยะสั้นได้ถึง 37% ซึ่งผลดังกล่าวนี้ถือว่าอยู่ในระดับที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อวัฏจักรเศรษฐกิจไทย

3. การสูงขึ้นของความไม่แน่นอนด้านเศรษฐกิจ (macroeconomic uncertainty) ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจลดลงทันทีและมีการฟื้นตัวที่เร็ว ขณะที่ความไม่แน่นอนด้านการเงิน (financial uncertainty) ใช้เวลาในการส่งผ่านนานกว่าและการฟื้นตัวของเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป นอกจากนี้แหล่งที่มาของความไม่แน่นอนด้านการเงินไทยได้รับอิทธิพลมาจากความไม่แน่นอนภายนอกประเทศเป็นส่วนใหญ่

4. ในบรรดาชนิดของความไม่แน่นอนทางด้านนโยบายเศรษฐกิจในประเทศ (domestic economic policy uncertainty) พบว่าความไม่แน่นอนทางด้านนโยบายการเงินส่งผลอย่างมากต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวม โดยเฉพาะด้านการส่งออกและการลงทุน และมีการส่งผลที่ต่อเนื่องยาวนาน ขณะที่ความไม่แน่นอนทางด้านนโยบายการคลังมีผลที่สูงในช่วงแรกแต่เศรษฐกิจกลับมาฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว ส่วนความไม่แน่นอนด้านการเมืองพบว่าผลกระทบต่อการลงทุนภาคเอกชนค่อนข้างรุนแรงและต่อเนื่องไปในระยะเวลายาวนาน

6. การจัดทำและบริหารงบประมาณรายจ่ายที่เสี่ยงต่อการขาดวินัยทางการคลัง

การรักษาวินัยทางการคลังด้านงบประมาณรายจ่าย มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เพราะเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินของรัฐให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะในด้านการควบคุมรายจ่ายและการบริหารงบประมาณอย่างมีความรับผิดชอบ และสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งสำนักงบประมาณของรัฐบาล (2560) ได้ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์การจัดทำและบริหารงบประมาณรายจ่ายของไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551 – 2560) ที่เสี่ยงต่อการขาดวินัยทางการคลังสรุปได้ดังนี้

6.1 การจัดทำงบประมาณแบบขาดดุลอย่างต่อเนื่อง: ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมารัฐบาลจัดทำงบประมาณแบบขาดดุลและต้องกู้เงินเพื่อชดเชยการขาดดุลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแม้ว่าการดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลจะยังอยู่ภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลังในแง่ของการกู้เงินที่ยังคงเป็นไปตามความจำเป็นของการใช้จ่ายภาครัฐและอยู่ภายใต้กรอบวงเงินที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548 ก็ตาม แต่ถ้าวินัยการคลังดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลต่อเนื่องเป็นเวลานาน จะส่งผลทำให้หนี้สาธารณะจากการกู้เพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณของประเทศเพิ่มขึ้น และทำให้มีรายจ่ายที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น เช่น ดอกเบี้ย และค่าธรรมเนียม

6.2 การตั้งงบประมาณสำหรับรายจ่ายงบกลางจำนวนมาก: ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนงบกลางต่อวงเงินงบประมาณเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 14 ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรภาครัฐ มีสัดส่วนต่อวงเงินงบประมาณเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 10.28 ขณะที่งบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นมีสัดส่วนต่อวงเงินงบประมาณค่อนข้างคงที่อยู่ระหว่างร้อยละ 2 – 4 หรือเฉลี่ยร้อยละ 2.94 สภาพปัญหาการตั้งงบประมาณและบริหารรายจ่ายงบกลางของประเทศไทยที่ผ่านมาเสี่ยงต่อการขาดวินัยทางการคลัง เช่น ไม่มีการกำหนดสัดส่วนงบกลางต่องบประมาณรายจ่ายประจำปีที่เหมาะสมไว้อย่างชัดเจน การอนุมัติให้ใช้จ่ายงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินและจำเป็น ยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้จ่ายไว้ ทำให้ขาดความชัดเจนในการพิจารณาอนุมัติ ปัจจุบันไม่มีกระบวนการรายงานผลการใช้จ่ายงบกลางต่อฝ่ายนิติบัญญัติ

6.3 สัดส่วนรายจ่ายลงทุนต่องบประมาณรายจ่ายต่ำ: ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนรายจ่ายลงทุนต่องบประมาณรายจ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 19 ต่ำกว่าเป้าหมายตามกรอบความยั่งยืนทางการคลังที่กำหนดไว้ร้อยละ 25

6.4 งบประมาณสำหรับทุนหมุนเวียน: สภาพปัญหาการตั้งงบประมาณและบริหารทุนหมุนเวียนของประเทศไทยที่อาจเสี่ยงต่อการขาดวินัยทางการคลังในกระบวนการต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งทุนหมุนเวียนเป็นอำนาจของรัฐบาล โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเท่านั้น ไม่ผ่านการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติ ทำให้ปัจจุบันมีการจัดตั้งทุนหมุนเวียนขึ้นเป็นจำนวนมาก การกำกับ ติดตามการดำเนินการของทุนหมุนเวียนทำได้ยาก และไม่สามารถสะท้อนสถานะของทุนหมุนเวียนในภาพรวมได้อย่างแท้จริง

6.5 การตั้งงบประมาณไม่ตรงกับภาระค่าใช้จ่ายจริง: การที่รัฐบาลสามารถนำเงินคงคลังมาใช้จ่ายได้ตามข้อกำหนดแห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 มาตรา 7 ทำให้รัฐบาลสามารถใช้จ่ายจากเงินคงคลังเพื่อชดเชยในรายการที่ตั้งงบประมาณไม่เพียงพอได้ เช่น รายจ่ายงบกลาง เป็นต้น จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่เอื้อให้มีการตั้งงบประมาณไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือการตั้งงบประมาณไม่เต็มจำนวน

6.6 การดำเนินนโยบายกึ่งการคลัง: แม้การดำเนินนโยบายกึ่งการคลังจะช่วยให้รัฐบาลมีความคล่องตัวและมีความยืดหยุ่นในการดำเนินนโยบาย สามารถช่วยเหลือประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรงและรวดเร็วกว่าการดำเนินนโยบายการคลังโดยตรง อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางการคลัง ขาดความชอบธรรมในการบริหารงานของรัฐบาล และเข้าข่ายขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายการคลังของประเทศได้ เช่น ไม่ได้แสดงในเอกสารงบประมาณ ทำให้ตัวเลขรายจ่ายงบประมาณต่ำกว่าความเป็นจริง การดำเนินนโยบายกึ่งการคลังเป็นการบริหารงานคลังภาครัฐที่เกิดขึ้นนอกกระบวนการงบประมาณ

7. สถานการณ์และแนวโน้มความเสี่ยงทางการคลังในปัจจุบัน

เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ (2564) ได้กล่าวถึงแนวทางที่จะทำให้เศรษฐกิจไทยมีความยืดหยุ่นต่อความท้าทายในอนาคตจะต้องมีการบริหารความเสี่ยงภาพรวมของประเทศที่ดี มีการบูรณาการของข้อมูลและองค์ความรู้ และมีการวิเคราะห์ฉากทัศน์ที่พิจารณาถึงสถานการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นตั้งแต่สร้างความเสียหายสูง โดยทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันเพื่อให้ข้อมูล องค์ความรู้ และมุมมองครบถ้วนรอบด้าน โดยภาครัฐอาจทำหน้าที่

ประสานงาน หรือจัดหาแพลตฟอร์มในการดำเนินการ ซึ่งสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานงบประมาณ (2567) ได้รายงานความเสี่ยงทางการคลัง ประจำปีงบประมาณ 2566 ในภาพรวมว่าสถานการณ์ทางการคลังยังคงมีความตึงตัว ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการติดตามและบริหารจัดการอย่างใกล้ชิด รัฐบาลมีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินนโยบายเพื่อลดระดับการขาดดุลให้กลับสู่ระดับปกติ (Fiscal Consolidation) ในระยะต่อไป ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการคลังในประเด็นสำคัญดังนี้

7.1 ความเสี่ยงด้านรายได้

ความเสี่ยงด้านรายได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 อยู่ในระดับต่ำต่อเนื่องจากปีก่อน แม้จะมีปัจจัยกดดันเพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โดยรัฐบาลจัดเก็บรายได้สุทธิได้ 2,666,808 ล้านบาท ซึ่งกลับมาอยู่ในระดับสูงกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 เป็นครั้งแรก โดยรายได้ขยายตัวร้อยละ 5.34 จากปีก่อน สูงกว่าประมาณการร้อยละ 7.10 ทั้งนี้ สัดส่วนรายได้สุทธิของรัฐบาลต่อ GDP เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.88 สูงกว่าระดับในช่วงสองปีที่ผ่านมา ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรายได้ ได้แก่ การปรับตัวดีขึ้นของรายได้ประชาชน ผลประกอบการภาคเอกชน และการบริโภคภาคเอกชน ซึ่งมีส่วนทำให้รายได้จากกลุ่มที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจขยายตัวร้อยละ 5.79 นอกจากนี้ รายได้พิเศษอีกประมาณ 73,000 ล้านบาท ยังช่วยสนับสนุนภาพรวม อย่างไรก็ดี สัดส่วนรายได้ต่อ GDP ของกลุ่มรายได้จากพลังงาน และภาษีสรรพสามิตด้านสุขภาพ ลดลงต่ำสุดในรอบ 10 ปี อยู่ที่ร้อยละ 1.87 และ 1.31 ตามลำดับ

7.2 ความเสี่ยงด้านรายจ่าย

ความเสี่ยงด้านรายจ่ายมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยงบประมาณรายจ่ายประจำปีอยู่ที่ 3,185,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.74 จากปีก่อน แม้ยังต่ำกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤต COVID-19 แต่สามารถจัดสรรงบลงทุนได้ตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ดี สัดส่วนรายจ่ายที่ยากต่อการลดทอนเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 67.17 จากร้อยละ 65.83 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เนื่องจากรายจ่ายเพื่อชำระหนี้ภาระผูกพัน และรายจ่ายสวัสดิการบุคลากรภาครัฐและประชาชนที่เพิ่มขึ้น

7.3 ความเสี่ยงด้านหนี้

ความเสี่ยงด้านหนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยหนี้สาธารณะ ณ สิ้นปีงบประมาณอยู่ที่ 11,131,634.20 ล้านบาท หรือร้อยละ 62.44 ต่อ GDP เพิ่มขึ้นจากปีก่อน แม้การกู้เงินสุทธิลดลงเหลือร้อยละ 3.40 ต่อ GDP อย่างมีนัยสำคัญ แต่ต้นทุนการกู้เงินเฉลี่ยปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2.67 สอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นในช่วงสองปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ ภาระดอกเบี้ยต่อรายได้รัฐบาลเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 8.31

7.4 ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องการเบิกจ่าย

ระดับสภาพคล่องการเบิกจ่ายยังอยู่ในระดับที่บริหารจัดการได้ โดยเงินคงคลัง ณ สิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 อยู่ที่ 539,056 ล้านบาท ลดลง 84,963 ล้านบาทจากปีก่อน เนื่องจากการใช้เงินคงคลังสำหรับรายจ่ายที่งบประมาณรายจ่ายไม่เพียงพอ ทั้งนี้ รัฐบาลได้ตั้งบขชใช้เงินคงคลังไว้ในงบประมาณปี พ.ศ. 2567 พร้อมทั้งชะลอการกู้เงินบางส่วนมูลค่า 70,356 ล้านบาท ไปยังปีถัดไปสำหรับการขาดดุล

งบประมาณในช่วงปี พ.ศ. 2567-2571 คาดว่ายังต่ำกว่ากรอบการกู้ยืมสูงสุดตามกฎหมาย ทำให้รัฐบาลยังคงมีวงเงินกู้เพิ่มเติมรองรับในกรณีที่เกิดการจืดเคืองรายได้ต่ำกว่าประมาณการได้ประมาณร้อยละ 3-7 ในช่วงห้าปีข้างหน้า

8. บทบาทของนโยบายการคลังในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ

ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ นโยบายการคลังมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการฟื้นฟูและรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำมักส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเป็นอยู่ของประชาชน การลงทุนของภาคเอกชน และความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจโดยรวม นโยบายการคลังซึ่งประกอบด้วยการใช้จ่ายของรัฐบาลและการจัดการด้านภาษี จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ลดความผันผวน และบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนและภาคธุรกิจ ในขณะเดียวกันนโยบายการคลังยังมีบทบาทในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยการปรับระดับรายจ่ายและรายรับของรัฐบาลให้เหมาะสมกับสถานการณ์ หากเศรษฐกิจชะลอตัว รัฐบาลอาจเลือกใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัว (Expansionary Fiscal Policy) เช่น การลดภาษีหรือเพิ่มการใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นการบริโภคและการลงทุน แต่หากเศรษฐกิจมีภาวะร้อนแรงเกินไปและมีความเสี่ยงต่อเงินเฟ้อ รัฐบาลอาจปรับใช้นโยบายการคลังแบบหดตัว (Contractionary Fiscal Policy) เพื่อลดแรงกดดันทางเศรษฐกิจ ซึ่งในงานวิจัยของ วรทิพย์ มีมาก (2543) ได้ศึกษาบทบาทของนโยบายการคลังที่มีต่อการรักษาเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยศึกษาใน 2 ช่วงเวลา คือ บทบาทของนโยบายการคลังในช่วงก่อนการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2515-2539) และบทบาทของนโยบายการคลังในช่วงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540-2542) โดยพบว่า จากวิกฤตการณ์ของค่าเงินบาทและปัญหาของสถาบันการเงินในช่วงกลางปี 2540 ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อประเทศไทยอย่างรุนแรง ดังนั้น การจัดการเสถียรภาพและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหลังเกิดวิกฤตการณ์ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ จำเป็นต้องใช้นโยบายทางการเงินและการคลังเข้าไปดำเนินการ โดยสรุป ดังนี้

1. ทิศทางและการเสริมแรงของนโยบายการคลังในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ เป็นไปเพื่อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างเข้มงวด ซึ่งได้ส่งผลทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจคลายความรุนแรงลง ไม่ลุกลามกลายเป็นปัญหาทางการเมือง ถึงแม้ว่าจะมีแรงกดดันจากเงินเฟ้อ เสถียรภาพของดุลบัญชีเดินสะพัด และความไม่เชื่อมั่นจากประชาชนและต่างประเทศในช่วงการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเป็นอย่างมากก็ตาม

2. นโยบายการคลังกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นที่คาดหมายว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยน่าจะมีทิศทางที่ดีขึ้นอันเป็นผลมาจากการผ่อนคลายนโยบายทางการเงิน การใช้มาตรการปรับโครงสร้างหนี้ เงินเพื่อที่ลดลง รวมทั้งการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มดีขึ้น อย่างไรก็ตาม เรื่องเร่งด่วนที่ต้องกระทำคือ ต้องเร่งรัดการปรับโครงสร้างหนี้ของภาคเอกชนให้เสี่ยงเฉพาะภาระการชำระเงินตราต่างประเทศ ล่วงหน้าสุทธิของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นภาระแก่บัญชีทุนเคลื่อนย้าย และที่สำคัญคือ รัฐบาลต้องเพิ่มมาตรการเร่งรัดด้านการส่งออกอีกหลายประการ เช่น การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการส่งออก การ

เข้มงวดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การปรับปรุงโครงสร้างภาษีเกี่ยวกับการส่งออก การพัฒนาความสามารถและทักษะของทรัพยากรมนุษย์ การเจาะและการขยายตลาด และการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง

3. นโยบายการคลังกับการกระตุ้นเศรษฐกิจ รัฐบาลได้จัดทำมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจขึ้น ที่สำคัญคือการบรรเทาปัญหาการว่างงานและผลกระทบทางสังคมโดยใช้เงินกู้จากธนาคารโลกและเงินกู้ตามแผนมิยาซาวา

4. นโยบายการคลังกับปัญหาสภาพคล่อง ในกรณีนี้รัฐบาลได้นำมาตรการหลายประการมาใช้ เช่น การปรับลดอัตราภาษีนำเข้าปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรมหลายประเภท การเร่งรัดให้มีการคืนภาษีส่งออกแก่ผู้ประกอบการตามมาตรา 19 ทวิ ของพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 การยกเว้นเงื่อนไขการวางหลักประกันร้อยละ 5 ของวงเงินค้ำจำของธุรกิจก่อสร้าง การชะลอการนำส่งรายได้ของรัฐวิสาหกิจ การเลื่อนระยะเวลาการจ่ายเงินภาษีเงินได้นิติบุคคลของภาคเอกชน และที่สำคัญคือ รัฐบาลได้นำนโยบายการคลังแบบขาดดุลมาใช้อย่างต่อเนื่อง

9. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์บทเรียนจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา พบว่าความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งสถานการณ์และแนวโน้มความเสี่ยงทางการคลังในปัจจุบัน ส่งผลโดยตรงต่อเสถียรภาพทางการคลังของประเทศ การบริหารงบประมาณและหนี้สาธารณะจึงต้องคำนึงถึงสถานการณ์และแนวโน้มความเสี่ยงทางการคลังที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้สามารถรับมือกับผลกระทบจากวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

9.1 การออกแบบมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อรองรับสถานการณ์วิกฤต

เมื่อประเทศเผชิญกับภาวะวิกฤตที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชนและระบบเศรษฐกิจโดยรวม ภาครัฐจำเป็นต้องดำเนินมาตรการเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างรวดเร็วและทันทั่วทั้ง ทั้งนี้ มาตรการด้านการเงินการคลังที่เหมาะสมถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินนโยบายของรัฐมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น และส่งเสริมการฟื้นฟูประเทศให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ แนวทางในการจัดทำมาตรการเหล่านี้จึงต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

9.1.1 การออกแบบมาตรการให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างคล่องตัว

ในภาวะวิกฤตที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนและความไม่แน่นอน ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์ระดับความรุนแรง ขอบเขตของผลกระทบ หรือระยะเวลาสิ้นสุดของสถานการณ์ได้ เช่น สงคราม โรคระบาด ภัยธรรมชาติ และวิกฤตพลังงาน การกำหนดนโยบายหรือมาตรการแก้ไขปัญหามิทางใดทิศทางหนึ่งอาจไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การออกแบบ

มาตรการด้านการเงินการคลังของภาครัฐ จึงต้องมีความยืดหยุ่นเพียงพอ เพื่อให้สามารถปรับตัวตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และทำให้ภาครัฐมีเครื่องมือทางการเงินการคลังที่พร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการรับมือและแก้ไขสถานการณ์จำเป็นต้องอาศัยกลไกการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โดยแนวทางหนึ่งที่ภาครัฐมักนำมาใช้คือ การบริหารงานภาครัฐแบบรวมศูนย์ (Centralization) ซึ่งช่วยให้การดำเนินมาตรการมีเอกภาพ สามารถกำหนดทิศทางและควบคุมสถานการณ์ได้อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม แม้่วิธีนี้จะมีข้อดีในแง่ของการกำกับดูแลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ก็อาจก่อให้เกิดข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความล่าช้าในการดำเนินมาตรการ ความไม่ยืดหยุ่น ในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงอาจทำให้มาตรการที่ออกมาไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินมาตรการมีความคล่องตัวมากขึ้น แนวทางการกระจายอำนาจการตัดสินใจ (Decentralization) จึงเป็นอีกทางเลือกที่สำคัญ โดยอาจพิจารณาอบอำนาจให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นหรือระดับปฏิบัติการมีอำนาจในการดำเนินมาตรการภายใต้กรอบนโยบายที่กำหนด ซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่มากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้การให้ความช่วยเหลือสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบ นอกจากนี้ มาตรการภาครัฐที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันย่อมต้องการกลไกการบริหารจัดการที่แตกต่างกันด้วย การกำหนดมาตรการโดยใช้แนวทางเดียวกันทั้งหมด อาจไม่สามารถตอบสนองต่อความหลากหลายของปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่หรือแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้ ดังนั้น การออกแบบมาตรการควรคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานการณ์ เช่น มาตรการช่วยเหลือทางการเงินอาจต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ขณะที่มาตรการด้านสาธารณสุขอาจต้องใช้การบริหารแบบรวมศูนย์เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการควบคุมโรค นอกจากนี้ รัฐควรพิจารณาแนวทางการบริหารแบบผสมผสาน (Hybrid Approach) ที่ผสมผสานระหว่างการรวมศูนย์และการกระจายอำนาจ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการกำกับดูแลในระดับนโยบายและความยืดหยุ่นในการดำเนินงานในระดับพื้นที่ แนวทางนี้จะช่วยให้ภาครัฐสามารถปรับตัวและบริหารจัดการวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

9.1.2 การออกแบบมาตรการด้านการเงินการคลังในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว

ในการดำเนินโครงการหรือมาตรการของหน่วยงานภาครัฐท่ามกลางภาวะวิกฤต มักมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่จำเป็นเร่งด่วน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและลดความเสียหายที่เกิดขึ้นกับประชาชน ซึ่งมาตรการดังกล่าวไม่ควรจำกัดอยู่เพียงแค่การตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินเท่านั้น แต่จำเป็นต้องมีการออกแบบเชิงระบบ โดยเฉพาะมาตรการด้านการเงินการคลัง ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการส่งผ่านนโยบายจากระดับผู้กำหนดนโยบายไปยังหน่วยงานผู้ปฏิบัติ รวมถึงส่งผลต่อภาพรวมของเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ดังนั้น การออกแบบมาตรการด้านการเงินการคลังในช่วงวิกฤตต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในทุกช่วงเวลา โดยในระยะสั้น รัฐควรมุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับ

ผลกระทบโดยตรง เช่น การให้เงินช่วยเหลือ การลดภาระค่าใช้จ่าย และการสนับสนุนสภาพคล่องให้กับภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ ในระยะกลาง ควรมีมาตรการที่ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจและสร้างเสถียรภาพทางการคลัง เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการจ้างงาน และการกระตุ้นเศรษฐกิจในภาคส่วนที่จำเป็น ขณะที่ในระยะยาว จำเป็นต้องวางแผนเชิงยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ เช่น การปฏิรูปโครงสร้างภาษี การพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อรองรับวิกฤตในอนาคต และการสร้างระบบสวัสดิการที่ยั่งยืน

9.1.3 การใช้ฐานข้อมูลในการออกแบบมาตรการในอนาคต

ในการออกแบบมาตรการในอนาคต ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่ประกอบไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของประชาชนและผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนพฤติกรรมการใช้จ่ายและรายได้ที่เกิดขึ้นระหว่างโครงการ ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยอาศัยเทคโนโลยีด้าน Data Science เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมของประชาชนและผู้ประกอบการอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากโครงการที่ผ่านมา สามารถนำไปสู่องค์ความรู้ที่สำคัญสำหรับการออกแบบมาตรการในอนาคต เช่น การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของประชาชนว่ามีแนวโน้มใช้เงินสิทธิในการซื้อสินค้าประเภทใด ใช้ในพื้นที่อาศัยหรือกระจายไปยังพื้นที่อื่นๆ ตลอดจนการวิเคราะห์ลักษณะและความเสี่ยงของธุรกิจที่ได้รับความช่วยเหลือจากสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (Soft Loan) รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการฟื้นฟูกิจการ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้การออกแบบโครงการในอนาคตสามารถกำหนดเป้าหมายได้ชัดเจน ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและภาคธุรกิจได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ การใช้ Big Data ยังช่วยให้ภาครัฐสามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ รอบคอบ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในช่วงเวลานั้นๆ ลดความสูญเปล่าของงบประมาณและเพิ่มประสิทธิผลของมาตรการที่นำมาใช้

9.2 การสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐ

9.2.1 การสร้างความแข็งแกร่งของภาคการเงินการคลัง

ในสภาวะการณ์ปกติภาครัฐจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการเงินการคลังของประเทศ เพื่อให้สามารถ รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและรองรับแรงกระแทกจากปัจจัยภายนอกที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดหมาย นอกจากการบริหารงบประมาณ ให้สมดุลแล้ว ยังต้องมีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ลดการพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ และสร้างความแข็งแกร่งให้กับโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการคลัง เพื่อให้ภาคการคลังมีความพร้อมรับมือกับภาวะวิกฤตในอนาคต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ การจัดสรรงบประมาณ และการบริหารหนี้สาธารณะต้องดำเนินมาตรการภายใต้แนวทาง “การเพิ่มศักยภาพทางการคลัง 3Rs” ให้เป็นรูปธรรม โดยแนวทางนี้มุ่งเน้นให้ระบบการเงินการคลังของประเทศมี

ประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นเพียงพอในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งประกอบด้วย (1) Reform ซึ่งให้ความสำคัญกับการปฏิรูปโครงสร้างการจัดเก็บรายได้ของรัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการหารายได้เข้าสู่ภาครัฐอย่างยั่งยืน การดำเนินมาตรการดังกล่าวอาจรวมถึงการขยายฐานภาษี การลดช่องโหว่ในการจัดเก็บภาษี รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการภาษีและรายได้อื่น ๆ ของภาครัฐเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บ (2) Reshape ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกระบวนการจัดสรรและบริหารงบประมาณให้มีความเหมาะสมกับบริบททางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป การปรับแนวทางการใช้จ่ายภาครัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นสิ่งสำคัญ โดยรัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและโครงการที่สร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณที่มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ และ (3) Resilience ซึ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังให้สามารถรองรับสถานการณ์ไม่คาดคิด เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือวิกฤตการเมือง ภาวะสงคราม การบริหารหนี้สาธารณะต้องดำเนินการอย่างมีวินัย โดยรักษาระดับหนี้ให้อยู่ในกรอบที่ยั่งยืน ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการต้นทุนการกู้ยืมให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างกลไกสำรองทางการเงิน เช่น กองทุนรักษาเสถียรภาพทางการเงิน หรือมาตรการป้องกันความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในกรณีฉุกเฉิน

9.2.2 การสร้างความร่วมมือทางการคลังและการเงินในการเสริมสร้างเสถียรภาพในภาวะ

วิกฤต

ในการรับมือกับภาวะวิกฤตทางการเงินและเศรษฐกิจ หน่วยงานภาครัฐและภาคการเงินต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการเตรียมความพร้อมและวางแผนรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจากความเปราะบางของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า การเตรียมความพร้อมนี้จะต้องมีการหารือถึงความเป็นไปได้ของรูปแบบวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบเชิงระบบโดยตรงต่อภาคเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค ซึ่งการวางแผนรับมือไม่เพียงแต่ต้องพิจารณาถึงการฟื้นฟูเศรษฐกิจในระยะสั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงกลยุทธ์ระยะยาวที่สามารถลดความเสี่ยงของวิกฤตในอนาคตได้ เช่น การทบทวนบทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานกำกับดูแลในแต่ละภาคส่วน โดยเฉพาะในเรื่องการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤต โดยอาจพิจารณาแนวทางการพิจารณาเพิ่มบทบาทของธนาคารแห่งประเทศไทยในการดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำ (UMP) หรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะยาว ซึ่งอาจมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือขยายบทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลอื่น ๆ หากมีความจำเป็นเพื่อรองรับและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากวิกฤต นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการหารือถึงรูปแบบและเครื่องมือที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤต เช่น การช่วยเหลือทางการเงิน การปรับโครงสร้างหนี้ หรือมาตรการเยียวยาผู้ประกอบการและประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากวิกฤตเศรษฐกิจเหล่านี้ เพื่อให้สามารถฟื้นฟูสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การดำเนินการเช่นนี้อาจรวมถึงการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) ระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแนวทางร่วมกันในการบริหาร

จัดการวิกฤตทางการเงินและเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาภาวะวิกฤตในอนาคตสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเงินของประเทศให้ยั่งยืน

9.2.3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแรงงานให้มีทักษะที่สอดคล้องกับอนาคต

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแรงงานให้มีทักษะที่สอดคล้องกับอนาคตเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงระบบการศึกษาและการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อเตรียมแรงงานให้พร้อมสำหรับการทำงานในสาขาที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมทั้งระบบสวัสดิการแรงงานต้องถูกออกแบบให้มีความยืดหยุ่น เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการจ้างงาน โดยเฉพาะในยุคที่แรงงานมีแนวโน้มเข้าสู่รูปแบบการทำงานที่ไม่เป็นทางการมากขึ้น เช่น แรงงานในระบบ Gig Economy และแรงงานอิสระ การให้ความคุ้มครองที่เหมาะสมจะช่วยให้แรงงานสามารถปรับตัวและย้ายงานได้ง่ายขึ้น โดยไม่สูญเสียความมั่นคงทางอาชีพและคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา (R&D) และการสร้างนวัตกรรมถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การลงทุนในวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน สร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ และเพิ่มมูลค่าให้กับภาคอุตสาหกรรมและบริการในอนาคต

9.2.4 การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถดำเนินการผ่านการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ โดยเน้นการลดของเสีย ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มการใช้พลังงานสะอาด ทั้งนี้ ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมต้องได้รับการสนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการรีไซเคิล การใช้วัตถุดิบหมุนเวียน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศและส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจต้องสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งรวมถึงการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งภาครัฐและภาคเอกชนต้องร่วมมือกันในการพัฒนาโครงการที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว ดังนั้น การกำกับดูแลการลงทุนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งสามารถดำเนินการผ่านมาตรการจูงใจ เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ธุรกิจที่ใช้พลังงานสะอาดหรือพัฒนาเทคโนโลยีลดมลพิษ นอกจากนี้ การกำหนดมาตรฐานด้าน

สิ่งแวดล้อมสำหรับภาคอุตสาหกรรมและโครงการขนาดใหญ่จะช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปในทิศทางที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างการเติบโตและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมในอนาคต

9.3 การเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในอนาคต

การเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในอนาคต เป็นการวางแผนและดำเนินการอย่างรอบคอบ เพื่อให้เศรษฐกิจและสังคมสามารถปรับตัวและรับมือกับปัจจัยหรือเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อการเติบโตและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถรับมือและฟื้นฟูจากวิกฤตได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

9.3.1 การรักษาเสถียรภาพทางการเงิน

การรักษาเสถียรภาพระบบการเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันและรับมือกับแรงกดดันจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบบการเงินต้องมีความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่กระทบต่อการให้บริการทางการเงินและการสนับสนุนการลงทุนของภาคเศรษฐกิจจริงได้อย่างราบรื่นและมีเสถียรภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ การรักษาเสถียรภาพระบบการเงินต้องดำเนินการทั้งในภาวะปกติและเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดจุดเปราะบางที่อาจทำให้ปัญหาลุกลามอย่างรุนแรงในช่วงวิกฤต ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเริ่มจากการทบทวนขอบเขตอำนาจและเครื่องมือที่มีอยู่ในการรับมือกับวิกฤตในรูปแบบต่าง ๆ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อลงมือหาทางปิดช่องว่างที่อาจเกิดขึ้นจากความเสี่ยงเชิงระบบ (Systemic Risk) นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินและการเสริมสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ภาคเอกชนเกี่ยวกับการประเมินและรับมือกับความเสี่ยงก็เป็นเรื่องสำคัญ ควบคู่ไปกับการสร้างกลไกที่ทำให้ภาคเอกชนในระบบการเงินสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ โดยภาครัฐจะต้องออกกฎหมายเกณฑ์ที่มีความยืดหยุ่นและควบคุมความเสี่ยงในจุดที่มีความจำเป็น รวมทั้งควรเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการให้ความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉินจากประสบการณ์วิกฤตที่ผ่านมา พร้อมทั้งประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดวิกฤตในอนาคต โดยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ให้สาธารณชนรับทราบ เพื่อหลีกเลี่ยงการสร้างแรงจูงใจที่ไม่เหมาะสม (moral hazard) ที่อาจทำให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนหรือการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามหลักการที่ดีในการจัดการวิกฤต

9.3.2 การบริหารหนี้สาธารณะอย่างมีวินัย

การบริหารหนี้สาธารณะเป็นหัวใจสำคัญของการรักษาเสถียรภาพทางการคลังของประเทศ โดยเฉพาะในยุคที่เศรษฐกิจโลกเผชิญกับความไม่แน่นอนสูง ทั้งจากวิกฤตเศรษฐกิจ ภาวะเงินเฟ้อและความผันผวนของอัตราดอกเบี้ย การดำเนินนโยบายการเงินและการคลังอย่างรอบคอบจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากภาระหนี้และต้นทุนการกู้ยืมของภาครัฐ หนึ่งในแนวทางหลักของการบริหารหนี้สาธารณะอย่างมีวินัยคือการควบคุมระดับหนี้ให้อยู่ในกรอบที่ยั่งยืน ซึ่งหมายถึงการรักษาสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ให้อยู่ในระดับที่ประเทศสามารถบริหารจัดการได้โดยไม่สร้างภาระทางการคลังมากเกินไป หากหนี้ภาครัฐเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยไม่มีมาตรการควบคุม อาจนำไปสู่ปัญหาขาดดุลงบประมาณเรื้อรังและ

ทำให้รัฐบาลต้องกู้เงินเพิ่มขึ้นเพื่อชำระหนี้เดิม ส่งผลให้ต้นทุนการกู้ยืมสูงขึ้นและจำกัดความสามารถของภาครัฐในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจอื่นๆ นอกจากนี้ การบริหารหนี้สาธารณะที่ดีต้องรวมถึงการปรับโครงสร้างหนี้ให้เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนและความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย ในภาวะที่อัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น การกู้ยืมในรูปแบบอัตราดอกเบี้ยคงที่และระยะยาวอาจช่วยลดความเสี่ยงจากต้นทุนทางการเงินที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่การปรับโครงสร้างหนี้โดยการรีไฟแนนซ์หนี้ที่มีดอกเบี้ยสูงไปเป็นหนี้ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าสามารถช่วยลดภาระดอกเบี้ยของรัฐบาลได้ อีกแนวทางหนึ่งคือการกระจายแหล่งเงินกู้ให้หลากหลาย ทั้งจากตลาดเงินในประเทศและต่างประเทศ เพื่อลดการพึ่งพาแหล่งทุนเดียวมากเกินไป และสร้างเสถียรภาพให้กับระบบการคลังของประเทศ การออกพันธบัตรรัฐบาลที่มีระยะเวลาครบกำหนดที่แตกต่างกันก็เป็นอีกวิธีที่ช่วยกระจายความเสี่ยงและบริหารกระแสเงินสดของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

9.3.3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของภาครัฐให้มีความพร้อมรับมือภาวะวิกฤต

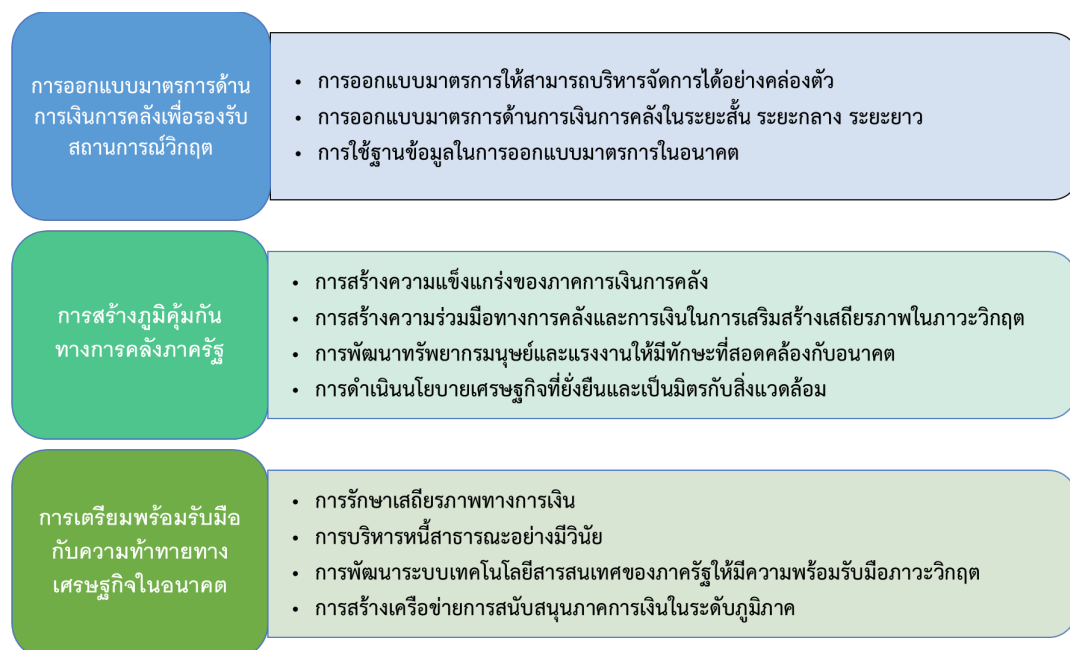
การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของภาครัฐให้มีความพร้อมในการรับมือภาวะวิกฤตถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเพิ่มศักยภาพของหน่วยงานรัฐในการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถช่วยสนับสนุนทั้งในด้านการบริหารจัดการข้อมูล การสื่อสารระหว่างหน่วยงาน และการให้บริการประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง แม้ในภาวะที่เกิดความไม่แน่นอน ซึ่งแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของภาครัฐเพื่อรองรับภาวะวิกฤต อาจไม่จำเป็นต้องสร้างระบบใหม่ทั้งหมด แต่สามารถใช้แนวทางการพัฒนาต่อยอดระบบที่มีอยู่ให้สามารถรองรับกระบวนการทำงานในภาวะวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถของระบบให้สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็วรองรับปริมาณข้อมูลที่เพิ่มขึ้น และสามารถปรับเปลี่ยนฟังก์ชันการทำงานได้ตามสถานการณ์ เช่น การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางที่สามารถดึงข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ มาประมวลผลร่วมกันเพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง (Advanced Analytics) เพื่อช่วยคาดการณ์แนวโน้มของวิกฤตและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้อย่างสะดวก แม้ในช่วงที่มีข้อจำกัดด้านการเดินทางหรือการเข้าถึงบริการภาคปกติ รวมทั้งการปรับปรุงระบบเดิมให้สามารถรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินได้ยังรวมถึงการเสริมสร้างความมั่นคงทางไซเบอร์ เพื่อป้องกันการโจมตีจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่อาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาวิกฤต ตลอดจนการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศของหน่วยงานรัฐเข้าด้วยกันเพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลได้แบบเรียลไทม์ ลดปัญหาการทำงานแบบแยกส่วน (Silo) ซึ่งมักเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน

9.3.4 การสร้างเครือข่ายการสนับสนุนภาคการเงินในระดับภูมิภาค

การสร้างเครือข่ายการสนับสนุนภาคการเงินในระดับภูมิภาคเป็นแนวทางที่มุ่งเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเพื่อเสริมความมั่นคงและเสถียรภาพ

ทางการเงินในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจหรือความผันผวนทางการเงิน โดยการสร้างเครือข่ายดังกล่าวจะช่วยให้ประเทศต่าง ๆ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงิน รวมถึงนโยบายการเงินที่มีผลกระทบต่อความเสี่ยงทางการเงินได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเครือข่ายการสนับสนุนนี้ยังสามารถเป็นกลไกในการจัดการกับปัญหาทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นในประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยการสนับสนุนทางการเงินจากประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงินฉุกเฉิน หรือการสร้างกองทุนร่วมเพื่อรองรับภาวะวิกฤตทางการเงิน นอกจากนี้ ยังสามารถร่วมมือในด้านการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินใหม่ๆ หรือการพัฒนานโยบายการเงินร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบการเงินในระดับภูมิภาค ดังนั้น การสร้างเครือข่ายนี้จะช่วยให้แต่ละประเทศสามารถรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคได้ดีขึ้น โดยไม่ต้องพึ่งพาการช่วยเหลือจากภายนอกหรือสถาบันการเงินระหว่างประเทศเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับระบบการเงินและเศรษฐกิจของภูมิภาคโดยรวม ทำให้สามารถเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาหรือวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น

จากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐของประเทศไทย เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในอนาคต ผู้เขียนได้สรุปดังรูปภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐของประเทศไทย

เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในอนาคต

ที่มา : ปิยะพงษ์ ปุ่นอุดม (2568)

10. บทสรุป

บทความนี้ได้เน้นถึงความสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐของประเทศไทยในภาวะเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน โดยได้วิเคราะห์บทเรียนจากวิกฤตเศรษฐกิจในอดีตและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารการคลังของประเทศ รวมถึงความท้าทายที่รัฐบาลไทยต้องเผชิญในปัจจุบัน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกและการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจดิจิทัล การเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจในอนาคตนั้นจำเป็นต้องอาศัยนโยบายที่มีความยืดหยุ่นและทันสมัย ซึ่งรวมถึงการสร้างความมั่นคงทางการคลังผ่านการจัดการงบประมาณที่รอบคอบ การสร้างระบบการเงินที่สามารถรองรับภาวะวิกฤต และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัล

บทความยังได้เสนอแนวทางในการพัฒนาภูมิคุ้มกันทางการคลังที่สามารถปรับตัวได้ในทุกสถานการณ์ รวมถึงการใช้ประสบการณ์จากวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมาเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับวิกฤตใหม่ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ เช่น การออกแบบมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อรองรับสถานการณ์วิกฤต และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังเพื่อให้ประเทศสามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว ดังนั้น การสร้างภูมิคุ้มกันทางการคลังภาครัฐจึงเป็นสิ่งที่สำคัญไม่เพียงแต่สำหรับการรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจในอนาคต แต่ยังเป็นการสร้างรากฐานที่มั่นคงให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและก้าวสู่ความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กรกรณ์ ชีวะตระกูลพงศ์ และคณะ.(2551).ผลกระทบของวิกฤตซับไพรม์ต่อประเทศไทย.จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์,30,117-118.
- ชาญชัย อุไรรัตน์.(2556).การบริหารจัดการภายใต้ภัยพิบัติทางธรรมชาติ : กรณีศึกษาการบริหารจัดการศูนย์อพยพและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย กับวิกฤตอุทกภัย ปี พ.ศ. 2554.สถาบันพระปกเกล้า,กรุงเทพฯ.
- ทศพล อภัยทาน และคณะ.(2563).ความไม่แน่นอน: ปัจจัยฉุดรั้งเศรษฐกิจไทย? .ไทยพับลิก้า.
<https://thaipublica.org/2020/04/pier-51>
- ทีมข่าวเศรษฐกิจ มติชนออนไลน์.(2567).ถอดบทเรียน อุทกภัยปี'54 หยุดท่วมซ้ำซาก-ผลาญเศรษฐกิจไทย.มติชนออนไลน์. https://www.matichon.co.th/economy/news_4767443
- ธีธัช เชื้อประไพศิลป์.(2563). COVID-19:ตัวจุดชนวนระเบิด CLO ของตลาดการเงินโลก? FOCUSED AND QUICK (FAQ) ธนาคารแห่งประเทศไทย, 179, 1-10.

พัศวีร์ เจียมสุขน.(2562).ความไม่แน่นอนทางการเมืองและโครงสร้างเงินทุนของกิจการ(การค้นคว้าอิสระ). มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์.กรุงเทพฯ.

วรทิพย์ มีมาก.(2543).นโยบายการคลังกับการรักษาเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย.ในการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 38 (น. 375-383).กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โศภิต นาสืบ.(2564). รายงานผลการทบทวนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคโควิด-19

ในระดับโลก และในประเทศไทย.สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP) กองโรคไม่ติดต่อ

กรมควบคุมโรค.

เศรษฐพุดิ สุทธิวาทนฤพุดิ.(2564).สร้างภูมิคุ้มกัน ผลักดันเศรษฐกิจไทย.ธนาคารแห่งประเทศไทย.

<https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-64-5/Special-Scoop-64-5.html>

สุกัลยา ประจิตรและโชติ บดีรัฐ.(2565). ผลกระทบและแนวทางแก้ไขของภาครัฐกับสถานการณ์โควิด-19. Journal of RoiKaensarn Academi,7,381-396.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานงบประมาณ.(2567).รายงานความเสี่ยงทางการคลัง ประจำปีงบประมาณ 2566. <https://www.fpo.go.th/main/Economic-report/Risk-of-Fiscal-Report/19494.aspx>

สำนักงานงบประมาณของรัฐสภา. (2560). งบประมาณรายจ่ายกับความเสี่ยงต่อการขาดวินัยทางการคลัง (รายงานการวิเคราะห์ของสำนักงานงบประมาณของรัฐสภา ฉบับที่ 12 ปี 2560). กรุงเทพฯ: สำนักงานงบประมาณของรัฐสภา.

เสาวณี จันทะพงษ์ และนิธิสาร พงศ์ปิยะไพบุลย์.(2560).20 ปีวิกฤตเศรษฐกิจ 2540: บทเรียนสู่เส้นทางเศรษฐกิจที่

สมดุลและยั่งยืน.FOCUSED AND QUICK (FAQ) ธนาคารแห่งประเทศไทย, 122 (1), 1-15.

อสม่า โมรา. (2561). การส่งผ่านผลกระทบจากความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจต่างประเทศต่อตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ), คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

อสม่า เหลี่ยมมุกดา.(2566).ก้าวต่อไปของเศรษฐกิจไทยท่ามกลางความไม่แน่นอน.ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. <https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/9302/gqlth5jn09/In-focus-Thai-Economy-20241115.pdf>

อุปมา ไจหงส์ และคณะ.(2565).*การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการเงินการคลังของภาครัฐเพื่อรับมือวิกฤตที่ท้าทายในอนาคต
ระยะที่ 1* (รายงานการวิจัยและนวัตกรรมฉบับสมบูรณ์).สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

Apaitan, T, P. Luangaram and P. Manopimoke (2020). “*Uncertainty and Economic Activity: Does it matter for Thailand?*”, PIER Discussion Paper, No. 130.

Arestis, P. (2012). Fiscal policy: a strong macroeconomic role, *Review of Keynesian Economics*, 1(1), 93-108.

Darby, J., Li, C., and Muscatelli V. (2004). Political uncertainty, public expenditure and growth. *European Journal of Political Economy*, 20(1), 153-179.

International Monetary Fund. (2013). *Unconventional monetary policies-recent experience and prospects*.

<https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2016/12/31/Unconventional-Monetary-Policies-Recent-Experiences-and-Prospects-PP4764>

Pastor,L.,&Veronesi,P.(2012).*Uncertainty about Government Policy and Stock Prices*.The Journal of Finance, 67(4),1219-1264.

Svensson, J. (1998). Investment, property rights and political instability: Theory and evidence. *European Economic Review*, 42, 1317-1341.

การใช้แนวคิด Manifestation ในมุมมองสุขภาพองค์รวม

ชาลิสา แซ่มชื่น¹

เพชรไพลิน อุ่นเมือง¹

ณิชากานต์ ชูอำนาจ¹

มณฑาทิพย์ สิทธิดำรงค์¹

อุริสยา สมจิตต์¹

กิตร์วี จิรรัตน์สถิต²

บทคัดย่อ

การทำจิตดลบันดาล (Manifestation) เป็นแนวทางในการทำตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้มีโอกาสประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในโลกออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้แนวคิดนี้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง บทความนี้กล่าวถึงแนวคิด Manifestation ในมุมมองสุขภาพองค์รวมทั้ง 4 มิติ ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม และสุขภาพจิตวิญญาณ โดยอธิบายว่า Manifestation เป็นกระบวนการดึงดูดสิ่งที่เราต้องการเข้ามาในชีวิตผ่านการตั้งจิตอย่างมุ่งมั่นและการคิดเชิงบวก ซึ่งเชื่อมโยงกับกฎแรงดึงดูดและการดูแลสุขภาพองค์รวมทั้ง 4 มิติ โดยส่งผลดีต่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ จิตใจที่เข้มแข็งพร้อมรับมือกับสถานการณ์และอุปสรรคต่างๆ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสติและจดจ่ออยู่กับปัจจุบัน ซึ่งการทำ Manifestation สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และดึงดูดประสบการณ์ที่เราปรารถนาได้ นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับ Manifestation ยังสามารถพัฒนาและต่อยอดได้อีกมาก โดยการสร้างฐานความรู้ที่มีการรับรองผ่านกระบวนการวิจัย และการเชื่อมโยงกับศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือสร้างแรงบันดาลใจในการบรรลุเป้าหมายต่างๆในชีวิตและการดูแลสุขภาพองค์รวม

คำสำคัญ: จิตดลบันดาล กฎแรงดึงดูด การคิดเชิงบวก แรงจูงใจ สุขภาพองค์รวม มิติสุขภาพ

¹ นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Manifestation in Holistic Health Perspective

Chalisa Chamchuen¹

Pethpailin Unmueng¹

Nichakan Chuamnart¹

Montatip Sittidamrong¹

Urisaya Somjit¹

Kitrawee Jiraratsatit²

ABSTRACT

Manifestation is the practice of focusing thoughts, intentions, and actions on achieving specific goals to enhance the likelihood of success. In recent years, it has gained widespread recognition and is frequently discussed, particularly on online platforms. This article explores manifestation from a holistic health perspective, encompassing four dimensions: physical, mental, social, and spiritual health. Manifestation involves attracting desired outcomes through focused intention and positive thinking, aligning closely with the law of attraction and the holistic health approach, which integrates body, mind, relationships, and self-awareness. Practicing manifestation can lead to improved physical health, enhanced mental resilience to overcome challenges, stronger relationships, increased self-confidence, and a greater capacity for mindfulness and present-focused awareness. By incorporating manifestation into daily life, individuals can attract experiences that align with their aspirations. Furthermore, the study of manifestation holds significant potential for development through building a research-supported knowledge base and integrating it with related fields. This can make it a powerful tool for inspiring individuals to achieve life goals and improve holistic health.

Keywords: Manifestation, law of attraction, Positive Thinking, Motivation, Holistic Health, Dimension of Wellness

---

¹ Student, Faculty of Public Health, Thammasat University

² Lecturer, Faculty of Public Health, Thammasat University

บทนำ

การตั้งจิตอย่างแรงกล้าเพื่อทำความฝันให้เป็นจริงโดยอาศัยกฎแรงดึงดูดไม่ใช่แนวคิดที่แปลกใหม่ในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ หากพิจารณาจากบันทึกอารยธรรมเก่าแก่ของโลกจะพบว่า มีความเชื่อเกี่ยวกับการใช้พลังจิตเพื่อกำหนดโชคชะตาของตัวเองและสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อโลกอย่างแพร่หลายในหลายวัฒนธรรม โดยในอารยธรรมอียิปต์โบราณเชื่อว่า การตั้งจิตอย่างแรงกล้าจะสามารถเปลี่ยนแปลงชะตากรรมของบุคคลหรือสร้างผลกระทบที่ยิ่งใหญ่ต่อโลกได้ อีกทั้งอารยธรรมกรีกก็มีความเชื่อในแนวทางที่คล้ายคลึงกัน โดยมีบันทึกว่า เพลโตและพิทาโกรัส นักปรัชญาชาวกรีก มีแนวคิดเกี่ยวกับพลังจิตที่แรงกล้าสามารถทำให้สิ่งที่คิดหรือปรารถนากลายเป็นความจริงได้ เพลโตเชื่อว่า ‘โลกแห่งวัตถุ’ ซึ่งมนุษย์รับรู้ได้ผ่านประสาทสัมผัส เป็นเพียงโลกมายาที่ไม่เที่ยงแท้ ขณะที่ ‘โลกแห่งมโนภาพ’ ซึ่งรับรู้ได้ด้วยเหตุผลหรือปัญญาเป็นโลกที่สมบูรณ์และเป็นต้นแบบของโลกแห่งวัตถุ โดยแนวคิดนี้ได้ถูกนำไปตีความต่อยอว่า การใช้จินตนาการอย่างลึกซึ้งและชัดเจนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในโลกแห่งวัตถุได้ อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องการใช้พลังจิตหรือพลังความคิดเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในโลกความเป็นจริง ยังคงเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหรือปรัชญา และไม่ได้รับความนิยมในวงกว้าง จนกระทั่งการเปิดตัวหนังสือ The Secret ในปี 2006 โดยได้อธิบายถึง กฎแห่งแรงดึงดูด (Law of Attraction) ซึ่งอาจถือได้ว่า เป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิด Manifestation ในยุคปัจจุบัน (สิทธิพงศ์ อรุณาทิน, 2024)

มนุษย์ล้วนมีเป้าหมายในชีวิตกำหนดไว้และมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การดูแลสุขภาพเพื่อให้มีรูปร่างตามที่ต้องการ หรือการเก็บเงินเพื่อซื้อของที่อยากได้ แม้ว่าเป้าหมายของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน แต่การตั้งเป้าหมายในชีวิตก็ล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งการเขียนเป้าหมายอย่างชัดเจนและลงมือปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญในการทำให้เป้าหมายเหล่านั้นบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ อย่างไรก็ตามอุปสรรคที่สำคัญ คือ การขาดแรงจูงใจและความพยายามที่เพียงพอในการผลักดันตนเองให้ลงมือปฏิบัติหรือขาดความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงบางสิ่งเพื่อให้เป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นสำเร็จ การขาดแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจอาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ เช่น ความเครียด ความเหนื่อยล้า และภาวะหมดไฟ (Burnout) จากการเรียนหรือการทำงานหนัก รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาครอบครัว และความสัมพันธ์ นอกจากนี้อาจเกิดจากลักษณะนิสัยส่วนตัว เช่น คนที่รักความสมบูรณ์แบบ (Perfectionist) มักกำหนดเป้าหมายที่ทำได้ยาก ส่งผลให้เกิดความท้อแท้เมื่อผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง อีกทั้งการขาดความมั่นใจในตนเองหรือรู้สึกว่าคุณเองไม่มีความสามารถพอ อาจบั่นทอนกำลังใจและทำให้แรงบันดาลใจลดลง นอกจากนี้ภาวะดังกล่าวยังพบได้ในผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตใจหรือสมอง เช่น โรคเครียด โรคซึมเศร้า โรควิตกกังวล โรคจิตเภท (Schizophrenia) อัลไซเมอร์ และโรคพาร์กินสัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการดำเนินชีวิต

ในปัจจุบันสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลให้ Manifestation กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยคำว่า ‘Manifest’ หรือ ‘Manifestation’ ปรากฏอย่าง

แพร่หลายในโลกออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, YouTube, Instagram และTikTok นอกจากนี้ในโลกออฟไลน์ยังมีการพูดถึงแนวคิดนี้อย่างกว้างขวาง ขณะที่หลายองค์กรและสถาบันเปิดคอร์สสอนการ Manifesting กันอย่างแพร่หลาย ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ โดยสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับกฎแรงดึงดูดให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง โดยเฉพาะการมีกลุ่มอินฟลูเอนเซอร์ออกมาแนะนำวิธีหรือชี้ช่องรวยทางลัด ด้วยเทคนิคนี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากสถิติของ TikTok ในเดือนพฤษภาคม ปี 2023 มีผู้เข้าชมคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการจิตตลบล้นดลมากถึง 34,600 ล้านครั้ง แนวคิด Manifestation ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการลงมือทำ สอดคล้องกับหลักการทางจิตวิทยาที่ระบุว่าความเชื่อมีผลต่อความคิดและพฤติกรรม เมื่อบุคคลมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน จะทำให้มีแนวโน้มในการลงมือทำอย่างจริงจัง และพยายามเต็มที่จนประสบความสำเร็จ องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้ความหมายของสุขภาพไว้ว่า สุขภาพที่ดีหมายถึง ความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ ปัญญาและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การวางแผนพัฒนาสุขภาพจึงต้องให้ความสำคัญกับสุขภาพทั้ง 4 มิติ ทั้ง กาย ใจ สังคม และปัญญาเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีรอบด้าน พร้อมดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในทุก ๆ วัน ดังนั้นการ Manifestation ช่วยส่งเสริมให้เราจดจ่อกับเป้าหมาย วางแผนอย่างเป็นระบบ และลงมือทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มโอกาสให้เป้าหมายที่กำหนดไว้ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลดีสุขภาพองค์รวมทั้ง 4 มิติ

การทำจิตตลบล้นดล (Manifestation)

Manifestation หรือ “จิตตลบล้นดล” หมายถึงความสามารถในการสร้างชีวิตให้เป็นไปตามความปรารถนา ด้วยการดึงดูดสิ่งที่เราต้องการให้เข้ามาในชีวิต และทำให้เรากลายเป็นผู้เขียนเรื่องราวของตนเอง โดยเป็นความเชื่อจากจิตใต้สำนึกถึงสิ่งที่เราสมควรได้รับในสิ่งที่เราต้องการ ทั้งนี้การทำ Manifestation อย่างมีประสิทธิภาพต้องเกิดจากความเชื่ออย่างแท้จริงว่า เรามีคุณค่าที่จะดึงดูดสิ่งเหล่านั้นเข้ามาในชีวิต และไม่ใช่แค่การกำหนดเป้าหมายหรือจินตนาการเท่านั้นแต่รวมถึงการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง (AMB MEDIA, 2023) Manifestation เป็นส่วนสำคัญของกฎแรงดึงดูด ซึ่งเป็นหลักความคิดที่เชื่อว่าเราสามารถดึงดูดสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการเข้ามาในชีวิตผ่านแรงปรารถนา หรือความคิดเชิงบวก เพื่อให้ชีวิตของเราดีขึ้นหรือที่เรียกว่าการ Manifestation เพื่อดึงดูดสิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิต ซึ่งขึ้นกับความต้องการหรือเป้าหมายของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นด้านความรัก ครอบครัว การเรียนและอื่น ๆ (Rabbitcare, 2023) นอกจากนี้การมีทัศนคติเชิงบวกหรือความมั่นใจในตัวเองถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อโอกาสในการประสบความสำเร็จ หากเรามีความเชื่อมั่นว่าเราสามารถทำได้ เราจะมีแรงผลักดัน และความพยายามที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ แม้ว่าจะต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือปัญหาที่ยากลำบาก

แนวทางในการทำ Manifestation นั้นมีหลากหลายรูปแบบ โดยร็อกซี่ นาฟูซี (Roxie Nafousi) ได้สรุป 7 ขั้นตอนในการทำ Manifestation ให้ประสบความสำเร็จไว้ในหนังสือ Manifest 7 ขั้นตอนสู่ทุกสิ่งที่ปรารถนาไว้ดังนี้ 1) มองภาพให้ชัดเจน เช่น การสร้าง Vision board นั่งสมาธิจินตนาการถึงเป้าหมายที่

ต้องการโดยละเอียด ตั้งคำถามกับตัวเองว่าความสำเร็จนั้นคืออะไร ระยะเวลาที่ต้องใช้และขั้นตอนที่ต้องทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 2) จัดความกลัวและความกังวล อุปสรรคที่ทำให้ภาพของความฝันไม่ชัดเจนก็คือ "ความกลัวและความกังวล" การที่จะก้าวข้ามอุปสรรคนี้ไปให้ได้ทำได้ด้วยการให้อภัยตนเอง ไม่ใช่คำพูดที่บั่นทอนตนเองและสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง 3) ปรับพฤติกรรม เช่น ก้าวออกจากพื้นที่ปลอดภัย และเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองอย่างต่อเนื่อง 4) เอาชนะบททดสอบของจักรวาล อุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการเดินทางไปสู่เป้าหมายคือบททดสอบที่มักทำลายความมุ่งมั่นของเรา การตั้งใจอย่างแน่วแน่และไม่หยุดที่จะลงมือทำช่วยให้เราก้าวข้ามสิ่งเหล่านั้นไปได้ 5) โอบรับความสำนึกโดยปราศจากเงื่อนไข คือการมีทัศนคติเชิงบวก มองโลกในแง่ดีและไม่กล่าวโทษสิ่งรอบตัว ช่วยให้เรามีเวลามุ่งมั่นไปที่เป้าหมายได้อย่างชัดเจน 6) เปลี่ยนความอิจฉาเป็นแรงบันดาลใจ ไม่เปรียบเทียบตนเองกับคนอื่นในเชิงลบ แต่ควรเรียนรู้จากคนอื่นและนำมาพัฒนาศักยภาพตนเองให้เพิ่มขึ้น 7) ไว้วางใจในจักรวาล สิ่งที่เราปรารถนาอาจไม่ได้เกิดขึ้นในทันที การอดทนรอ ไม่ยอมแพ้ และเชื่อมั่นว่าสิ่งที่เราปรารถนาจะกลายเป็นจริงจะช่วยนำเราไปสู่ความสำเร็จ

อิทธิพลของแนวคิด Manifestation ในปัจจุบัน

ปัจจุบันคำว่า Manifestation หรือการใช้ความคิดและความตั้งใจดึงดูดสิ่งที่ต้องการเข้ามาในชีวิต กำลังเป็นที่กล่าวถึงอย่างกว้างขวาง โดยจากการศึกษาในปี 2018 ของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย พบว่า 87% ของผู้ที่ฝึกสติและการทำสมาธิ มีความเชื่อว่าพวกเขาสามารถใช้ความคิดเชิงบวกและความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงชีวิตได้ ซึ่งทำให้การ Manifestation กลายเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเอง ทั้งในเชิงจิตใจและร่างกาย นอกจากนี้งานวิจัยจาก Basic and Applied Psychology ในปี 2017 ระบุว่านักเทนนิสที่ฝึกใช้เทคนิคจินตนาการภาพว่าตัวเองชนะการแข่งขันได้สำเร็จนั้น สามารถทำแต้มได้มากขึ้นเมื่อลงแข่งจริงและเล่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้เทคนิคนี้

ตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จจากการนำแนวคิดของ Manifestation มาปรับใช้ในการสร้างเป้าหมายในชีวิตในต่างประเทศ จิม แครร์รี่ เพื่อสร้างภาพชีวิตของตัวเอง เขาได้เขียนเช็คเงินสดให้ตัวเอง 10 ล้านเหรียญและพกเก็บไว้ในกระเป๋าตังค์ หลังจากนั้น 6 เดือน เขาก็ทำเงินจากหนังได้ 10 ล้านเหรียญสำหรับในประเทศไทย เชนนี่ ปาหนัน จากบทสัมภาษณ์ในรายการ Club Pride Day คุยอย่าง Proud มาท์อย่าง Pride เพื่อหาวิธีการจัดการกับความคิดมากของตัวเอง ได้ลองทำ Manifestation ขณะนั่งสมาธิ ส่งผลให้มีสมาธิจดจ่ออยู่กับการจินตนาการภาพ ทำให้เขานั่งสมาธิได้ถึง 2 ชั่วโมง

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation) มาสโลว์ นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจเกี่ยวกับความต้องการ (Hierarchy of Needs) ของแต่ละบุคคล เพราะความต้องการจะเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งมาสโลว์ ได้จัดลำดับความต้องการออกเป็น 5 ชั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด ดังนี้ 1) ความต้องการของร่างกาย 2) ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง 3) ความต้องการด้านสังคม 4) ความต้องการได้รับการยกย่อง และ 5) ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต

ซึ่งถือเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ สามารถเข้าใจและรู้ถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเอง อาจแสดงออกได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละคน โดยความต้องการมักเกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งแสดงออกมาในรูปของแรงขับและผลักดันให้เกิดพฤติกรรม

พฤติกรรมเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่กำหนดสุขภาพของบุคคล เช่น การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย รวมถึงพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นจะต้องอาศัย 1) ปัจจัยนำ เป็นพื้นฐานของการเกิดพฤติกรรมและก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม 2) ปัจจัยเอื้อ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกให้เกิดการปฏิบัติ และ 3) ปัจจัยเสริม เป็นปัจจัยที่บุคคลได้รับจากการปฏิบัติ ซึ่งมีผลให้บุคคลนั้นดำเนินพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง (อรรพรรณ จุลวงษ์, 2014) โดยทั้งสามปัจจัยมีบทบาทที่ความแตกต่างกันในการส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ทั้งสามปัจจัยจำเป็นต้องใช้ร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการสร้างแรงจูงใจ (นรลักษณ์ เอื้อกิจ และ ลัดดาวัลย์ เพ็ญศรี, 2019) ซึ่งแรงจูงใจถือเป็นพฤติกรรมสุขภาพภายใน เป็นสิ่งกำหนดทิศทางและเป้าหมายของพฤติกรรม บุคคลที่มีแรงจูงใจสูงจะใช้ความพยายามในการกระทำและมุ่งสู่เป้าหมายโดยไม่ล้มเลิก แต่คนที่มีแรงจูงใจต่ำจะไม่แสดงพฤติกรรมดังกล่าวหรือล้มเลิกการกระทำก่อนบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายเป็นสิ่งที่บุคคลกำหนดขึ้นเพื่อนำความคิดไปสู่การกระทำ อาจเป็นเป้าหมายระยะสั้นระยะยาว หรืออาจตลอดชีวิต โดยครอบคลุมหลายๆ ด้าน เช่น อาชีพ การเงิน ครอบครัว สุขภาพ การศึกษา สังคม วัฒนธรรม และอื่นๆ บุคคลที่จะประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ ต้องตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจนวางแผนขั้นตอนการปฏิบัติและดำเนินการตามแผนนั้นด้วยความมุ่งมั่น อดทนจนบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้การมีเป้าหมายในชีวิตยังช่วยให้บุคคลใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย มีความหวัง และมีทิศทาง เพราะเป้าหมายเปรียบเสมือนตัวบ่งชี้ว่าบุคคลต้องการสิ่งใด มีชีวิตอยู่เพื่อสิ่งใด เพื่อผู้ใด และเพื่อที่จะทำสิ่งใด เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ตนเองมีพลังมุ่งไปสู่อนาคต ดังนั้นการกำหนดเป้าหมายจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบพฤติกรรม รูปแบบ และแนวทางในการทำงานหรือการดำเนินชีวิตให้กับบุคคล เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามที่ปรารถนา (นฤมล สุนทวัสถ์, 2015)

มิติสุขภาพองค์รวม

สุขภาพ หมายถึง สภาวะที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งสภาวะทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ไม่เพียงปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น การขาดความสมดุลในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งย่อมส่งผลต่อองค์ประกอบอื่นๆเสมอ การดำรงภาวะสุขภาพแบบองค์รวมจึงต้องคำนึงถึงการผสมผสานกลยุทธที่จะคงความสมดุลในทุกองค์ประกอบ โดยจะครอบคลุมถึงการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมของบุคคลเป็นสำคัญ

1. สุขภาพกาย (Physical Health) หมายถึงการดูแลร่างกายอย่างเหมาะสมเพื่อสุขภาพที่ดี ปลอดโรค และมีความแข็งแรง รวมถึงการสร้างสมดุลของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับร่างกาย การนอนหลับและภาวะโภชนาการที่เหมาะสม

2. สุขภาพจิต (Mental Health) หมายถึงความสามารถทางสติปัญญาของเราที่ส่งผลต่อการทำงานของสมอง สภาวะจิตที่สงบ สมดุล และสอดคล้องกับตัวตนของเรา มีเป้าหมาย มีความไว้วางใจ มีความมั่นใจ จะทำให้เราเป็นคนที่เชื่อถือได้ ตรงไปตรงมา นิ่งและคิดบวกสามารถฝึกได้โดยทำจิตใจให้กระตือรือร้นโดยมองหาโอกาสในการเรียนรู้และแนวทางแก้ไขปัญหา

3. สุขภาพทางสังคม (Social Health) หมายถึงความผาสุกของครอบครัว สังคม และชุมชน โดยชุมชนสามารถให้การดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สังคมมีความเป็นอยู่ที่เอื้ออาทร เสมอภาค มีความยุติธรรม และมีระบบบริการที่ดีและทั่วถึง

4. สุขภาพจิตวิญญาณ (Spiritual Health) หมายถึง ความผาสุกที่เกิดจากจิตสัมผัสกับสิ่งที่บุคคลยึดมั่นและเคารพสูงสุด ทำให้เกิดความหวัง ความเชื่อมั่นศรัทธา มีการปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งความหวังไว้ด้วยความมีเมตตา กรุณา ไม่เห็นแก่ตัว มีความเสียสละ และยินดีในการที่ได้มองเห็นความสุข หรือความสำเร็จของบุคคลอื่น ทั้งนี้ สุขภาพทางจิตวิญญาณจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคล มีความหลุดพ้นจากตัวเอง (Self-transcending)

แนวคิด Manifestation ในมุมมองสุขภาพองค์รวม

1. แนวคิด Manifestation ในมิติสุขภาพกาย

การขาดแรงจูงใจส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล เช่น การละเลยการออกกำลังกาย การไม่สามารถปฏิบัติตามหลักโภชนาการที่ดี ซึ่งล้วนส่งผลต่อสุขภาพทางกาย (Caitlin Boyd, 2019) โดยจากผลสำรวจ YouGov ของกองทุนวิจัยมะเร็งโลก (WCRF) ซึ่งสำรวจคนในสหราชอาณาจักรจำนวน 2,086 คน พบว่า 35% ไม่ยอมดูแลสุขภาพเพราะรู้สึกเหนื่อยเกินไปและผู้ตอบแบบสอบถามอีก 38% ตอบว่าเป็นเพราะขาดแรงจูงใจ ส่วนสาเหตุอื่นๆ ได้แก่ การมองว่าอาหารสุขภาพมีราคาสูง (30%) การไม่มีเวลา (26%) การขาดสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว (Work-Life Balance) (25%) รวมถึงค่าใช้จ่ายในการออกกำลังกาย (25%) เช่น ค่าสมัครสมาชิกฟิตเนส หรือการซื้ออุปกรณ์ อีกทั้งบางส่วนตอบว่าเป็นเพราะขาดความมั่นใจ (16%) และไม่ทราบวิธีการเริ่มต้นอย่างเหมาะสม (12%)

การสร้างเป้าหมายที่ชัดเจนเฉพาะบุคคลและลงมือทำอย่างต่อเนื่องมีความสำคัญมากกว่าเป้าหมายที่กำหนดจากภายนอก เช่น การตั้งเป้าหมายในการรับประทานอาหารเช้า โดยกำหนดรูปแบบการรับประทานให้เหมาะสม ทั้งในเชิงหมวดหมู่ของอาหาร ปริมาณ และช่วงเวลาในการรับประทาน จากข้อมูลพบว่า 80% ของผู้ที่ลดน้ำหนักสำเร็จในระยะยาว จะกำหนดความถี่ในการรับประทานอาหารเช้าเป็นเวลาชัดเจน โดยการวางแผนดูแลสุขภาพสามารถเริ่มต้นจากการจัดการพฤติกรรมการใช้ชีวิต เช่น การรับประทานอาหารเช้าที่มีประโยชน์ หลากหลาย มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนทั้ง 5 หมู่และมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับความต้องการพลังงานในแต่ละวัน รวมถึงการหลีกเลี่ยงอาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ การควบคุมปริมาณอาหารไม่ให้มากเกินไป มีตารางการออกกำลังกายเป็นประจำหรือมีแผนซ้อมเพื่อแข่งขันกีฬา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสุขภาพกายและลดความเสี่ยงในการเกิดโรคร้ายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้การตั้งเป้าหมายในการออกกำลังกายนั้นจะช่วยกำหนดทิศทางและวิธีการเลือกกิจกรรมในการออกกำลังกายได้ โดยการปรับเปลี่ยน

รูปแบบให้เหมาะสมกับตัวเอง เพราะการออกกำลังกายแต่ละประเภทส่งผลกับร่างกายแตกต่างกัน บางคนตั้งเป้าหมายเพื่อให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ลดน้ำหนัก สร้างกล้ามเนื้อ หรืออื่นๆ การกำหนดเป้าหมายจะเป็นการสร้างกำลังใจหรือแรงจูงใจให้ไปถึงเป้าหมาย และมีโอกาสเห็นผลสำเร็จมากกว่าผู้ที่ออกกำลังกายแบบไม่ตั้งเป้าหมายเอาไว้มากถึง 60% ทั้งนี้การออกกำลังกายที่เหมาะสมควรสอดคล้องกับแต่ละเป้าหมายที่กำหนดไว้ (NBA Sportmanagement, 2021)

2. แนวคิด Manifestation ในมิติสุขภาพจิต

การให้ความสำคัญและวางแผนดูแลสุขภาพให้ดียิ่งขึ้นเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะการประเมินภาวะสุขภาพจิต การวางแผนดูแลและพัฒนาสุขภาพจิตของตนเองเพื่อให้เรามีจิตใจที่ดี มีความสุข ปราศจากความเครียด และสามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต แนวทางการวางแผนการดูแลสุขภาพจิตใจ เช่น การปรับวิธีคิดเพิ่มพลังบวกให้กับตัวเอง การรับมือกับสภาวะทางอารมณ์ ความเครียด และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีที่สร้างสรรค์และเหมาะสม

Barbara Fredrickson กล่าวว่า การคิดเชิงบวกที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเรามี 10 ประเภท ได้แก่ Joy, Gratitude, Pride, Serenity, Interest, Amusement, Hope, Inspiration, Awe, Love และ Build ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทรัพยากรทางจิตใจ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ สติปัญญา และการมองเห็นโอกาสหรือวิธีการใหม่ ๆ ช่วยให้เราสามารถรับมือกับความท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การคิดเชิงบวก (Positive Thinking) และอารมณ์เชิงบวกถือเป็นพลังอำนาจที่ยิ่งใหญ่ที่สามารถช่วยให้บุคคลผ่านพ้นอุปสรรคที่เข้ามาในชีวิตได้ บุคคลที่มีความคิดเชิงบวกจะยิ่งดึงดูดสิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิตของตนเองเปรียบเสมือนพลังแม่เหล็ก การคิดเชิงบวกจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น บุคคลที่มีความคิดเชิงบวกจะมีสุขภาพจิตที่ดี เข้าใจและยอมรับสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต มีความสามารถในการเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคอย่างกล้าหาญ มีความอดทน อดกลั้นได้อย่างเหมาะสม มองโลกในแง่ดีทำให้มองเห็นด้านสว่างของทุกสถานการณ์ สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคได้ นำไปสู่โอกาสในการประสบความสำเร็จในชีวิต โดยสามารถไขพลังที่มีอยู่ได้อย่างเต็มศักยภาพ (ปัญญานู วรวัฒน์ชัย, 2022)

จากการศึกษาพบว่า เทคนิคการแสดงออกในเชิงบวกที่เรียกว่า "Lucky Girl Syndrome" ได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มวัยรุ่นในปี 2023 โดยสังเกตได้จากยอดการเข้าชมหลายล้านครั้งบนแพลตฟอร์ม TikTok ซึ่งเริ่มต้นขึ้นจากลอรา กาเลเบ ผู้เล่น TikTok วัย 22 ปี ได้โพสต์เนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตที่ดีของเธอในเดือนธันวาคม พร้อมคำบรรยายว่า "Let's talk about the 'Lucky girl' Syndrome" ตั้งแต่นั้นมาวัยรุ่นหญิงหลายพันคนได้โพสต์โดยใช้แฮชแท็ก #luckygirlsyndrome แพร่วิดีโอ และยืนยันว่าพวกเขาโชคดีเพียงใด โดยเชื่อว่าความคิดเชิงบวกสามารถทำให้ความปรารถนาและความฝันทั้งหมดของพวกเขาเป็นจริง ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับอิทธิพลจากแนวคิด Manifestation กล่าวคือเราสามารถสร้างชีวิตได้ด้วยวิธีที่เราคิด โดยเราสามารถควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้นและทำให้ความฝันของเราเป็นจริง โดยนำความคิดและพลังงานที่ดีออกสู่โลก

3. แนวคิด Manifestation ในมิติสุขภาพสังคม

ความคิดและอารมณ์ในเชิงบวกจะสะท้อนพลังงานที่สามารถดึงดูดสิ่งดี ๆ โอกาสที่ดีและความสัมพันธ์ที่ดีเข้ามาในชีวิต หากต้องการให้สิ่งดี ๆ เกิดขึ้น ต้องเริ่มจากการปรับความคิดและอารมณ์ให้พร้อมรับความสุข สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักเรียนรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น หากต้องการความรักที่ดี ควรเริ่มจากการส่งพลังความรักออกไป รักตัวเองและคนรอบข้าง แล้วจักรวาลจะดึงดูดความรักนั้นกลับมาหาเราเอง

การ Manifestation จะมีพลังมากยิ่งขึ้นเมื่อได้รับการสนับสนุนจากคนรอบข้าง ซึ่งในบางครั้งบุคคลที่ประสบความสำเร็จไม่ได้ก้าวมาถึงจุดนี้ได้เพียงลำพัง ถ้าปราศจากครอบครัวที่คอยสนับสนุน ทีมงานที่ดีหรือหุ้นส่วนที่คอยให้คำปรึกษา รวมถึงแรงสนับสนุนและกำลังใจจากคนรอบข้าง เช่น การโพสต์ลงโซเชียลมีเดียแล้วได้เห็นยอดไลก์หรือได้รับคำชมจะช่วยสร้างกำลังใจ ในทางกลับกันคนกดไลก์หรือให้คำชมก็อาจได้รับแรงบันดาลใจ หากวันใดบุคคลเหล่านั้นสามารถลุกขึ้นมาเอาชนะใจตนเองได้จะเป็นแรงผลักดันให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ในที่สุด (ThaiHealth Official, 2019)

นอกจากนี้ความคาดหวังจากคนรอบข้างยังสามารถเป็นแรงผลักดันให้เราพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ โดยอาจรู้สึกถึงความจำเป็นในการทำให้พวกเขาภูมิใจหรือไม่อยากทำให้พวกเขาผิดหวัง ซึ่งอาจเป็นแรงจูงใจที่ดีในการพัฒนาตนเองและบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตามการตัดสินใจในชีวิตเป็นสิ่งที่ท้าทายและซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับความคาดหวังจากผู้อื่น จึงควรสร้างสมดุลระหว่างการทำตามความคาดหวังของผู้อื่นกับการทำตามความต้องการและเป้าหมายของตัวเองเป็นสิ่งสำคัญ โดยบุคคลมีสิทธิ์ที่จะเลือกเส้นทางชีวิตของตนเอง การตัดสินใจควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างความสุขและความสำเร็จที่ตอบสนองความต้องการของตนเองเป็นหลัก (Ungkana Kerttongmee, 2024)

4. แนวคิด Manifestation ในมิติสุขภาพจิตวิญญาณ

ความเชื่ออำนาจในตนเอง (Internal locus of control) ซึ่งเป็นหนึ่งในจิตลักษณะสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จอันเกิดจากความพยายามและการลงมือกระทำ โดยผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองสูงจะเชื่อในเรื่องของผลแห่งการกระทำของตนเองเป็นสิ่งสำคัญ (กนกวรรณ สุภาราญ, 2020)

กฎแห่งแรงดึงดูดและจิตวิญญาณสนับสนุนความสำคัญของการมีสุขภาพที่ดี การมีสติและการทำสมาธิทันทีที่เราจดจ่อกับจิตสำนึกและจิตวิญญาณ เราจะตระหนักได้ถึงความอุดมสมบูรณ์ของชีวิต จากนั้นเราจึงสามารถกำหนดความคิดของเราให้เป็นไปในเชิงบวกและยอมรับปัจจุบันในแบบที่เป็นอยู่ ช่วยให้เรารจัดการกับความเครียดและความวิตกกังวลได้ดีขึ้น พิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ โดยไม่ลำเอียงและค้นหาวิธีแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ กฎแห่งแรงดึงดูดและจิตวิญญาณลดทอนแง่ลบของชีวิต เชื่อว่าจะมีแต่สิ่งดี ๆ เกิดขึ้นเท่านั้น การทำเช่นนี้จะทำให้สามารถเปลี่ยนสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยพลังงานบวกที่นำไปสู่ผลลัพธ์เชิงบวก ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องเกิดขึ้นโดยปราศจากความหึงหวง ความเครียด และความวิตกกังวล โดยต้องใช้พลัง มีสมาธิ และมุ่งมั่นกับเป้าหมายมากขึ้น

ดังนั้นพลังแห่งการคิดบวกเป็นรากฐานสำคัญในเส้นทางจิตวิญญาณ แม้ว่าสถานการณ์ภายนอกอาจอยู่เหนือการควบคุม แต่ความคิดและทัศนคติเป็นสิ่งที่เราสามารถกำหนดและควบคุมได้ ตามกฎแห่งแรงดึงดูด

แล้ว สิ่งเหมือนกันจะดึงดูดสิ่งเดียวกัน การใช้ความคิดเชิงบวกไม่เพียงแต่จะช่วยยกระดับทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังช่วยดึงดูดประสบการณ์ที่เราปรารถนาอีกด้วย (Warriors of the Divine, 2023)

สรุป

การทำ Manifestation ทำให้เราเชื่อมั่นในตนเอง ดึงดูดสิ่งที่ดี ๆ เข้ามาในชีวิตผ่านการการคิดเชิงบวก มีแรงจูงใจ และลงมือทำตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสุขภาพองค์รวมทั้ง 4 มิติ ได้แก่ สุขภาพกาย โดยการสร้างเป้าหมายที่ชัดเจนในการดูแลตนเอง เช่น การรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย โดยกำหนดรูปแบบให้เหมาะสม เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ สุขภาพจิต โดยการปรับวิธีคิดโดยการการคิดเชิงบวกและอารมณ์เชิงบวก มองโลกในแง่ดี พร้อมรับมือสถานการณ์และอุปสรรคต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต สุขภาพสังคม โดยการแสดงความรัก ให้กำลังใจต่อคนรอบข้าง ก็จะได้รับความรักนั้นกลับมาหรือนำมาซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม อีกทั้งความคาดหวังและการสนับสนุนจากคนรอบข้างจะเป็นแรงผลักดันให้ก้าวไปสู่เป้าหมาย และสุขภาพจิตวิญญาณ โดยการเชื่อมั่นในตนเอง การมีสติและการทำสมาธิ จดจ่อกับจิตสำนึกและจิตวิญญาณ กำหนดความคิดของเราให้เป็นไปในเชิงบวกและยอมรับปัจจุบันในแบบที่เป็นอยู่ ทั้งนี้การ Manifestation มีอิทธิพลต่อมิติสุขภาพแบบองค์รวมส่งผลให้เป้าหมายที่กำหนดไว้มีโอกาสประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเขียนสิ่งที่เราต้องการลงสมุดให้ละเอียดทุกวันและระลึกถึงมันเสมอ จินตนาการภาพสิ่งที่เราต้องการให้ชัดเจนทุกรายละเอียดและเชื่อว่าสิ่งนั้นจะเป็นจริง อาจเริ่มจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเล็ก ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น จัดตารางเวลาออกกำลังกายสัปดาห์ละ 4-5 วัน อาจเริ่มจากการออกกำลังกายเบา ๆ เช่น เดินหรือโยคะ แล้วค่อย ๆ เพิ่มความเข้มข้นในการออกกำลังกาย เช่น การวิ่งหรือเล่นเวท นอกจากนี้แนวคิด Manifestation ยังสามารถนำไปพัฒนาและต่อยอดได้อีก โดยการสร้างฐานความรู้ที่มีการรับรองผ่านกระบวนการวิจัยและการเชื่อมโยงกับศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยยกระดับแนวคิดนี้ให้เป็นที่ยอมรับในสาขาวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือสร้างแรงบันดาลใจในการบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ในชีวิตและการตั้งเป้าหมายในการดูแลสุขภาพองค์รวม

เอกสารอ้างอิง

- AMB MEDIA. (2023). *Manifest กฎแรงดึงดูด 7 ขั้นตอนสู่ทุกสิ่งที่คุณปรารถนา ที่ต้องประกาศให้จักรวาลได้ยิน!* สืบค้นจาก <https://nakscoops.amarinbooks.com/manifest-กฎแรงดึงดูด-7-ขั้นตอนสู่/>
- APThai. (2024). *HAPPENING ART OF MANIFESTING* จริ่งหรือที่จิตดลบันดาล. สืบค้นจาก <https://thespacethinker.apthai.com/trend/art-of-manifesting/>
- BBCNEWSThai. (2023). *สาวก “กฎแรงดึงดูด” ใช้พลังคิดบวกหวังรวย ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตจริง*. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/articles/c0dgdd714nvo>

- BRAINFITSTUDIO. (ม.ป.ป). *Motivation สำคัญอย่างไร?*. สืบค้นจาก <https://brainfit.co.th/th/blog-th/motivation-สำคัญอย่างไร>
- Caitlin Boyd. (2019). *Lack of motivation: common causes, related health condition, and more*. สืบค้นจาก https://www.everlywell.com/blog/testosterone/lack-of-motivation-common-causes/?srsltid=AfmBOoqgPK7GYlj_UtgF4YT2Di5SFfQrG-B_KR-Li2pqQsQUWrB28_Jq
- Club Pride Day Recap. (2024). *เปิดจุดเปลี่ยนชีวิต ของพิธีกรสาวไต้สายฮา “เจนนี่ ปาหนัน” จากคนคิดมาก สู่มุขคิดเป็น และเห็นคุณค่าของการรักตัวเองแบบสุดๆ*. สืบค้นจาก <https://atime.live/greenwave/clubpridedayrecap/8263>
- EISAI. (2022). *พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วย “การวางแผนพัฒนาสุขภาพ”*. สืบค้นจาก <https://hhcthailand.com/health-development-planning/>
- Krungsri Academy. (ม.ป.ป). *5 วิธี ตั้งเป้าหมายในชีวิตให้ประสบความสำเร็จและทำได้จริง*. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/5-secrets-to-accomplish-your-goal>
- Krungsri Academy. (ม.ป.ป.). *5 แรงผลักดันที่พาเราไปถึงเป้าหมายเร็วกว่าเดิม*. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/5-powers-to-boost-you-to-the-goals>
- KWANMANIE. (2023). *สรุปหนังสือ MANIFEST: 7 ขั้นตอนสู่ทุกสิ่งที่คุณปรารถนา*. สืบค้นจาก <https://www.kwanmanie.com/manifest-book/>
- LIVETOLIFE. (2024). *คิดสิ่งใด ได้สิ่งนั้น รู้จักพลังแห่ง Manifest เมื่อความคิดเปลี่ยนชีวิตให้ดีขึ้นได้ดังใจฝัน*. สืบค้นจาก <https://www.livetolife.com/health/mind/how-to-manifest>
- Manifestingcommunity. (2024). *Jim Carrey Manifesting \$10 Million [Money with wings emoji] [The movie camera emoji] From struggling comedian to Hollywood icon*. [Video]. Instagram. สืบค้นจาก <https://www.instagram.com/reel/C-JJO2dy6DM/?igsh=ZWhtbndzMjR4dTd6>
- Mission To The Moon. (2023). *เวทมนตร์เปลี่ยนชีวิต? ทำความปรารถนาให้เป็นจริงด้วย ‘Manifestation’*. สืบค้นจาก <https://missiontothemoon.co/inspiration-manifestation/>
- NBA Sportmanagement. (2021). *ควรวางแผนอย่างไร? เพื่อเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง*. สืบค้นจาก <https://www.nbasport.co.th/blog/how-should-the-goals-be-set-to-strengthen-health>
- Newport Institute. (n. d.). *Is Manifestation Bad for Mental Health?* สืบค้นจาก <https://www.newportinstitute.com/resources/mental-health/manifesting-change/>
- POBPAD. (ม.ป.ป). *แรงบันดาลใจ รู้จักวิธีสร้างแรงใจในวันที่หมดไฟ*. สืบค้นจาก <https://www.thaihealth.or.th/เคล็ดลับตั้งเป้าหมายให้/#text=คอยปรึกษาคนที่ไปสร้างลูกฮึดให้สำเร็จ>
- Positive Energy. สืบค้นจาก <https://warriorsdivine.com/blogs/the-path/spirituality-and-the-law-of-attraction-harnessing-positive-energy?srsltid=>

- Rabbitcare. (2023). กฎแรงดึงดูดคืออะไร ? Manifest คืออะไร ! เป็นศาสตร์จริง หรือจกตา ?!. สืบค้นจาก <https://rabbitcare.com/blog/lifestyle/what-is-law-of-attraction-history-and-how-to-use>
- ThaiHealth Official. (2019). เคล็ดลับตั้งเป้าหมายให้ดี แล้วไปถึงให้ได้. สืบค้นจาก <https://www.thaihealth.or.th/เคล็ดลับตั้งเป้าหมายให้/#text=คอยปรึกษาคนที่ไปสร้างลูกฮึดให้สำเร็จ>
- The Art of Living. (n.d.). *What is the Law Of Attraction & How is it Connected to Spirituality?*. สืบค้นจาก <https://www.artofliving.org/in-en/wisdom/reads/law-of-attraction-and-spirituality>
- Ungkana Kerttongmee. (2024). จากความคาดหวังสู่แรงบันดาลใจ: เดินทางเส้นทางที่ใช้ของคุณ. สืบค้นจาก <https://www.betteryoubypair.com/post/จากความคาดหวังสู่แรงบันดาลใจ-เดินทางเส้นทางที่ใช้สำหรับคุณ>
- Veeranut Rojanaprapa. (2024). ปัจจุบันคำว่า “Manifest” หรือการใช้ความคิดและความตั้งใจดึงดูดสิ่งที่ต้องการเข้ามาในชีวิต... [Blog]. Facebook. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=1112018763828140&id=100050600794291&_rdr
- Warriors of the Divine. (2023). *Spirituality and The Law of Attraction: Harnessing*
- we are cp. (2023). ผลสำรวจพบ คนไม่ยอมออกกำลังกายเพราะ “เหนื่อยเกินไป” ทั้งที่จริงๆก็อยากดูแลสุขภาพ. สืบค้นจาก <https://www.wearecp.com/uk-survey-reveals-people-do-not-live-healthy-life-beacause-of-tiredness/>
- กนกวรรณ สุภาราญ. (2020). “เราทำได้ หากใจเชื่อ” จิตวิทยาวาดด้วยเรื่องความเชื่อมั่นในตัวเอง. สืบค้นจาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/304>
- ดร.กัณตพงษ์ ปราบสงบ. (ม.ป.ป). แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ. สืบค้นจาก https://elabs.ssrui.ac.th/kantapong_pr/pluginfile.php/37/mod_resource/content/1/แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ%2064.pdf
- ธนะภณท์ แจ่มเพลง. (ม.ป.ป). การวางแผนเป้าหมายชีวิตด้วยวงจรควบคุมคุณภาพ. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/view/tanapont/e-learning/การเปเนผประกอบกร/หน่วยท-1-การวางแผนเป้าหมายชวตดวยวงจรควบคุมคุณภาพ>
- นรลักษณ์ เอื้อกิจ และลัดดาวัลย์ เพ็ญศรี. (2019). การประยุกต์ใช้แนวคิด PRECEDE MODEL ในการสร้างเสริมสุขภาพ. วารสารพยาบาลสหราชอาณาจักรไทย, 12(1), 38-48. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/trcnj/article/download/203249/145132/>
- นฤมล สุนสวัสดิ์. (2015). การตั้งเป้าหมายของชีวิตและการทำงาน. วารสารสารสนเทศ, 14(2), 32-35, 21-36. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/oarit/article/view/54826/45500>

- ประภัสสร วัฒนา. (2560). แนวความคิดมนุษย์นิยมของมาสโลว์ (Maslow) และแนวความคิดอัตถิภาวนิยมของฌอง ปอล ซาทร์ (Jean Paul Sartre) ที่ปรากฏผ่านนวนิยายเรื่อง "วันหนึ่งในชีวิตของอีวาน เดนิโซวิช". มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะศิลปศาสตร์. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/digital/api/DownloadDigitalFile/download/170869
- ปัญจนาฏ วรพัฒนชัย. (2022). การคิดเชิงบวก Positive Thinking. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 16(2), 191-223. สืบค้นจาก <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhusocbru/article/view/460/338>
- ปัทมา เจริญกรกิจ. (2021). Growth Mindset กฎแห่งความสำเร็จในโลกผันผวน. สืบค้นจาก <https://www.thekommon.co/growth-mindset-key-success/>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (ม.ป.ป). Gen1403 การดูแลสุขภาพองค์รวม. สืบค้นจาก https://gened2.cmru.ac.th/ge_learning/src/gen1403/BookFull-GEN1403.pdf
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. (2024). การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 5 มิติ วิถีใหม่เพื่อสุขภาพที่ดีแบบยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://www.hcu.ac.th/article/>
- โรงพยาบาลกรุงเทพจันทบุรี. (ม.ป.ป). การลดน้ำหนักสำเร็จในระยะยาว. สืบค้นจาก <https://bangkokhospitalchanchaburi.com/article/325>
- ลาไปอ่านหนังสือ. (2023). รีวิวหนังสือ Manifest 7 ขั้นตอนสู่ทุกสิ่งที่คุณปรารถนา แต่คนที่อยากประสบความสำเร็จ. สืบค้นจาก <https://creator.kapook.com/view274952.html>
- เศรษฐพล ปริญาพล พลเศษ. (2023). ทฤษฎีสร้างและขยายอารมณ์เชิงบวก. สืบค้นจาก <https://medium.com/@tmfthailand2020/ทฤษฎีสร้างและขยายอารมณ์เชิงบวก-5f8cc35c6ec>
- สิทธิพงศ์ อรุณาทิน. (2024). 'Manifest' สูตรพลิกชีวิต? พลังจิต พลังความคิด พลังจินตนาการ หรือแค่...มโน – The Potential. สืบค้นจาก <https://thepotential.org/life/manifest/>
- อรรณ จุลงษ์. (2014). แรงจูงใจในการป้องกันโรคกับพฤติกรรมสุขภาพของพลทหารกองประจำการ. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(2), 28-32. สืบค้นจาก <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/25152/21416>
- อำพล จินดาวัฒนะ. (2016). ปรับ เปลี่ยน เรียนรู้การปฏิรูประบบสุขภาพ. สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. สืบค้นจาก https://www.nationalhealth.or.th/sites/default/files/upload_files/Modify_learning.pdf

การศึกษาปัจจัยความสำเร็จการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

รัศมี อัจฉริยไพศาลกุล¹

ภาณุมาศ เกตุแก้ว²

นิติกริตกานต์ เหมสุวรรณ³

อัจฉริยาพร ตั้งปิติจิระ⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา 2) เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกลยุทธ์การตลาดมิติดังกล่าว 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวจำนวน 384 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารและบุคลากรของพิพิธภัณฑ์จำนวน 15 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกตพฤติกรรม ข้อมูลที่ได้ถูกวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนามี 10 ปัจจัยหลัก โดยปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม การเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจของนักท่องเที่ยว และประสิทธิภาพของการจัดแสดงนิทรรศการ ตามลำดับ นอกจากนี้ พบว่าแม้พิพิธภัณฑ์จะมีศักยภาพสูงในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ยังคงมีความท้าทายที่ต้องได้รับการพัฒนาในสามประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนารูปแบบนิทรรศการและกิจกรรมควรมุ่งเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ความจริงเสริม (AR) และความจริงเสมือน (VR) มาใช้ในการนำเสนอข้อมูล พร้อมทั้งจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างประสบการณ์แบบ "Living Museum" การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานภายในพิพิธภัณฑ์ เช่น ป้ายบอกทาง ระบบขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัล ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัล รวมถึงการพัฒนาคอนเทนต์ที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นแนวทางในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนาให้สามารถตอบสนองต่อแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: งานนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

^{1,2,3,4} คณะการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย E-mail: ajratsameepak@gmail.com E-mail: panumart.ked@gmail.com

A Study on the Success Factors of Local Lanna Museum Management in Promoting Cultural Tourism

Ratsamee Ajcharyapaisankul⁵

Panumart Kedkaew⁶

Nithikittikarn Hemsuwan⁷

Atcharyaporn Tungpitijira⁸

ABSTRACT

This research aims to 1) examine the success factors of Lanna local museums, 2) promote cultural tourism products and marketing strategies related to cultural tourism, and 3) propose sustainable development and management approaches for cultural tourism products. The study⁹ employs a mixed-methods approach, incorporating quantitative data collection through surveys from 384 tourists and qualitative research via in-depth interviews with 15 museum administrators and staff. Research instruments include questionnaires, semi-structured interviews, and behavioral observations. The collected data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

The findings reveal that the success of Lanna local museums is driven by ten key factors, with the most significant being the promotion of cultural value, the enhancement of tourists' knowledge and understanding, and the effectiveness of exhibition displays, respectively. Despite the museums' high potential as centers for cultural learning and tourism, challenges remain in three key areas. First, exhibition formats and activities should be enhanced through digital technologies such as Augmented Reality (AR) and Virtual Reality (VR) to enrich the presentation of information and create a "Living Museum" experience through continuous cultural activities. Second, efficient management should involve improving

---

^{5,6,7,8} School of Tourism and Services University of the Thai Chamber Commerce E-mail: ajratsameepak@gmail.com ¹ E-mail: panumart.ked@gmail.com

museum infrastructure, including signage, transportation systems, and visitor facilities, as well as fostering collaboration between government agencies, private sectors, and local communities to enhance operational efficiency. Lastly, digital marketing strategies should be strengthened by increasing publicity through social media and digital platforms and developing engaging content to attract tourists, particularly those interested in cultural tourism. The study's findings provide a framework for the development of Lanna local museums to better align with emerging cultural tourism trends and to establish themselves as sustainable learning centers in the future.

KEYWORDS: Exhibition, Local Lanna museum, Cultural tourism

บทนำ

พิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่ให้บริการแก่สังคมและการพัฒนาสังคม พิพิธภัณฑ์มีบทบาทหน้าที่อนุรักษ์ ค้นคว้าวิจัย เผยแพร่ความรู้ และจัดแสดงมรดกทางวัฒนธรรมทั้งรูปธรรมและนามธรรม เช่น วัตถุต่าง ๆ ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ เป็นต้น พิพิธภัณฑ์จึงไม่เพียงแต่มุ่งทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวม อนุรักษ์ และจัดแสดงเท่านั้น แต่ปัจจุบันอีกเป้าหมายหนึ่งคือ การมีฐานะเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกด้วย เพื่อพิพิธภัณฑ์เองสามารถที่จะพึ่งพาตนเองให้ดำรงอยู่ได้ อีกทั้งมีความน่าสนใจที่จะดึงดูดผู้คน นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและเรียนรู้อย่างไม่ขาดสาย “...การจัดพิพิธภัณฑ์ที่สะท้อนความเป็นจริงใกล้เคียงกับระบบการศึกษา ที่กระตุ้นการคิดและสร้างสติปัญญา เสริมคุณภาพระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบ ซึ่งมักเน้นการท่องเที่ยวจำแบบไม่มีวิจารณ์ญาณ ด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับสังคม และวัฒนธรรมผ่านข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอย่างมีเหตุผล...” (ศรีศักร วัลลิโภดม : 2539) กระบวนการที่จะทำให้พิพิธภัณฑ์เกิดการพัฒนาดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ จำต้องอาศัยรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีมาใช้ในการจัดการพิพิธภัณฑ์อันมีลักษณะเฉพาะโดยมีส่วนสำคัญประกอบด้วย 1) การเก็บสะสมรวบรวมวัตถุ 2) การอนุรักษ์ 3) การศึกษาค้นคว้าวิจัย 4) การเผยแพร่ความรู้ และการจัดแสดง และ 5) การบริหารจัดการ พิพิธภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่ตอบสนองนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ผ่านการจัดแสดงวัตถุ ภาพถ่าย เนื้อหา และหุ่นจำลอง เพื่อให้ผู้เข้าชมนิทรรศการสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดแรงบันดาลใจและจินตนาการจากสิ่งที่นำเสนอ หรือการจัดแสดงส่งผลให้ได้รับความเพลิดเพลินและความรู้ไปพร้อมกัน ซึ่งข้อมูลในปัจจุบันพบว่า ประเทศไทยมีพิพิธภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและประเภทอื่น ๆ จำนวนมากกว่า 1,600 แห่งทั่วประเทศไทย รวมถึงพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และพิพิธภัณฑ์เอกชน ที่เน้นเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคของไทย (Museum Thailand) โดยมีพิพิธภัณฑ์ทางวัฒนธรรมจำนวน 1,512 แห่ง (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) : ออนไลน์ : 2562) ซึ่งลักษณะรูปแบบการจัดแสดงมีความแตกต่างกันออกไป เช่น เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือมรดกทางวัฒนธรรมไทย การตีความหมายวัตถุ และผูกโยงเข้ากับอัตลักษณ์ของสังคมท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์หลายแห่งได้พัฒนาการนำเสนอวัตถุ และการจัดแสดงในรูปแบบที่หลากหลายทันสมัยมากขึ้น ทั้งเนื้อหาและเทคนิคที่ใช้ในการสื่อสารต่อผู้เข้าชม รวมทั้งงบประมาณ พบว่าพิพิธภัณฑ์ทางวัฒนธรรมหลายแห่งได้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาและจัดการพิพิธภัณฑ์ได้ดี ซึ่งจะเห็นว่ามีนักท่องเที่ยวและผู้ให้ความสนใจเข้าชมเป็นจำนวนมาก ตลอดจนเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางจนสามารถกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมได้ในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังสามารถบริหารจัดการได้ดีและดำรงอยู่มาอย่างยั่งยืน

การศึกษารัชนี คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา จากบทบาทสำคัญของพิพิธภัณฑ์ทั้งในด้านการอนุรักษ์ ศึกษาวิจัย และการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ประกอบกับแนวโน้มการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้มีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายและทันสมัยมากขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานรวมทั้งเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคล นักท่องเที่ยว และผู้สนใจได้มีโอกาสเรียนรู้

ประวัติศาสตร์ทางด้านศิลปะและภูมิปัญญาล้านนาที่เป็นรากฐานของเมืองเชียงใหม่ให้เข้าใจในคุณค่าของเมืองเชียงใหม่อย่างแท้จริงและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา
2. เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกลยุทธ์การตลาดมิติของผลิตภัณฑการท่องเที่ยวงเชิงวัฒนธรรม
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและจัดการผลิตภัณฑการท่องเที่ยวงเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) การศึกษาจากเอกสาร (Document study) เก็บรวบรวม ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (ปลายปิด: close-ended) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (ปลายเปิด: open-ended) โดยการเขียนพรรณนาความจากเอกสารและข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม โดยนำกระบวนการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และตีความข้อมูล

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์

กลุ่มตัวอย่างถูกคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 5 คน
- 2) บุคลากรที่ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑ์ เช่น นักวิชาการ นักอนุรักษ์ และเจ้าหน้าที่ จำนวน 10 คน
- 3) นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ ตั้งแต่เดือน มิถุนายน-มีนาคม 2568 คำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Krejcie & Morgan หรือ Cochran's Formula ได้จำนวน 384 คน

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และแบบสังเกตพฤติกรรม (Observation Form) ซึ่งออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวคำถามสัมภาษณ์และแนวทางการสังเกต
2. ออกแบบคำถามสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ปัจจัยความสำเร็จ และประสบการณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องจัดลำดับคำถามให้เป็นหมวดหมู่ และใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายรายละเอียดได้อย่างอิสระ

3. แบบสอบถามใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มง่าย (Simple Random Sampling) หรือแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตให้ ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ในสาขาพิพิธภัณฑศึกษาและการจัดการท่องเที่ยวตรวจสอบว่าคำถามครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

การทดลองใช้ (Pilot Study) ทดสอบสัมภาษณ์และสังเกตกับกลุ่มตัวอย่างนำร่อง 3-5 คน และแบบสอบถามโดยการ Try out 30 ชุด เพื่อตรวจสอบว่าคำถามชัดเจน

การปรับปรุงเครื่องมือ นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและผลการทดลองมาแก้ไขคำถามให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.การเก็บรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆและ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2.วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัจจัยความสำเร็จการจัดการพิพิธภัณฑที่ท้องถิ่นล้านนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” การศึกษานี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยความสำเร็จของพิพิธภัณฑที่ท้องถิ่นล้านนา

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับความคิดเห็น
1. การบริหารจัดการ	4.25	0.75	มาก
2. การจัดแสดงนิทรรศการ	4.40	0.65	มาก
3.บุคลากรและการให้บริการ	4.15	0.80	มาก
4.สิ่งอำนวยความสะดวก	3.95	0.85	ปานกลาง
5.ความสะดวกในการเดินทาง	3.80	0.90	ปานกลาง
6.ความเหมาะสมของค่าเข้าชม	3.70	0.88	ปานกลาง
7.การประชาสัมพันธ์	4.10	0.82	มาก
8.การให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว	4.00	0.85	มาก
9.คุณค่าทางวัฒนธรรม	4.55	0.65	มากที่สุด
10.การเพิ่มความรู้และความเข้าใจ	4.50	0.70	มากที่สุด
รวม	4.13	0.79	มาก

จากการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของพิพิธภัณฑ์สามารถเรียงลำดับได้ตามค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้ ปัจจัยด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.55 (SD = 0.65) แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับความสามารถของพิพิธภัณฑ์ในการสื่อสารและถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรมล้านนา พิพิธภัณฑ์สามารถนำเสนอประวัติศาสตร์ ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้งและน่าสนใจ

ปัจจัยด้านการเพิ่มความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับล้านนา ได้ค่าเฉลี่ย 4.50 (SD = 0.70) สะท้อนให้เห็นว่าผู้เข้าชมส่วนใหญ่รู้สึกว่าการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ช่วยให้พวกเขาได้รับความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมล้านนา และสามารถเข้าใจรากเหง้าของประเพณีและศิลปะแบบล้านนาได้มากขึ้น

ปัจจัยด้านการจัดแสดงนิทรรศการ ได้ค่าเฉลี่ย 4.40 (SD = 0.65) ซึ่งแสดงว่ารูปแบบการจัดแสดงนิทรรศการมีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ดี ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอวัตถุจัดแสดง การออกแบบพื้นที่ และเทคนิคการเล่าเรื่อง

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้ค่าเฉลี่ย 4.25 (SD = 0.75) บ่งชี้ว่าการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทรัพยากร การกำหนดนโยบาย หรือการดูแลรักษาความเรียบร้อยของสถานที่

ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ได้ค่าเฉลี่ย 4.10 (SD = 0.82) แสดงว่าพิพิธภัณฑ์มีการประชาสัมพันธ์ที่ดีในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะผ่านช่องทางออนไลน์และสื่อสังคม อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างที่สามารถปรับปรุงได้เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

ปัจจัยด้านการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว ได้ค่าเฉลี่ย 4.00 (SD = 0.85) แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าชมได้รับข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับนิทรรศการและกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ อย่างไรก็ตาม อาจมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือสื่ออินเตอร์แอคทีฟเพื่อให้ข้อมูลมีความทันสมัยและเข้าใจง่ายขึ้น

ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้ค่าเฉลี่ย 3.95 (SD = 0.85) แสดงว่าพิพิธภัณฑ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอในระดับหนึ่ง เช่น ห้องน้ำ ร้านอาหารที่ระลึก และพื้นที่นั่งพัก แต่ยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มป้ายบอกทางหรือการให้บริการ Wi-Fi ฟรีภายในพิพิธภัณฑ์

ปัจจัยด้านความสะดวกในการเดินทาง ได้ค่าเฉลี่ย 3.80 (SD = 0.90) บ่งชี้ว่ายังมีปัญหาเรื่องการเดินทางมายังพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ใช้รถส่วนตัว อาจต้องมีการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะหรือบริการรับ-ส่งเพิ่มเติม

ปัจจัยด้านความเหมาะสมของค่าเข้าชม ได้ค่าเฉลี่ย 3.70 (SD = 0.88) แสดงว่าค่าเข้าชมของพิพิธภัณฑ์อยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพของประสบการณ์ที่ได้รับ มีข้อเสนอแนะให้มีการจัดโปรโมชั่นหรือแพ็คเกจพิเศษสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ และ

ปัจจัยด้านบุคลากรและการให้บริการ ได้ค่าเฉลี่ย 4.15 (SD = 0.80) แม้จะอยู่ในระดับสูง แต่ยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารของบุคลากร รวมถึงการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกลยุทธ์การตลาดมิติของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 5 คน บุคลากรที่ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑ์ เช่น นักวิชาการ นักอนุรักษ์ และเจ้าหน้าที่ จำนวน 10 คน พบว่า การส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา มีแนวทางที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์ด้านการพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.1 การปรับปรุงรูปแบบนิทรรศการ

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า การจัดแสดงนิทรรศการจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้มีความน่าสนใจมากขึ้น โดยการใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AR (Augmented Reality) และ VR (Virtual Reality) เพื่อช่วยให้ผู้เข้าชมสามารถโต้ตอบกับเนื้อหาทางวัฒนธรรมได้ มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive Exhibits) เช่น การทดลองทำเครื่องปั้นดินเผา หรือการเรียนรู้ศิลปะการทอผ้าแบบล้านนา

1.2 การอนุรักษ์และต่อยอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ระบุว่า การจัดนิทรรศการควรให้ความสำคัญกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการอนุรักษ์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนา โดยมีแนวคิดในการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชน เช่น การเชิญช่างฝีมือท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้ผ่าน การสาธิต

1.3 การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้บุคลากรในพิพิธภัณฑ์เสนอให้มี โปรแกรมการศึกษา สำหรับเยาวชน และ กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น คอร์สเรียนทำอาหาร ล้านนา หรือการสอนเขียนอักษรธรรมล้านนา เพื่อเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว

2. กลยุทธ์ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

2.1 การสร้างภาพลักษณ์พิพิธภัณฑ์ให้เป็น “พิพิธภัณฑ์มีชีวิต”

ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์เห็นว่าการตลาดของพิพิธภัณฑ์ต้องปรับให้สอดคล้องกับแนวคิด “Living Museum” หรือ พิพิธภัณฑ์มีชีวิต ซึ่งหมายถึงการทำให้สถานที่ที่เป็นมากกว่าการจัดแสดงสิ่งของ แต่เป็นพื้นที่ที่มี กิจกรรมและประสบการณ์ที่ดึงดูดผู้เข้าชม

2.2 การใช้โซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑ์เห็นตรงกันว่า การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) เป็น ปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะการใช้ Facebook, Instagram, TikTok และ YouTube ในการเผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับนิทรรศการและกิจกรรมมีข้อเสนอให้จัดทำ วิดีโอสารคดีสั้น และ โฟล์กสแต เพื่อโปรโมตกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ การจัดทำแอปพลิเคชัน “CM Museum” เพื่อถ่ายทอดข้อมูลและองค์ความรู้ของ เครื่องขายพิพิธภัณฑ์กลางเวียงเชียงใหม่ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในรูปแบบสื่อกลางในการเรียนรู้ที่ ทันสมัย ซึ่งถือเป็นการต่อยอดเพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์ Application หลากหลาย รูปแบบ การจัดทำ “Google Street View 360 องศา” ภายในพิพิธภัณฑ์เมืองเชียงใหม่ และการจัด กิจกรรม “Chiang Mai Bike+Walk Rally 2014” โดยนำความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่

มาประยุกต์ใช้ในรูปแบบเกมที่ผสมผสานการท่องเที่ยวโดยใช้จักรยานและเทคโนโลยีไว้ด้วยกัน มีจุดหมายหลักคือ นำจังหวัดเชียงใหม่ก้าวสู่ความเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวของภาคเหนืออย่างยั่งยืนต่อไป

2.3 การพัฒนาความร่วมมือกับภาคธุรกิจและชุมชน

มีข้อเสนอให้พิพิธภัณฑ์ทำงานร่วมกับโรงแรม บริษัททัวร์ และสายการบิน เพื่อจัดแพ็คเกจ “Cultural Tourism Package” ที่รวมกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเชียงใหม่ มีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่เชื่อมโยงพิพิธภัณฑ์กับวัดโบราณ หัตถกรรมพื้นบ้าน และแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมล้านนา

3. การประยุกต์ใช้หลักการตลาด

3.1 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา ใช้กลยุทธ์การตลาดแบบรวมกลุ่มกับเครือข่ายพิพิธภัณฑ์กลางเวียงเชียงใหม่ มีการปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์เครือข่ายทุกปีและนำผลไปปรับแผนการดำเนินงานในปีต่อไป

3.2 การใช้ตราสัญลักษณ์ (แบรนด์หรือโลโก้) ให้เป็นที่จดจำ สร้างความน่าเชื่อถือและเสริมคุณค่าให้กับพิพิธภัณฑ์นักท่องเที่ยวได้ง่าย รวมทั้งยังมีการจัดทำป้ายบอกทาง ที่มีการออกแบบให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นล้านนา ในขณะเดียวกันการปรับภูมิทัศน์และตัวอาคารของพิพิธภัณฑ์เมื่อมองจากภายนอกมีลักษณะเฉพาะของสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4. การส่งเสริมการขาย

4.1 ตัวใบเดียว เที่ยว 3 พิพิธภัณฑ์ เชียงใหม่ 1 Ticket for 3 Museum in Chiang Mai” สามารถชม 3 พิพิธภัณฑ์ ณ ใจกลางเมืองเชียงใหม่ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวตื่นตาตื่นใจด้วยสถาปัตยกรรมอันงดงาม แสง สี เสียง หุ่นจำลอง บอร์ดกราฟฟิก

4.2 สิทธิพิเศษอัตราค่าเข้าชมแบบเหมา 3 เครือข่ายพิพิธภัณฑ์กลางเวียงเชียงใหม่ (Combined Ticket) สำหรับเฉพาะนักเรียน / นักศึกษา ในราคาพิเศษ 20.- บาท/คน และสามารถกลับมาเข้าชมซ้ำอีกได้ภายในระยะเวลา 7 วัน นับตั้งแต่วันที่ซื้อและสามารถเลื่อนออกไปได้อีก 1 วัน กรณีที่วันสุดท้ายตรงกับวันจันทร์ และสงวนสิทธิ์อัตราค่าเข้าชมนี้สำหรับนักเรียน / นักศึกษาคนไทย

4.3 นำเสนอความรู้เกี่ยวกับเมืองเชียงใหม่แบบไม่น่าเบื่อเหมือนการไปชมพิพิธภัณฑ์ทั่วไป โดยเฉพาะเด็กจะตื่นตาไปกับแสงสีลังการ และการใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยอธิบายเรื่องยากให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น

4.4 เน้นการสร้างประทับใจในบริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เจ้าหน้าที่ประจำพิพิธภัณฑ์แต่งกายเรียบร้อยด้วยผ้าไทย บุคลิกหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตร ทำให้เกิดบรรยากาศของการเยี่ยมชมเป็นไปอย่างรื่นรมย์และผ่อนคลาย บริการการนำชมให้แก่นักท่องเที่ยวในภาษาที่หลากหลาย เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส จีน ญี่ปุ่น และไทย

4.5 จุดขายคือ ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมความเป็นมาที่ยาวนานของอาณาจักรล้านนา สิ่งที่น่าทึ่งที่นักท่องเที่ยวสนใจที่มาเยี่ยมชมที่นี่ คือ ความเป็นท้องถิ่นล้านนา ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวยังมีโอกาสสามารถเดินเที่ยวต่อในถนนคนเดินวันอาทิตย์ต่อไปอีกด้วย

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาปัจจัยความสำเร็จการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” โดยได้ทำการศึกษาพื้นที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลผล นำเสนอแนวทางการพัฒนาและจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับ ปัจจัยความสำเร็จของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา พบว่าพิพิธภัณฑ์มีบทบาทสำคัญในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผ่านการจัดแสดงนิทรรศการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมล้านนา อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาวแนวทางการพัฒนาและจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนาให้เกิดความยั่งยืน จำเป็นต้องพิจารณาทั้งมิติของ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวให้ตอบโจทย์ความต้องการในยุคปัจจุบัน (Swarbrooke, 1999) ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรพิพิธภัณฑ์ พบว่ามีปัจจัยสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้พิพิธภัณฑ์สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ดังนี้

1.1 ปรับปรุงรูปแบบนิทรรศการให้ทันสมัยและมีปฏิสัมพันธ์

จากการศึกษาพบว่า การจัดแสดงนิทรรศการได้รับค่าเฉลี่ย 4.40 ซึ่งอยู่ในระดับสูง แต่ยังสามารถพัฒนาให้ทันสมัยขึ้นโดยการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลและมัลติมีเดียมาใช้ เช่น การใช้ Augmented Reality (AR) และ Virtual Reality (VR) ซึ่งช่วยให้การนำเสนอเรื่องราวมีความน่าสนใจมากขึ้น งานวิจัยของ Lehn (2005) สนับสนุนว่าการนำเทคโนโลยีเสมือนจริงมาใช้ในพิพิธภัณฑ์สามารถช่วยเพิ่มความสนใจและทำให้ผู้เข้าชมมีประสบการณ์ที่ลึกซึ้งขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาของ Hooper-Greenhill (2007) ที่ระบุว่า “พิพิธภัณฑ์สมัยใหม่ต้องปรับตัวให้เป็นแหล่งเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์” ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของบุคลากรในพิพิธภัณฑ์ที่เห็นว่าควรเพิ่มกิจกรรม เช่น การสาธิตงานหัตถกรรมล้านนา และการทดลองสวมชุดล้านนาเสมือนจริง

1.2 การสร้างพิพิธภัณฑ์ให้เป็น “Living Museum” แนวคิด พิพิธภัณฑ์มีชีวิต (Living Museum) ซึ่งหมายถึงการทำให้พิพิธภัณฑ์เป็นพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมที่มีชีวิตชีวาและดึงดูดผู้เข้าชมอย่างต่อเนื่อง ได้รับการสนับสนุนจากงานของ McKercher & du Cros (2002) ที่กล่าวว่า “พิพิธภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจได้ดีกว่าพิพิธภัณฑ์แบบดั้งเดิม” การจัดเทศกาลวัฒนธรรม เช่น เทศกาลโคมล้านนา หรือกิจกรรม “วันวัฒนธรรมล้านนา” ที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม เป็นตัวอย่างของการทำให้พิพิธภัณฑ์เป็นพื้นที่มีชีวิตที่ช่วยให้วัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงดำรงอยู่และเป็นที่รู้จักมากขึ้น

2. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อความยั่งยืน

2.1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกจากผลสำรวจพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกได้รับค่าเฉลี่ย 3.95 และ ความสะดวกในการเดินทางได้ค่าเฉลี่ย 3.80 แสดงให้เห็นว่าพิพิธภัณฑ์ยังขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบางประการ งานวิจัยของ UNESCO (2015) ระบุว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนต้องมีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเข้าถึงและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว” ข้อเสนอแนะที่สามารถนำมาใช้ ได้แก่ การเพิ่ม ป้ายบอกทางหลายภาษา และ ระบบนำทางดิจิทัล การพัฒนา ระบบขนส่งสาธารณะ ที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ระบบรถรับ-ส่งที่เชื่อมต่อพิพิธภัณฑ์กับย่านเมืองเก่าเชียงใหม่

2.2 การบริหารงบประมาณและความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ข้อจำกัดด้านงบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา พิพิธภัณฑ์จึงต้องแสวงหาแนวทาง การสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ICOM (2019) ที่ระบุว่าพิพิธภัณฑ์ในยุคปัจจุบันควรทำงานร่วมกับภาคเอกชนและองค์กรการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงิน แนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติ ได้แก่ การทำ พันธมิตรกับ บริษัททัวร์และโรงแรม เพื่อเสนอแพ็คเกจท่องเที่ยวที่รวมการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ขอรับการสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่พัฒนาโครงการ Corporate Social Responsibility (CSR) ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม

3. การใช้กลยุทธ์การตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ

3.1 การใช้การตลาดดิจิทัลเพื่อเพิ่มจำนวนผู้เข้าชม จากผลสำรวจพบว่า การประชาสัมพันธ์ได้ค่าเฉลี่ย 4.10 ซึ่งแม้อยู่ในระดับสูง แต่ยังสามารถพัฒนาได้อีกโดยการใช้ Social Media Marketing ที่มีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ Kotler et al. (2017) ระบุว่า “การตลาดดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการสร้างแบรนด์ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย” การใช้ Facebook, Instagram และ TikTok เพื่อโปรโมตเรื่องราวของพิพิธภัณฑ์ หรือการจัดทำ วิดีโอสารคดีสั้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมล้านนา สามารถช่วยเพิ่มความสนใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนามีศักยภาพสูงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ควรมีการพัฒนาเพิ่มเติมในด้าน การจัดแสดงนิทรรศการให้ทันสมัย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การตลาดดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายกับภาคส่วนต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา ในเครือข่ายพิพิธภัณฑ์กลางเวียงเชียงใหม่ นั้น ถือว่าการพัฒนา และการจัดการของพิพิธภัณฑ์ มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถนำข้อมูลตัวแบบเหล่านี้ ไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาและการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์อื่น ๆ ได้อย่างให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์มากขึ้น ในกรณีการศึกษาครั้งนี้จึงเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดงาน ดังนี้

- ด้านการประชาสัมพันธ์ ควรมีการอัพเดทเว็บไซต์ของเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ ให้มีความเคลื่อนไหวข่าวสาร กิจกรรมให้เป็นปัจจุบันมากที่สุดด้านของที่ระลึก ควรจัดทำของที่ระลึกเป็นเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ราคาไม่แพง ด้านเทคโนโลยีในการจัดแสดง ควรมีการตรวจสอบและซ่อมบำรุงอยู่เสมอเพื่อเพิ่มระยะเวลาตรวจสอบถี่มากขึ้นจากแผนงานที่มีอยู่

- ด้านการบริการความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว การจัดสวนที่สุบุดหรือและป้ายบอกที่ชัดเจน ด้านการทำวิจัย ควรจัดทำวิจัยเฉพาะแผนงานที่ทำไว้ในแต่ละปีเพื่อให้เกิดการนำไปใช้และปรับปรุงพัฒนาพิพิธภัณฑ์อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเพิ่มเติมเรื่องของการจัดกิจกรรมที่เสริมศักยภาพด้านการจัดงานเพื่อขยายฐานกลุ่มเป้าหมายให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- โตม ไกรปกรณ์. (2557). คัมภีร์หลวงและเวียงแก้วของเจ้าเชียงใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5: เรื่องราวที่ไม่ถูกเล่าถึงในพงศาวดารสยามและร่องรอยที่พบในหลักฐานอื่น. วารสารหน้าจั่ว: ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย, 10(1), 10-25.
- ทัศนัย บุณยปกรณ์ (2559). พิพิธภัณฑ์พื้นถิ่นล้านนา เล่าขานอดีตถึงปัจจุบันเมืองเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2567, จาก <http://www.topchiangmai.com/trip/lanna-folklife-museum/>
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2551). การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม: จุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ปนัดดา โตคำนุช. (2558). การศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมรดกวัฒนธรรมชุมชนวัดเกตให้เป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระครูวิมลศิลปกิจ (เรืองฤทธิ์ ธนปัญโญ) และคณะ. (2555). การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย. เชียงราย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา.
- พิชญ์ดนุ ภูทอง. (2558). รูปแบบในการดำเนินการ และกลยุทธ์การตลาดของพิพิธภัณฑ์แบทแคท มิวเซียม แอนด์ ทอยส์ ไทยแลนด์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทรา แจ่มใจเจริญ. (2558). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา ชุมชนโอหังมาจิ หมู่บ้านชิ

ราควาโก จังหวัดกิฟุ ประเทศญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาญี่ปุ่นศึกษา, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) (2562). พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2567, จาก <https://db.sac.or.th/museum/>

Lehn, D. V. (2005). Accounting for new technology in museum exhibition. *International Journal of Arts Management*, 7(3), 11-21.

McKercher, B., & du Cros, H. (2002). *Cultural tourism: The partnership between tourism and cultural heritage management*. New York: The Haworth Hospitality Press.

Hooper-Greenhill, E. (2007). *Museums and education: Purpose, pedagogy and performance*. Routledge.

ICOM. (2019). *Museums, sustainability and climate action*. International Council of Museums.

Kotler, P., Bowen, J. T., & Makens, J. C. (2017). *Marketing for hospitality and tourism* (7th ed.). Pearson.

UNESCO. (2015). *World heritage and sustainable development*. UNESCO Publishing.

ผลของการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ของไฟรี-โคเรนร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพที่มีต่อความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

พลธรา ไทน้อย¹

รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของไฟรี-โคเรนร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพที่มีต่อความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจัดการเรียนการสอนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังจัดการเรียนการสอน และ (2) เพื่อศึกษาพัฒนาการของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของไฟรี-โคเรนร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของไฟรี-โคเรนร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ (1) แบบวัดความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ฉบับก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง (2) แบบสัมภาษณ์ความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ (3) แบบสังเกตพฤติกรรมความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ และ (4) ใบกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) ความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนการสอนไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ระดับความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) พัฒนาการของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นตามลำดับในทุกองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน

คำสำคัญ: ทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของไฟรี-โคเรน, กลวิธีการคิดเชิงภาพ, ความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์

¹ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EFFECTS OF MATHEMATICS INSTRUCTION ACCORDING TO THE PIRIE-KIEREN THEORY OF
MATHEMATICAL UNDERSTANDING DEVELOPMENT ALONG WITH VISUAL THINKING STRATEGIES ON
MATHEMATICAL LITERACY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS.

Poltara Thainoy³

Aumporn makanong⁴

Abstract

This research aimed (1) to investigate the effects of mathematics instruction based on the Pirie–Kieren theory of mathematical understanding integrated with visual thinking strategies on students’ mathematical literacy. The objectives of the study were to compare students’ mathematical literacy performance after instruction with a 70 percent benchmark and to compare their mathematical literacy performance before and after instruction; and (2) to examine the development of students’ mathematical literacy before, during, and after the instructional implementation. The participants were 38 Grade 10 students from a secondary school under the Office of the Basic Education Commission in Bangkok during the second semester of the 2024 academic year. The experimental instrument was a mathematics lesson plan designed in accordance with the Pirie–Kieren theoretical framework, integrated with visual thinking strategies. Research instruments included: (1) pre-and post-instruction mathematical literacy assessments, (2) a structured interview protocol, (3) a behavioral observation checklist, and (4) instructional activity sheets. Data were analyzed using arithmetic mean, standard deviation, t-tests, and content analysis. The findings revealed that: (1) Students’ post-instruction mathematical literacy did not meet the 70 percent benchmark at the .05 significance level; (2) Their post-instruction scores were significantly higher than their pre-instruction scores at the .05 significance level; and (3) Students demonstrated continuous and positive development in all three components of mathematical literacy— mathematical modeling, application of mathematical knowledge and processes, and interpretation and evaluation of results— throughout the instructional period.

KEYWORDS: Pirie-kieren theory of mathematical understanding development / Visual thinking strategies / Mathematical literacy

---

³ A graduate student in the Master of Education Program in Mathematics Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

⁴ Principal Advisor, ASSOC. PROF. in the Master of Education Program in Mathematics Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณิตศาสตร์เป็นศาสตร์สำคัญที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน รวมถึงเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทางองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD จึงได้ประเมินความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) ของนักเรียนผ่านโครงการ PISA เพื่อสะท้อนความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในสถานการณ์จริง อย่างไรก็ตามจากผลการประเมิน PISA ในปี 2022 นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ต่ำสุดนับตั้งแต่ปี 2000 โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ผลการสอบ PAT1 (ความถนัดทางคณิตศาสตร์) ในปีการศึกษา 2563-2564 ยังแสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงข้อจำกัดในการทำความเข้าใจเชิงลึกของเนื้อหาคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะในเรื่องที่มีความซับซ้อนเชิงนามธรรม เช่น เรื่องความสัมพันธ์และฟังก์ชัน

สำหรับการแก้ปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของไพรี-ไคเรน (Pirie-Kieren Theory) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้าใจของนักเรียนผ่าน 8 ระดับของความเข้าใจที่เป็นแบบวงรอบ (Recursive) และผสมผสานร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพ (Visual Thinking Strategies: VTS) ที่มีจุดเด่นในการส่งเสริมให้นักเรียนสร้างภาพหรือแบบจำลองในใจ เพื่อช่วยให้สามารถเชื่อมโยงมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบตามทฤษฎีดังกล่าวที่มีต่อความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมุ่งเปรียบเทียบความสามารถด้านความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และติดตามพัฒนาการของนักเรียนในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนการสอน ผลการศึกษานี้คาดว่าจะช่วยเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจคณิตศาสตร์ในระดับลึกซึ้ง และสามารถนำไปใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำถามการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของไพรี-ไคเรนร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพสามารถพัฒนาความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของไฟรี-โคเรนร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพที่มีต่อความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประกอบไปด้วย

1.1) เปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจัดการเรียนการสอนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

1.2) เปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังจัดการเรียนการสอน

2. เพื่อศึกษาพัฒนาการของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื้อหาคณิตศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน และเพิ่มเติม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื้อหาความสัมพันธ์และฟังก์ชัน

2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ - การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของไฟรี-โคเรน ร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพ

ตัวแปรตาม - ความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์

องค์ประกอบที่ 1 คือ การใช้คณิตศาสตร์ในการคิด แปลง หรืออธิบายสถานการณ์ เพื่อทำความเข้าใจปัญหาในบริบท

องค์ประกอบที่ 2 คือ การใช้ความรู้ ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และวิธีการทางคณิตศาสตร์ที่นำไปสู่การแก้ปัญหา

องค์ประกอบที่ 3 คือ การตีความ และประเมินผลลัพธ์จากการแก้ปัญหา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของไฟรี-โคเรน

สุธิดา นานข้า (2549) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีไฟรี-โคเรนกับนักเรียน ม.1 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีมีโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุม แม้ความแตกต่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบว่ามีคะแนนทางการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ชาญวิทย์ เศรษฐพานิชผล (2561) ศึกษาการใช้วิธีสอนของไฟรี-โคเรนกับนักเรียน ม.4 พบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจต่อการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อาภรณ์ พักแก้ว และคณะ (2561) เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ตามฟรี-โคเรนกับการแก้ปัญหาแบบโพลยาในนักเรียน ม.2 พบว่า กลุ่มฟรี-โคเรนมีพัฒนาการในการแก้ปัญหายังมีนัยสำคัญจากก่อนเรียน แต่เมื่อเทียบกับกลุ่มโพลยาไม่พบความแตกต่าง

Grinevitch (2004) ศึกษาการใช้ทฤษฎีฟรี-โคเรนกับนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในวิชา Algebra พบว่า ทฤษฎีสามารถจำแนกระดับความเข้าใจโน้ตสั่นเชิงลึกของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Khatib (2016) ศึกษาผลของการใช้ทฤษฎีฟรี-โคเรนกับนักเรียน ม.1 ในประเทศจอร์แดน พบว่า กลุ่มทดลองมีการคิดอย่างมีเหตุผลสูงขึ้นและภาระทางความคิดลดลง เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม

Mizban (2017) ทดลองใช้แบบจำลองฟรี-โคเรนกับนักเรียน ม.1 พบว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความเข้าใจในคณิตศาสตร์ทุกระดับ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

Prof. Dr. Faeenza Al Chalabi & Al-Saadi (2019) ศึกษาผลของการเรียนการสอนแบบฟรี-โคเรนกับโน้ตสั่นคณิตศาสตร์ 17 หัวข้อ พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนในแต่ละมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มควบคุมถึง 16 หัวข้อ และเสนอให้ใช้กับตัวแปรอื่น เช่น ความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์

รุ่งทิพา บุญมาโตน และคณะ (2560) ใช้การเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานตามวงจร PAOR พัฒนาความฉลาดรู้ของนักเรียน ม.5 ในเรื่องความน่าจะเป็น พบว่านักเรียนพัฒนาความฉลาดรู้ได้ดี โดยเฉพาะการตีความสถานการณ์ที่ใกล้เคียง และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดและวิเคราะห์ได้

กมลกานต์ ศรีธิ และคณะ (2561) ใช้การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในเรื่องภาคตัดกรวย พบว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงได้ดี กระบวนการคิดเชิงคณิตศาสตร์ได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะการแก้ปัญหาและการประเมินผลลัพธ์เชิงคณิตศาสตร์

พิมพ์พิชา เอกพันธ์ (2563) จัดกิจกรรมโดยใช้บริบทเป็นฐานและเทคนิค KWDL พัฒนาเรื่องทฤษฎีกราฟเบื้องต้นในนักเรียน ม.5 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ความสามารถด้านความฉลาดรู้ และสามารถแปลงปัญหาในบริบทเป็นสถานการณ์เชิงคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น

ชรินทร์นัฏ ดั่งธรรม และวนิทร พูนไพบูลย์พิพัฒน์ (2564) วิจัยแนวทางการเรียนรู้ออนไลน์ตามกระบวนการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์กับเรื่องความน่าจะเป็น พบว่านักเรียนมีพัฒนาการทั้ง 3 ด้านของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะด้านการคิดและแปลงสถานการณ์เชิงคณิตศาสตร์

Firdaus, Wahyudin, & Herman (2017) ศึกษาผลของการใช้ปัญหาเป็นฐานกับการสอนทางตรงในอินโดนีเซีย พบว่าการใช้ปัญหาเป็นฐานพัฒนาความฉลาดรู้ได้ดีกว่า โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ไม่มีความแตกต่างตามภูมิศาสตร์ของโรงเรียน

Aulia Nurutami, Riyadi, & Sri Subanti (2018) วิเคราะห์นักเรียนตามความสามารถทางคณิตศาสตร์ พบว่า ผู้มีความสามารถสูงทำได้ถึงระดับ PISA ระดับ 4 ขณะที่ผู้มีความสามารถต่ำไม่สามารถทำได้ถึงระดับ 2 สะท้อนว่าความสามารถพื้นฐานส่งผลโดยตรงต่อความฉลาดรู้

Farhan, Satianingsih, & Yustitia (2021) วิจัยแบบกึ่งทดลอง เปรียบเทียบการใช้ปัญหาเป็นฐานกับโครงงาน พบว่าการใช้ปัญหาเป็นฐานได้ผลดีกว่าในแง่การส่งเสริมความฉลาดรู้ นักเรียนมีความกระตือรือร้น และตอบสนองการเรียนรู้เชิงปัญหาได้ดี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียววัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา (Quasi-Experimental Time-Series Design) ดังตาราง

แผนการวิจัย	ระยะเวลาการทดลอง		
	ก่อนทดลอง	ระหว่างการทดลอง	หลังการทดลอง
การทดสอบความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ (C)	C_1	-	C_2
การเก็บข้อมูลพัฒนาการความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ (OC)	OC_0	$OC_1 - OC_2 - OC_3$	OC_4

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

C_1 และ C_2 แทน การทดสอบความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองตามลำดับ

OC_0 และ OC_4 แทน การเก็บข้อมูลความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองตามลำดับ

OC_1 , OC_2 และ OC_3 แทน การเก็บข้อมูลความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ระหว่างการทดลองใน ระยะที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

(purposive sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 38 คน ที่มีลักษณะผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการพัฒนาคำเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของไพรี-โคเรน เรื่อง ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 แผน ระยะเวลา 12 คาบ (คาบละ 50 นาที) และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ฉบับก่อน และหลังเรียน แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม และใบกิจกรรม

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 2. ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยทั้งหมดกับนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถในการเรียนรู้ใกล้เคียงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แต่คนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง และปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยทั้งหมดให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง 3. ดำเนินการวัดความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนทดลอง โดยใช้แบบวัดความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ฉบับก่อนทดลอง แล้วนำคะแนนความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์มาเรียงลำดับ เพื่อกำหนดนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์ และสังเกตในห้วงเวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละระยะ 4. ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 12 คาบเรียน และหลังจากคาบที่ 4, 8 และ 12 ทำการสัมภาษณ์ และสังเกตนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 5. เมื่อการทดลองเสร็จสิ้น ผู้วิจัยดำเนินการวัดความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบวัดความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ฉบับหลังทดลอง และศึกษาพัฒนาการความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์หลังทดลอง 6. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด เพื่อทำการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์ทั้งในรูปแบบข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพควบคู่กันเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนการสอนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ตาราง แสดงค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าการทดสอบที (t – test) ของคะแนนความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการทดลองเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 (คะแนนเต็ม 25 คะแนน)

ระยะ	ความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์			t	p
	$\bar{X}$	ร้อยละ	S.D.		
หลังทดลอง	15.33	61.32	2.86	-118	1.00

$p < .05$

สรุปได้ว่า ระดับความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อน และหลังการจัดการเรียนการสอน

ตาราง แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ทั้งแบบจำแนกตามองค์ประกอบ และแบบภาพรวมของนักเรียน ($n = 38$) ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

	ระยะ	$\bar{X}$	S.D.	t	p
องค์ประกอบที่ 1 (10 คะแนน)	ก่อนทดลอง	3.17 (31.7%)	1.62	-13.12*	< .001
	หลังทดลอง	7.16 (71.6%)	1.24		
องค์ประกอบที่ 2 (10 คะแนน)	ก่อนทดลอง	1.63 (16.3%)	1.88	-10.06*	< .001
	หลังทดลอง	5.65 (56.5%)	1.34		
องค์ประกอบที่ 3 (5 คะแนน)	ก่อนทดลอง	0.95 (19.0%)	1.16	-5.73*	< .001
	หลังทดลอง	2.53 (50.6%)	0.95		
ภาพรวม (25 คะแนน)	ก่อนทดลอง	5.75 (23.0%)	3.87	-118*	< .001

สรุปได้ว่า ระดับความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและในแต่ละองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์

3. ผลการศึกษาพัฒนาการความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง

ช่วงก่อนการทดลอง

จากการศึกษาพัฒนาการความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในช่วงก่อนการทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความสามารถในการในแต่ละด้านตามองค์ประกอบค่อนข้างน้อย โดยองค์ประกอบที่มีความสามารถน้อยที่สุด คือ การตีความ และประเมินผลลัพธ์จากการแก้ปัญหา ตามมาด้วยการใช้ความรู้ ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และวิธีการทางคณิตศาสตร์ ที่นำไปสู่การแก้ปัญหา และสุดท้าย คือ การใช้คณิตศาสตร์ในการคิด แปลง หรืออธิบายสถานการณ์ เพื่อทำความเข้าใจปัญหาในบริบทต่าง ๆ ตามลำดับ

ช่วงระหว่างการทดลอง

นักเรียนกลุ่มสูงในระยะเริ่มต้นจะแสดงพฤติกรรมแต่ละด้านออกมาได้เกือบครบทุกพฤติกรรมแล้ว จนเมื่อถึงระยะที่ 2 จะพบว่านักเรียนในกลุ่มนี้สามารถแสดงพฤติกรรมออกมาได้ครบทุกด้าน แต่จะมีนักเรียนคนที่ 3 ในกลุ่มนี้ ที่ในระยะสุดท้ายมีการแสดงออกทางพฤติกรรมในองค์ประกอบที่ 2 และองค์ประกอบที่ 3 ได้ไม่ดีเท่าระยะก่อนหน้า

นักเรียนกลุ่มกลางในระยะเริ่มต้นสามารถแสดงพฤติกรรมในองค์ประกอบที่ 1 ด้านการระบุประเด็นทางคณิตศาสตร์ของสถานการณ์ที่ตั้งอยู่ในบริบทของชีวิตจริง หรือแยกย่อยสถานการณ์ปัญหาให้อยู่ในรูปอย่างง่ายเพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์มากขึ้นได้ครบทุกคน และยังคงแสดงได้จนสิ้นสุดการทดลอง ส่วนด้านการใช้ตัวแทนทางคณิตศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในบริบทของชีวิตจริง ส่วนในองค์ประกอบที่ 2 ด้านการระบุความรู้ และหลักการที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เมื่อเข้าสู่ระยะที่ 1 ของการทดลองนักเรียนในกลุ่มนี้ก็สามารถแสดงพฤติกรรมได้ครบทุกคน และการดำเนินการแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และวิธีการทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเข้าสู่ระยะที่ 2 ของการทดลองนักเรียนในกลุ่มนี้ก็สามารถแสดงพฤติกรรมได้ครบทุกคน แต่จะมีพฤติกรรมในองค์ประกอบที่ 3 ที่นักเรียนในกลุ่มนี้แสดงออกมาได้ช้าที่สุด โดยมีนักเรียนที่เพิ่งแสดงพฤติกรรมนี้ออกมาในระยะที่ 3

นักเรียนกลุ่มต่ำในระยะเริ่มต้นแทบจะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมใดออกมาได้เลย แต่เมื่อถึงระยะที่ 1 นักเรียนในกลุ่มนี้เริ่มแสดงพฤติกรรมในองค์ประกอบที่ 1 และพฤติกรรมในองค์ประกอบที่ 2 ด้านการระบุความรู้ และหลักการที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเมื่อเข้าสู่ระยะที่ 2 นักเรียนแสดงพฤติกรรมในองค์ประกอบที่ 1 และ 2 ออกมาได้ทั้งหมด ยกเว้น

พฤติกรรมในองค์ประกอบที่ 3 และเมื่อเข้าสู่ระยะสุดท้ายของการทดลองมีนักเรียนในกลุ่มนี้เพียง 2 คนเท่านั้นที่สามารถแสดงพฤติกรรมออกมาได้ครบตาม 3 องค์ประกอบ เพราะมีนักเรียนคนที่ 3 ของกลุ่มนี้ที่ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมตามองค์ประกอบที่ 3 ออกมาได้

ช่วงหลังการทดลอง

จากการศึกษาพัฒนาการความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในช่วงหลังการทดลองสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายโดยภาพรวมนั้นมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกพฤติกรรมแต่ละด้านตามองค์ประกอบต่าง ๆ แต่ถ้าหากดูเป็นรายบุคคลจะพบว่าตั้งแต่ช่วงก่อนการทดลองจนกระทั่งหลังการทดลอง มีนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากกลุ่มต่ำ 1 คน ที่ยังไม่มีพัฒนาการในการแสดงพฤติกรรมตามองค์ประกอบที่ 3 นั่นคือ การตีความ หรือประเมินผลลัพธ์จากการแก้ปัญหาออกมาอย่างชัดเจนให้สังเกตได้

จึงสรุปได้ว่าพัฒนาการของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นตามลำดับในทุกองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้อตามทฤษฎีของไฟรี-โคเรนร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพก่อให้เกิดพัฒนาการเชิงบวกอย่างต่อเนื่องในความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน โดยเฉพาะในองค์ประกอบที่ 1 และ 2 ส่วนองค์ประกอบที่ 3 แม้พัฒนาขึ้นแต่ยังต้องการการส่งเสริมเพิ่มเติมให้เข้มข้นยิ่งขึ้นเพื่อให้นักเรียนทุกคนบรรลุถึงระดับที่ต้องการ

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีไฟรี-โคเรนร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพ ส่งผลให้ความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนพัฒนาขึ้นในทุกองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญ **องค์ประกอบที่ 1** ด้านการแปลงสถานการณ์สู่ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีพัฒนาการสูงสุดโดยนักเรียนสามารถสร้างภาพแทนความเข้าใจสถานการณ์จริงได้ดีขึ้นอย่างชัดเจน เนื่องจากกลวิธีการคิดเชิงภาพช่วยให้นักเรียนเห็นภาพปัญหาและนำไปสู่การแก้ไขอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดของไฟรี-โคเรนที่เน้นการสร้างภาพในใจเพื่อเชื่อมโยงความรู้ **องค์ประกอบที่ 2** ด้านการใช้ความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์เพื่อแก้ปัญหา แม้ว่าคะแนนเฉลี่ยจะยังต่ำกว่าเกณฑ์ 70% แต่ก็มีพัฒนาการจากก่อนเรียนอย่างชัดเจน โดยนักเรียนสามารถวางแผนแก้ปัญหาและใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น การฝึกปฏิบัติจริงและการคิดเชิงภาพช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความชำนาญในการแก้โจทย์ปัญหาซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปัดกลับของทฤษฎีไฟรี-โคเรน **องค์ประกอบที่ 3** ด้านการตีความและประเมินผลลัพธ์ นักเรียนยังมีพัฒนาการน้อยที่สุด แม้จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับก่อนเรียน แต่นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นชินกับการอธิบายหรือประเมินความสมเหตุสมผลของคำตอบ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจึงจำเป็นสำหรับการพัฒนาทักษะในระดับสูงขึ้น ผลที่ได้ชี้ให้เห็นว่า

แนวทางการสอนดังกล่าวมีศักยภาพในการช่วยให้นักเรียนก้าวสู่ระดับการคิดขั้นสูงหากมีระยะเวลาและการสนับสนุนที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1) การนำกลวิธีการคิดเชิงภาพมาใช้ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ โดยให้นักเรียนฝึกวาดภาพหรือใช้สัญลักษณ์เพื่อช่วยเข้าใจโจทย์ปัญหา ซึ่งจะส่งเสริมการเข้าใจที่ลึกซึ้งและลดการท่องจำ

2) ครูควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การแก้ปัญหากลุ่มหรือสถานการณ์สมมติ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดและสร้างความเข้าใจร่วมกัน ตามแนวทางของทฤษฎีไพรี-โคเรน อีกทั้งควรใช้คำถามท้าทายความคิดนักเรียนอยู่เสมอ เพื่อฝึกทักษะการตีความและประเมินผลลัพธ์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่ใช้ทฤษฎีไพรี-โคเรนร่วมกับกลวิธีการคิดเชิงภาพ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่หลากหลายได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ในบริบทที่แตกต่าง เช่น โรงเรียนทั่วไปหรือพื้นที่ห่างไกล เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในกลุ่มผู้เรียนที่ต่างกัน

2) การวิจัยติดตามผลระยะยาวเพื่อประเมินความคงทนของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์และการนำทักษะที่ได้ไปใช้ในบริบทอื่น ๆ

3) ควรศึกษาวิจัยเชิงทดลองโดยแยกองค์ประกอบการสอนแต่ละส่วนอย่างละเอียด เพื่อระบุองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์มากที่สุด อันจะนำไปสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา. (2567). *หนังสือรายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา.

กมลกานต์ ศรีธิ และคณะ. (2561). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาควัตถุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. 13 (37), 105-118.

จิรวรรณ ตันทานนท์. (2564). ผลการใช้รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการแอบสแตรกชันร่วมกับกลวิธีการเรียนรู้เชิงภาพที่มีต่อความรู้ทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชรินทร์ ดั่งธรรม และวนิดา พูนไพบูลย์พิพัฒน์. (2564). การพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ตามกระบวนการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารร้อยแก่นสารมหาวิทยาลัยนเรศวร, 7(11), 372-389.

ชาญวิทย์ เศรษฐพานิชผล. (2561). การศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้วิธีสอนของไพเรและไคเรน เรื่องระบบจำนวนจริง. (วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน), โรงเรียนศรีอยุธยาในพระอุปถัมภ์ฯ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.

ณัฐดนัย โสทะ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปริญญ์ ชมนก. (2565). การส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาทรัพยากรน้ำจังหวัดสุโขทัยเป็นฐาน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยนเรศวร.

มะลิวรรณ งามยิ่ง. (2563). การพัฒนาหลักสูตรความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รุ่งทิพา บุญมาโต และคณะ. (2560). การพัฒนาการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 29(2), 51-61.

ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ, สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ, สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). ผลการประเมิน PISA 2022 : บทสรุปผู้บริหาร. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2563). *สรุปผลการทดสอบความถนัดทางคณิตศาสตร์ (PAT1) ปีการศึกษา 2563*. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2564). *สรุปผลการทดสอบความถนัดทางคณิตศาสตร์ (PAT 1) ปีการศึกษา 2564*. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). *คู่มือครูรายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุนิสา สุมิตินะ. (2555). *การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้แนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และกระบวนการแก้ปัญหา DAPIC*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธิดา นานข้า. (2549). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อเมตาคognitionและความคงทนในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดตรัง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร ม้าคะนอง. (2553). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อลิสรา ชมชื่น. (2550). *การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยการบูรณาการทฤษฎีการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ การสื่อสาร และการให้เหตุผล เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ พักแก้วและคณะ. (2561). *การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีของไพรีและไคเรนกับการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, วิทยาเขตปัตตานี.
- Al-Khatib, Mohammed Ahmad (2017). *The Impact of Using Pirie and Kieren Model for Mathematical Understanding in Reasoning and Reducing the Cognitive Burden of Seventh Grade Students in Jordan*, Faculty of Educational Sciences, Hashemite University, Jordan.
- Aulia Nurutami, Riradi, Sri Subanti. (2018). *The Analysis of Students' Mathematical Literacy Based on Mathematical Ability*, Universitas Sebelas Maret, Indonesia.
- Berenson, S., Cavey, L., Clark, M., & Staley, K. (2001). *Adapting Pirie and Kieren's model of mathematical understanding to teacher preparation*. Paper presented at

- the 25th Annual Meeting of the International Group for the Psychology of Mathematics Education, Utrecht, NL.
- Campos Teri. (2018). *Using Visual Thinking Strategies to Improve Mathematics Instruction*, Dissertation, University of Missouri, Kansas City.
- Droujkova, M. (2005). *Roles of Metaphor in the Growth of Mathematical Understanding*. Unpublished Doctoral Dissertation, North Carolina State University, Raleigh.
- Faeza Abd Al-Qadir Al chalabi, Rafah Riyadh Khazaal Al-saadi. (2019). *The Effect Of Using Pirie And Kieran's Model To Acquire Concepts At The First Year Intermediate Female Students In Mathematics*. University of Mustansiriya, Venezuela.
- Farhan, Satianingsih, & YUSTITIA. (2021). *Problem Based Learning On Literacy Mathematics : Experimental Study in Elementary School*. **Journal of Medives, Journal of Mathematics Education IKIP Veteran Semarang**, v.5, n.1, p.118-128, jan.2021.
- Firdaus, Wahyudin, & Herman. (2017). *Improving primary students' mathematical literacy through problem based learning and direct instruction*. Syarif Hidayatullah State Islamic University Jakarta, Indonesia.
- Maria A. Droujkova, Sarah B. Berenson, Kelli Slaten, Sue Tombes. (2005). *A conceptual framework for studying teacher preparation: the pirie-kieren model, collective understanding, and metaphor*. Proceedings of the 29th Conference of the International Group for the Psychology of Mathematics Education, Vol. 2, pp.289-296.
- Mizban, Zahra Muz' al. (2017). *Effect of Karen Model on Achievement and Development of Levels of Mathematics Understanding among First Grade Intermediate Students*, (Master Thesis), Mustansiriya University, College of Education, Baghdad, Iraq.
- Pirie, S. and Kieren, T. (1994). *Beyond Metaphor: Formalizing in Mathematical Understanding within Constructivist Environments*. For the Learning of Mathematics, 14 (1), 3943

Pirie, S.E.B.& Kieren T.E. (1989). *A recursive theory of mathematical understanding*. For the Learning of Mathematics, 9(3),7-11.

Xiangquan Yao. (2020). *Characterizing Learners’ Growth of Geometric Understanding in Dynamic Geometry Environments : a Perspective of the Pirie–Kieren Theory*, Department of Curriculum and Instruction, Pennsylvania State, Digital Experiences in Mathematics Education 6: 293–319.

ผลกระทบสุขภาพทางกายที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดปทุมธานี

อนงค์นาฏ ผ่านสถิน¹

อริศรา ภูระหงษ์²

ญาดา สอนประดิษฐ์³

พรพนิต เครือมน⁴

รัตนภรณ์ อาษา⁵

อานนท์ จินวงษ์ไพบ⁶

และดารภาค เย็นใจ⁷

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ผลกระทบสุขภาพทางกายที่ตามมาจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต รวมไปถึงปัจจัยทำนายต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ 18-24 ปี ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณแบบปกติ และสถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 65.8) สำหรับปัจจัยทำนายพบว่า มีตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ได้แก่ อายุ ($\beta = -0.69$) แรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ต ($\beta = 0.38$) ความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ($\beta = 0.58$) รายรับต่อเดือน ($\beta = 0.01$) ค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตต่อเดือน ($\beta = 0.08$) และความสัมพันธ์ทางสังคม ($\beta = -0.06$) โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรนี้สามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาได้ร้อยละ 90 โดยมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเป็นตัวทำนายอันดับหนึ่งรองลงมาคือ แรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังพบว่า คะแนนพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลกระทบสุขภาพทางกาย ($r = 0.96$)

คำสำคัญ: ผลกระทบสุขภาพทางกาย สุขภาพกาย พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต นักศึกษา

¹ อาจารย์สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
First Author (anongnat.pan@vru.ac.th)

² นักวิชาการสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านฉาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี Corresponding Author (arisara.pu@vru.ac.th)

³ นักวิชาการสาธารณสุข โรงพยาบาลเกษมราษฎร์ ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

⁴ ผู้ช่วยนักวิชาการสาธารณสุข สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าช้าง อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

⁵ อาจารย์สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

⁶ อาจารย์สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

⁷ นักวิชาการศึกษา วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

The Physical Health Impacts Resulting from Internet Usage Behaviors among Undergraduate Students in Pathum Thani Province

Anongnat Pansathin⁸

Arisara Purahong⁹

Yada Sornpradit¹⁰

Pornphanit Khrueaman¹¹

Rattanaorn Arsa¹²

Arnon Jinwongpo¹³

Daraphak Yenchai¹⁴

Abstract

A cross-sectional questionnaire survey was performed in this study to investigate internet-use behavior, physical health consequence of internet-use, and predictive factors of internet-use among undergraduate students in Pathum Thani Province. The sample 360 undergraduate students aged 18-24 and currently enrolled in college or university in Pathum Thani Province were selected through multi-stage sampling technique. A self-administered questionnaire was utilized to collect the data. The Data were analyzed using Descriptive statistic, Enter Multiple Linear Regression Analysis and Person's Product Moment correlation coefficient. The results of the study revealed that 65.8 percent of respondents had low level of internet-use behavior. There were five major factors influencing internet -use behavior; age ($\beta=-0.69$), motivation in internet-use ($\beta=0.38$), ease of internet access ($\beta=0.58$), monthly income ($\beta=0.01$), monthly internet expense ($\beta=0.08$), and social bond ($\beta=-0.06$). It proved that these five factors were associated with internet-use behavior at high level (90%), in which the ease of internet access shown as the highest predictive power followed by the motivation

---

⁸ Lecturer, Public Health Program, Faculty of Public Health, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
First Author (anongnat.pan@vru.ac.th)

⁹ Public Health Scholar, Ban Chang Subdistrict Health Promoting Hospital, Mueang District, Pathum Thani Province
Corresponding Author (arisara.pu@vru.ac.th)

¹⁰ Public Health Scholar, Kasemrad Hospital Pathum Thani, Pathum Thani Province

¹¹ Assistant Public Health Scholar, Office of the Permanent Secretary, Wang Tha Chang Subdistrict Administrative Organization, Kabin Buri District, Prachin Buri Province

¹² Lecturer, Public Health Program, Faculty of Public Health, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

¹³ Lecturer, Public Health Program, Faculty of Public Health, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

¹⁴ Education Scholar, College of Religious Studies, Mahidol University

in internet-use. Furthermore, a positive correlation was found between internet-use behavior and physical health consequence from internet-use ($r = 0.96$).

Keywords: Physical Health, Consequence Physical Health, Internet-use Behavior, Undergraduate Student

บทนำ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Era) อย่างเต็มตัว สิ่งนี้มีความสำคัญ และส่งผลกระทบต่อสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง โดยการก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลเกิดผลกระทบในแง่ของธุรกิจการทำงาน สาธารณูปโภค หรือเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยยุคดิจิทัลถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการและความสะดวกสบายของมนุษย์ ด้วยการนำเสนอนวัตกรรมและรูปแบบเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ให้ความทันสมัยและก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา จากข้อมูลผลสำรวจการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารของคนไทยปี 2564 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยพบว่า มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ที่ 54.6 ล้านคน และใช้โทรศัพท์มือถือ 60.6 ล้าน ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ต ระหว่างปี 2560 - 2564 พบว่าประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น จากเดิม โดยในปี 2560 พบการใช้งานอินเทอร์เน็ตกว่าร้อยละ 52.9 และในปี 2564 มีรายงานการใช้อินเทอร์เน็ตเปลี่ยนแปลงไปถึงร้อยละ 85.3 (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) สำหรับแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นนี้อาจเป็นผลต่อเนื่องมาจากการเว้นระยะห่างทางสังคม จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งทำให้รัฐบาลต้องมีมาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดของเชื้อโควิด-19 ด้วยการให้ประชาชนงดทำกิจกรรมทางสังคมหรือรวมกลุ่มในคนหมู่มาก (กรมควบคุมโรค, 2565) เช่นนี้แล้วรูปแบบการสื่อสารและการทำธุรกรรมต่าง ๆ ในสังคม จึงมีทิศทางที่เปลี่ยนแปลงไป จากการดำเนินชีวิตของประชาชนผ่านรูปแบบออนไลน์สู่การดำเนินวิถีชีวิตใหม่บนโลกออนไลน์

วิถีชีวิตใหม่ หรือ “New Normal” ส่งผลให้ประชาชน มีการพึ่งพาอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพิ่มมากขึ้น โดยการเข้ามามีบทบาทของอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลต่อกิจกรรมวิถีชีวิตใหม่ของคนในสังคม เช่น การประชุมงานผ่านระบบออนไลน์ การสั่งซื้อสินค้าและบริการผ่านระบบออนไลน์ หรือการให้คำปรึกษาระหว่างแพทย์และผู้ป่วยผ่านระบบดาวเทียม และแม้กระทั่งในระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนจากรูปแบบออนไลน์เป็นผ่านระบบออนไลน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นับเป็นการก้าวเข้าสู่ยุคที่เป็นความปกติใหม่ อินเทอร์เน็ตได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ในระบบการศึกษา ทั้งนี้ในกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกภาคส่วนของภูมิภาค โดยเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลบริเวณแถบภาคกลางซึ่งมีรายงานผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด และเมื่อจำแนกการใช้อินเทอร์เน็ตตามกลุ่มอายุพบว่าประชาชนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ ช่วงอายุระหว่าง 15 - 24 ปี มี รองลงมาพบว่าเป็นกลุ่มอายุน้อยกว่า 15 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ประชากรในกลุ่มนี้จัดอยู่ในวัยเรียน ซึ่งมีงานศึกษาวิจัยบางส่วนพบว่าพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของพวกเขาส่งผลกระทบต่อผลการเรียน โดยกลุ่มผู้ใช้ใช้อินเทอร์เน็ตมากจะส่งผล

เสียต่อระดับผลการเรียน (Fatema, 2020) นอกจากนี้ในการศึกษาของ Zewde (2022) ยังให้รายงานว่าการขาดการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มสูงที่จะเกี่ยวข้องกับภาวะการติดอินเทอร์เน็ต

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ซึ่งจัดอยู่ในแถบภาคกลางอันเป็นพื้นที่ ที่พบว่ามีสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุด โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ ประกอบด้วยนักศึกษาหลากหลายคณะ หลายระดับทั้งปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ทั้งนี้ นักศึกษาในระดับปริญญาตรีจัดเป็นกลุ่มที่ควรเฝ้าระวังเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่ยังคงอยู่ในระยะของวัยรุ่นตอนปลาย ประกอบกับเป็นช่วงจังหวะเปลี่ยนผ่านที่พวกเขาเข้าสู่การเรียนในรั้วมหาวิทยาลัย นักศึกษามีอิสระในการดำเนินชีวิตเพิ่มมากขึ้น การถูกควบคุมหรือจำกัดพฤติกรรมไม่เหมาะสมบางอย่างจากผู้ปกครองอาจน้อยลง ด้วยเหตุนี้เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี การศึกษานี้จึงมุ่งที่จะสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต โดยข้อมูลจากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานเพื่อป้องกันพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม และข้อมูลการศึกษานี้สามารถนำไปสู่การวางแผนกำหนดนโยบายหรือพัฒนาโปรแกรมในการแก้ไขปัญหาเพื่อลดผลกระทบทางด้านสุขภาพกายของนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาผลกระทบสุขภาพทางกายที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและผลกระทบทางสุขภาพกายของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์ กับการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา
  - ปัจจัยนำ ประกอบด้วยตัวแปร 1) อายุ และ 2) รายได้เฉลี่ย
  - ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วยตัวแปรด้านความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต
  - ปัจจัยเสริม ประกอบด้วยตัวแปร 1) ค่าอินเทอร์เน็ตต่อเดือน และ 2) แรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ต
2. พฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์ กับผลกระทบทางสุขภาพกายของนักศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์จำนวนมากเข้าด้วยกัน มีบทบาทสำคัญในยุคข้อมูลข่าวสารปัจจุบัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการสื่อสารข้อมูล และการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน สมใจ บุญศิริ (2538) กล่าวว่า อินเทอร์เน็ต คือ การเชื่อมโยงระหว่างระบบเครือข่ายจำนวนมากทั่วโลกเข้าด้วยกัน สามารถติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลถึงกันได้โดยสะดวก รวดเร็ว ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะอยู่ในรูปแบบใด อาจเป็นตัวอักษรหรือข้อความภาพ เสียง ดังนั้นระยะทางจึงไม่ปัญหาในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์อีกต่อไป ส่วน กิดานันท์ มะลิทอง (2543) กล่าวว่า อินเทอร์เน็ต คือ ระบบของการเชื่อมโยงเครือข่ายงานคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่มาครอบคลุมไปทั่วโลก เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการการสื่อสารข้อมูล เช่น การบันทึกเข้าระยะไกล (Remote Login) การถ่ายโอนแฟ้มไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และกลุ่มอภิปราย อินเทอร์เน็ตเป็นวิธีการเชื่อมโยงข่ายงานคอมพิวเตอร์ ที่มีอยู่ให้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางเพื่อการเข้าถึงของแต่ละระบบที่มีส่วนร่วมอยู่

ความหมายของพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต

จากการทบทวนความหมายของพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า มีนักวิชาการและนักวิจัยได้ให้ความหมายซึ่งมีรายละเอียดทั้งในแง่ของปัจจัยทางจิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ การตลาด สังคมศาสตร์ หรือการบูรณาการหลายๆศาสตร์เข้าด้วยกัน เช่น ภาณุวัฒน์ กองราช (2554) กล่าวถึง พฤติกรรมการบริโภคอินเทอร์เน็ตของบุคคลว่าเป็นการกระทำเพื่อเติมเต็มความต้องการของมนุษย์และช่วยชดเชยความต้องการที่ขาดหายไปของบุคคล ส่วน อัญชลีทิพย์โยธิน (2555) กล่าวว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต คือ การกระทำที่แสดงออกถึงการใช้อินเทอร์เน็ต แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านความบันเทิง ด้านการติดต่อสื่อสาร และ ด้านประโยชน์ของการใช้อินเทอร์เน็ต ในขณะที่ จงกล พุทธิชัยกุล (2555) ให้ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตว่า เป็นพฤติกรรมที่ใช้แหล่งข้อมูลมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยสารสนเทศศาสตร์ได้ผสมผสานแนวคิดและทฤษฎีจากสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น จิตวิทยา พฤติกรรม การสื่อสารการตลาด และสังคมศาสตร์มาพัฒนากรอบทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจว่ามนุษย์แสวงหาและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศอย่างไร และนำความเข้าใจนั้นออกมาเป็นแบบระบบสารสนเทศที่สนองตอบพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับสมชาย สายบุตร (2557) กล่าวว่า พฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ต หมายถึง ลักษณะการใช้งานในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไปตามพฤติกรรมของการใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อการติดต่อสื่อสารค้นคว้าหาความรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ใช้งานแตกต่างกันไปตามพฤติกรรมการใช้งานของแต่ละบุคคล

อย่างไรก็ตาม ในยุคหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด 2019) ซึ่งผู้คนต่างใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านกันมากขึ้น และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการทำงานจากที่บ้านมากขึ้น ความหมายของพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตได้มีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและมีความทันสมัยเพิ่มขึ้น ดังเช่นงานของ วิไลวรรณ จันทพาข และคณะ (2565) กล่าวถึง พฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตในยุคความปกติใหม่ หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมการใช้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของนักเรียน โดยประเมินทั้งอุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ช่วงเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตในยุคความปกติใหม่ และกิจกรรมที่ทำขณะที่ใช้อินเทอร์เน็ตใน 14 กิจกรรม ได้แก่ (1) การค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียน (2) ค้นหาข้อมูลใหม่ๆ เพื่อเพิ่มความรู้ทางวิชาการ (3)

อ่านข่าวหรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (4) โทรหาพูดคุยกับเพื่อน ครอบครัว คนใกล้ชิด (5) การรับ - ส่ง อีเมล (6) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (7) ดูไลฟ์สด (8) ติดตามเน็ตไอดอล ดารา บุคคลที่ชื่นชอบ (9) การเล่นเกมออนไลน์ทั้งคนเดียวหรือเป็นทีม (10) ติดตามข่าวบันเทิง เช่น ข่าวดารา ละคร ภาพยนตร์ (11) ดาวน์โหลดเพลง ละคร เกม (12) ดูโทรทัศน์ ดูคลิป ดูหนังฟังเพลงออนไลน์ (13) ซื้อสินค้าออนไลน์ (14) ทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ เช่น การโอนเงินเพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการ

จากการทบทวนวรรณกรรม จึงสามารถกำหนดความหมายของพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตได้ว่า หมายถึง “ลักษณะประสบการณ์ ความรู้ความสารถ และทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ตให้เข้าถึงสารสนเทศที่ตรงกับความ ต้องการ ความสะดวกในการใช้เพื่อรับส่งข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการศึกษา การติดต่อสื่อสาร และด้านบันเทิง เป็นต้น”

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้พฤติกรรมอินเทอร์เน็ต

ในต่างประเทศมีงานวิจัยของ Hanna Rouvinen, Krista Jokiniemi, Marjorita Sormunen และ Hannele Turunen (2021) ได้ศึกษาพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตกับสุขภาพในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 55 คน ระหว่าง ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2563 เนื่องจากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาในหมู่นักศึกษาระดับอุดมศึกษามีระยะเวลาที่ใช้ออนไลน์เพิ่มขึ้น ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน การทำงาน การพักผ่อน ความบันเทิง และการใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์ (e-service) และยังพบว่า พฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อสุขภาพของนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุขภาพจิต และร่างกายและความเป็นอยู่ที่ดี และงานวิจัยของ Kyung-Yi Do และ Kang-Sook Lee (2018) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ต ปัญหาการนอนหลับ และสุขภาพช่องปากในวัยรุ่นเกาหลี: โดยการใช้การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อินเทอร์เน็ตที่ส่งผลต่อปัญหาการนอนหลับ (ความพึงพอใจในการนอนหลับ ระยะเวลาการนอนหลับ) และประสบการณ์อาการของโรคในช่องปากในวัยรุ่นเกาหลี โดยจำแนกตามเพศ กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียน 73,238 คนจาก 799 โรงเรียน (ชาย 38,391 คน หญิง 34,847 คน อายุ 13-18 ปี) ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกและแบบจำลองสมการโครงสร้าง (AMOS) ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า "กลุ่มเสี่ยงสูง" จากการใช้อินเทอร์เน็ตที่มีปัญหาประสบการณ์อาการของโรคในช่องปากเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับกลุ่มทั่วไป เด็กผู้ชายที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเวลา 5-6 ชั่วโมง มีความเสี่ยงต่ออาการของโรคในช่องปากสูงกว่าเด็กที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเวลาน้อยกว่า 1 ชั่วโมง สำหรับเด็กผู้หญิงพบว่า การใช้งานอินเทอร์เน็ต 5-6 ชั่วโมงมีความเสี่ยงต่ออาการของโรคในช่องปากสูงกว่าเด็กผู้ชาย

ในประเทศไทย มีงานวิจัยของ กิตติพิศ พูปียะ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตและสารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 255 คน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นปี รายได้ต่อเดือน คณะ ค่าใช้จ่าย สถานที่ และประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ผลด้วยการใช้สถิติค่าจำนวน ความถี่ ร้อยละ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (t-test) แลพการวิเคราะห์ความแปรปรวนภายในกลุ่ม (F-test) ผลการวิจัยในด้านของพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มีจุดบริการ พบบ่อยที่สุดโดยมากจะใช้งานผ่าน

โทรศัพท์มือถือ/ Smartphone ในช่วงเวลา 18.01 - 24.00 น. เป็นประจำทุกวัน มีระยะเวลาการใช้งานมากกว่า 6 ชั่วโมง/วัน โดยเพื่อใช้งาน Social network มากที่สุด แต่สำหรับคอมพิวเตอร์ PC กับ Notebook Macbook/ Labtop จะใช้เพื่อการศึกษามากที่สุด ส่วนระดับของพฤติกรรมการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นิสิตที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศไม่ต่างกัน และนิสิตที่มีอายุชั้นปี รายได้ กลุ่มคณะ ค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ต สถานที่ และประสบการณ์ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่งานวิจัย เรื่อง พฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กรณีศึกษา : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ของจอมพล เล้ารุ่งเรืองทวีลาภ (2561) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา จำนวน 400 คน โดยการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ คณะที่ศึกษา และระยะเวลาที่เคยใช้อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยเพศหญิงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าเพศชาย ผู้ที่มีอายุ 20-22 ปีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ผู้ที่ศึกษาอยู่ในคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าผู้ที่ศึกษาในคณะอื่น ๆ และผู้ที่มีระยะเวลาที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาแล้วมากกว่า 10 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าผู้ที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตมาแล้วน้อยกว่า และ 2) พฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้ที่มีระยะเวลาในการใช้งานอินเทอร์เน็ตมากกว่า 6 ชั่วโมงต่อวันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าผู้ที่มีระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันน้อยกว่า นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตและผลกระทบต่อสุขภาพของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา ของ ทวีลาภ ต้นสวัสดิ์ และสุกัญญา ยัมโย (2554) โดยศึกษากับนิสิตชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 522 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงวิเคราะห์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีผลกระทบต่อสุขภาพทางกายจากการใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก จำนวนการใช้อินเทอร์เน็ตต่อ 1 สัปดาห์ที่มากขึ้น ส่งผลผลกระทบต่อสุขภาพทางกายของนิสิตมากขึ้น ในขณะที่ผลกระทบต่อจิตใจ และผลกระทบต่อสังคมจากพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับปานกลาง และไม่สัมพันธ์กับจำนวนการใช้อินเทอร์เน็ตต่อ 1 สัปดาห์ที่มากขึ้น และในผลงานวิจัยล่าสุดของวิไลวรรณ จันทพาข และคณะ (2565) เรื่องพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตในยุคความปกติใหม่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครสวรรค์ เก็บข้อมูลกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 409 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา สถิติที และสถิติโคสแควร์ ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนร้อยละ 50.4 ใช้อินเทอร์เน็ตในระดับมาก (มากกว่า 70 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) ทั้งนี้เพศชายมีส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับมากสูงกว่าเพศหญิง และนักเรียนที่มีปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถตนเองในการใช้อินเทอร์เน็ต และตัวแบบจากบุคคลที่มีอิทธิพลในอินเทอร์เน็ต มากกว่านักเรียนที่มีปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับ ($P < 0.05$) สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการใช้อินเทอร์เน็ตในยุคความปกติใหม่ ได้แก่ เพศ ($P < 0.001$) การรับรู้ความสามารถตนเองในการใช้อินเทอร์เน็ต และตัวแบบจากบุคคลที่มีอิทธิพลในอินเทอร์เน็ต ($P < 0.05$)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การใช้พฤติกรรมอินเทอร์เน็ตมีผลกระทบต่อสุขภาพ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องและนำมาใช้ในการศึกษามีปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นปี รายได้ต่อเดือน ที่พักอาศัย ซึ่งผู้วิจัย

จะได้นำมาปรับใช้ รวมถึงเพิ่มบางปัจจัย เช่น ค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตต่อเดือน ความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และแรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ต

กรอบแนวคิดการวิจัย

Green, & Kreuter (2005) ได้พัฒนาแบบจำลอง PRECEDE - PROCEED เพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในมนุษย์ โดยมองว่าพฤติกรรมของบุคคลมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย (Multiple Factors) ดังนั้นจะต้องมีการวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมนั้น ๆ ก่อนนำไปสู่การวางแผนและกำหนดกลวิธีในการดำเนินงานเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยการศึกษาี้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์พฤติกรรมดังที่ Green, & Kreuter กล่าว และทำให้เลือกประยุกต์ใช้แบบจำลอง PRECEDE - PROCEED มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยได้อาศัยแนวทางจากแบบจำลอง PRECEDE - PROCEED ร่วมกับการทบทวนศึกษางานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดของงานศึกษาี้ และสามารถแบ่งกลุ่มปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในนักศึกษาได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) ปัจจัยนำ ประกอบด้วย อายุและรายรับเฉลี่ยต่อเดือน 2) ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และ 3) ปัจจัยเสริม ประกอบด้วย ค่าอินเทอร์เน็ตต่อเดือน และแรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey study) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี อายุระหว่าง 18-24 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย โดยที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานี และเป็นผู้ที่ยินดีในการเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 360 คน ทำการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Daniel (1991) สำหรับการสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ดังนี้ (1) ทำการเลือกมหาวิทยาลัยในจังหวัดปทุมธานี โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) มหาวิทยาลัยที่เป็นหน่วยตัวอย่างคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2) ทำการจำแนกนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามคณะด้วยวิธีการแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) และคำนวณขนาดตัวอย่างตามสัดส่วนของนักศึกษาแต่ละคณะ และ (3) ทำการสุ่มนักศึกษาแต่ละคณะด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 42 ข้อ แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ คณะ รายรับต่อเดือน และที่พักอาศัย จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะให้ผู้ตอบเลือกตอบหรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานอินเทอร์เน็ต ได้แก่ แพ็กเกจอินเทอร์เน็ต ค่าอินเทอร์เน็ตต่อเดือน เครือข่ายโทรศัพท์ แพลตฟอร์มในการใช้งาน และเครื่องมือ/อุปกรณ์ จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะให้ผู้ตอบเลือกตอบหรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 7 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ คือ

มากที่สุด (5) ถึงน้อยที่สุด (1) ส่วนที่ 4 ผลกระทบสุขภาพทางกาย จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 5 ความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต จำนวน 7 ข้อ ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ทางสังคม จำนวน 4 ข้อ และส่วนที่ 7 แรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 5 ข้อ ทั้งนี้แบบสอบถามส่วนที่ 3-7 มีการปรับแบบสอบถามมาจากนักวิจัยอื่น (พนารัตน์ พรหมมา, 2555; ชเนตติ สยนานนท์, 2555; ฌาน ปัทมะ, 2560; วิไลวรรณ และคณะ, 2565) โดยสร้างข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) ถึงน้อยที่สุด (1) สำหรับการแปลผลทำการปรับคะแนนเป็นคะแนนเต็มร้อย (Percentage) โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก (คะแนนร้อยละ 74-100) ระดับปานกลาง (คะแนนร้อยละ 46-73) และระดับน้อย (คะแนนร้อยละ 20-45) สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) โดยมีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.96-0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (2) การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ (3) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Person's Product Moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปร (Multicollinearity) และการหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตกับผลกระทบทางสุขภาพกายของนักศึกษาปริญญาตรี กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่น้อยกว่า 0.05

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (เลขที่โครงการอนุมัติ 0024/2566 ลงวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2566)

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 360 ตัวอย่าง ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (75.3%) มีอายุระหว่าง 18-24 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 21.02 ปี เป็นนักศึกษาที่อยู่ใน 4 กลุ่มการเรียน ได้แก่ (1) สายสังคมศาสตร์ (ประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) (2) สายวิทยาศาสตร์ (ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร) (3) สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ (ประกอบด้วย คณะสาธารณสุขศาสตร์) และ (4) สายบริหาร (ประกอบด้วย วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ และคณะวิทยาการจัดการ) โดยกลุ่มตัวอย่างมาจากคณะสาธารณสุขศาสตร์มากที่สุด (25.0%) รองลงมาคือ คณะครุศาสตร์ (15.6%) และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (13.9%) ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในเขตหอพัก (76.1%) รองลงมาคือ บ้านพักตนเอง (16.1%) และบ้านญาติ (7.8%) มีรายรับต่อเดือนอยู่ระหว่าง 3,000-6,000 บาท มากที่สุด

(57.8%) รองลงมาคือ 6,000-9,000 บาท (25.6%) และน้อยกว่า 3,000 บาท (7.2%) ตามลำดับ (รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไป (n= 300)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	211	70.3
ชาย	89	29.7
อายุ (ปี)		
18-19	44	14.7
20-21	130	43.3
> 22	125	41.0
Min = 18, Max = 24, Mean = 20.97, SD. = 1.34		
คณะที่กำลังศึกษา		
คณะครุศาสตร์	56	18.7
คณะวิทยาการจัดการ	46	15.3
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	50	16.7
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	24	8.0
คณะสาธารณสุขศาสตร์	90	30.0
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ	34	11.3
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
< 3,000 บาท	26	8.7
3,000 – 6,000 บาท	156	52.0
6,000 – 9,000 บาท	92	30.7
> 9,000 บาท	26	8.7
ที่พักอาศัย		
บ้านตนเอง	58	19.3
หอพัก	221	73.7
บ้านญาติ/พี่น้อง	21	7.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เข้าใช้อินเทอร์เน็ตผ่านทางโทรศัพท์มือถือ (82.5%) ซึ่งแพลตฟอร์มที่ใช้งานบ่อยมากที่สุดคือ Tik Tok (94.3%) ทั้งนี้มีการใช้แพ็คเกจอินเทอร์เน็ตด้วยระบบการเติมเงินรายเดือนมากกว่าร้อยละ 50 โดยค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตต่อเดือน

น้อยกว่า 500 บาท (83%) ซึ่งเครือข่ายโทรศัพท์ที่นักศึกษาเลือกใช้มากที่สุด คือ AIS (43.3%) รองลงมาคือ TRUE MOVE (41.1%) (รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ร้อยละของข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ต (n = 300)

ข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายจ่ายอินเทอร์เน็ตต่อเดือน		
< 300 บาท	152	50.7
301 – 500 บาท	95	31.7
501 – 800 บาท	37	12.3
801 – 1,200 บาท	13	4.3
1,200 – 1,500 บาท	3	1.0
แพลตฟอร์มในการใช้งาน		
TikTok	283	94.3
Facebook	17	5.7
อุปกรณ์ในการเข้าถึง		
Smartphone	245	81.7
Tablet	7	2.3
Notebook	37	12.3
Computer	11	3.7
แพ็คเกจอินเทอร์เน็ต		
เติมเงินรายวัน	74	24.7
เติมเงินรายเดือน	226	75.3
เครือข่ายโทรศัพท์ที่ใช้		
Ais	152	50.7
True Move	100	33.3
Dtac	48	16.0

สำหรับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับน้อย (30.7%) รองลงมาคือ ระดับปานกลาง (65.3%) และมีเพียง 4.0% พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก โดยมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ดูไลฟ์สด (2.58%) รองลงมาคือ อัปเดตข่าวบันเทิง เช่น ข่าวดารา ละคร ภาพยนตร์ (2.49%) และดาวน์โหลดภาพเพลง ละคร เกมส์ (2.45%) ตามลำดับ จากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตทำให้กลุ่มตัวอย่างมีผลกระทบสุขภาพทางกายอยู่ในระดับ ปานกลาง (60.3%) ซึ่งผลกระทบสุขภาพทางกายมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ นั้วล็อก (3.45%) กรดไหลย้อน

(3.44%) และปวดเมื่อยบริเวณปลายนิ้ว (3.40%) นอกจากนี้ พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตทำให้กลุ่มตัวอย่างมีผลกระทบต่อสุขภาพจิตในระดับน้อย (58.0%) รองลงมาคือปานกลาง (28.0%) ซึ่งผลกระทบในด้านสุขภาพจิตมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ หลับยาก (1.66%) เหนื่อยง่ายไม่ค่อยมีแรง (1.63%) และสมาธิไม่ค่อยดี (1.59%)

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Linear Regression Analysis) ซึ่งตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์มีทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ (1) อายุ (2) ค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตต่อเดือน (3) รายรับต่อเดือน (4) แรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ต (5) ความสัมพันธ์ทางสังคม และ (6) ความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ผลพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ได้แก่ ค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตต่อเดือน ($\beta=0.08$) รายรับต่อเดือน ($\beta = 0.01$) แรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ต ($\beta = 0.38$) ความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ($\beta = 0.58$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.01 ขณะที่อายุ ($\beta = -0.69$) และความสัมพันธ์ทางสังคม ($\beta=-0.06$) มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.001 โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ร้อยละ 90 ซึ่งความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยทำนายอันดับหนึ่งที่มีอิทธิพลพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด

นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลกระทบสุขภาพทางกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) เมื่อวิเคราะห์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันด้านร่างกายเท่ากับ 0.96

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับปานกลางถึงน้อยร้อยละ 94.4 ทั้งนี้อาจเพราะมากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 (ร้อยละ 31.1 และ 37.2 ตามลำดับ) โดยพวกเขาอยู่ในช่วงเตรียมพร้อมสำหรับการฝึกงาน หรือมีการทำเล่มรายงานโครงการเพื่อจบการศึกษา ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงอาจใช้เวลาทุ่มเทไปกับการศึกษาเล่าเรียน และใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงลดลง การศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาของชนเดตี สยนาทนันท์ (2555) ที่พบว่าพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายงานของอารีนา แนนจิ (2560) เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษา โดยพบว่านักศึกษา มีพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.4 อย่างไรก็ตามเมื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและผลกระทบทางสุขภาพกายของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา พบว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับผลกระทบสุขภาพกาย

โดยนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากจะมีแนวโน้มสูงกับการเกิดผลกระทบต่อสุขภาพกาย ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเวลาที่นักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตผ่านแพลตฟอร์ม Facebook, Instagram และ TikTok เพื่อสร้างความสุขหรือความบันเทิงให้แก่ตนเอง ร่างกายจะมีการปลดปล่อยสารโดปามีนในสมอง โดยสารโดปามีนเป็นสารเคมีที่มีบทบาทอย่างมากต่อการทำให้เกิดภาวะเสพติด จากการกระตุ้นให้บุคคลทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซ้ำไปซ้ำมา (Iversen & Iversen, 2007) เช่นนี้แล้วยิ่งใช้เวลาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากเท่าใดยิ่งส่งผลเสียต่อระดับการควบคุมของสารโดปามีน โดยโดปามีนที่ผิดปกติจะส่งผลเสียต่อร่างกาย อาทิ สมาธิสั้น และความเครียด ในความเชื่อมโยงนี้สอดคล้องกับค่าคะแนนเฉลี่ยของผลกระทบทางสุขภาพที่พบว่านักศึกษาที่ใช้อินเทอร์เน็ตสูงจะได้รับผลกระทบทางสุขภาพกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อกลุ่มอาการใน 3 ด้าน ได้แก่ นั้วลอค เครียด และกรดไหลย้อน โดยผลลัพธ์ในการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉริยา วงษ์อินทร์จันทร์ และคณะ (2565) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อออนไลน์กับปัญหาสุขภาพของครวมของเด็กวัยเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 และพบว่า การใช้สื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

และเมื่อทำการวิเคราะห์หาปัจจัยคาดทำนายต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า รายรับเฉลี่ยต่อเดือนและค่าอินเทอร์เน็ตต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต เนื่องจากเมื่อบุคคลมีรายรับทางด้านการเงินมากขึ้น โอกาสในการใช้จ่ายใช้สอยหรือซื้อสินค้าระบบบริการต่าง ๆ จึงมีมากขึ้น โดยข้อมูลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้แพ็คเกจอินเทอร์เน็ตในรูปแบบรายเดือน และเสียค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ต 300 บาทต่อเดือนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ในค่าบริการอินเทอร์เน็ตดังกล่าวพบว่าจะสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้เพียง 10 - 20 GB (วันทศกอลออนไลน์, 2567; บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด; 2567) ซึ่งถือได้ว่าเป็นปริมาณอินเทอร์เน็ตที่ค่อนข้างจำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับบริการที่มากกว่า 500 บาท/เดือน ที่ผู้ใช้บริการจะสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้มากกว่าถึง 2 เท่า เช่นนี้แล้ว จึงให้เกิดความสอดคล้องว่ายิ่งนักศึกษาใช้ค่าอินเทอร์เน็ตต่อเดือนสูง ก็ยิ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่มากขึ้น ข้อมูลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพิศ ทุปิยะ (2560) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและสารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 255 คน และพบว่าค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตที่ต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางด้านลบกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต นั่นคือ นักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มีอายุน้อยกว่า มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับปริมาณที่มากกว่าผู้ที่มียายุมากกว่า โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยสุดในการศึกษานี้คือ อายุ 18 ปี ซึ่งในวัยนี้คงอยู่ในวัยรุ่นตอนปลาย ตามที่องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2024) ได้กำหนดไว้ ซึ่งว่าด้วยในงานศึกษานี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 - 21 ปี และ 22 - 24 ปี (ร้อยละ 50.6 และร้อยละ 31.2 ตามลำดับ) โดยในวัยนี้นับว่าเป็นช่วงที่บุคคลเผชิญความเป็นจริงกับวัยผู้ใหญ่ ระยะนี้นักศึกษาจะมีเหตุผลมากขึ้น และมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการพิจารณาเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนมากขึ้น ตั้งแต่ในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่ เช่นนี้แล้วจึงมีความเป็นไปได้ว่ากลุ่มนักศึกษาที่อายุมากกว่าจะมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่น้อยกว่า เนื่องจากให้ความสนใจกับการ

ดำรงชีวิตประจำวันของตนเองมากกว่าการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับตนเอง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพิศ ฑูปิยะ (2560) และพรทิพย์ ช่วยเพล และคณะ (2563) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีกลุ่มอายุต่างกันจะมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกัน

สำหรับตัวแปรเกี่ยวกับแรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ต บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต โดยนักศึกษาปริญญาตรีที่มีแรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับมากจะมีคะแนนเฉลี่ยของการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่ากลุ่มนักศึกษาที่มีแรงจูงใจในการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับปกติ ระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05 สิ่งที่เกิดขึ้นนี้อธิบายได้ว่า มูลเหตุในการใช้อินเทอร์เน็ตเกิดจากความต้องการในการทำงาน หารายได้เสริม หรือเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายต่อการสื่อสารกับกลุ่มเพื่อน โดยสิ่งนี้อาจเป็นแรงกระตุ้นให้พวกเขารู้สึกว่าอินเทอร์เน็ตให้ความสะดวก แถมประหยัดเวลา และมีประสิทธิภาพสูง จึงนำไปสู่พฤติกรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต โดยกลุ่มที่มีแรงจูงใจในการใช้งานสูงจะสัมพันธ์ไปกับการใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มมากขึ้น ข้อมูลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในยุคปกติใหม่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในปีล่าสุดของวิไลวรรณ และคณะ (2565) ซึ่งมีรายงานว่านักเรียนที่มีความคาดหวังต่อการใช้อินเทอร์เน็ตส่งผลกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีความคาดหวังต่อการทำกิจกรรมด้านการดูไลฟ์สด การเล่นเกมออนไลน์ และการดูโทรทัศน์ คลิป หนึ่ง หรือฟังเพลงออนไลน์มาก จะเกี่ยวข้องต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่น้อยกว่า 0.05

ความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่น้อยกว่า 0.001 ผลการศึกษสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Yusuf, Rachmawati, & Rachmawati (2020) ที่พบว่า พฤติกรรมการเสพติดอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์ทางลบกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของวัยรุ่นกับผู้ปกครอง ($r = -0.568$), เพื่อน ($r = -0.587$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่น้อยกว่า 0.001 และมีความสัมพันธ์ทางลบกับปฏิสัมพันธ์ในสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ($r = -0.213$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่น้อยกว่า 0.01 จากผลการศึกษาที่พบความสัมพันธ์ทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ทางสังคมแปรผกผันกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต อนุมานได้ว่า นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมต่ำ หรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นน้อย จะมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมาก ซึ่งนักศึกษาที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อย อาจมีความรู้สึกโดดเดี่ยว ทำให้ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ในการเข้าสังคม เพื่อติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในโลกออนไลน์แทน ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ตามแนวคิดสาเหตุของพฤติกรรมเสพติดของ Encore (1987, อ้างถึงใน ครองรัตน์ ดุลลาพันธ์, 2561) อาจกล่าวได้ว่า หากมองในสาเหตุทางสังคม (Social Reasons) เป็นเพราะบุคคลมีความต้องการหลีกเลี่ยงจากความรู้สึกเดียวดาย โดดเดี่ยว ทำให้บุคคลมีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือความต้องการเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น หรือจากกลุ่มสังคม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Amichai-Hamburger, Wainapel, & Fox (2002) ที่พบว่า ผู้ที่ชอบเก็บตัว (introvert) พยายามค้นหา "ตัวตนที่แท้จริง (real me)" ของพวกเขาทางอินเทอร์เน็ต ในขณะที่ผู้ที่ชอบเข้าสังคม (extrovert) ได้ค้นหาตัวตนที่แท้จริงของพวกเขาผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบดั้งเดิม (traditional social interaction)

ความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต จากผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต เนื่องด้วยการมีอุปกรณ์และแหล่งกระจายสัญญาณไวไฟ (Wi-Fi) ภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยมีความครอบคลุมและทั่วถึงกลุ่มตัวอย่าง งานของโอมาร์และคณะ (Omar et al., 2018) ได้กล่าวถึง การพัฒนาเทคโนโลยีไวไฟมีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ ซึ่งทุกวันนี้ ไวไฟได้พัฒนาไปจนกลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัย จึงนับได้ว่าความพร้อมของอุปกรณ์มีส่วนเอื้อให้นักศึกษาเกิดพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยเป็นผลจากการเข้าถึงและความสะดวกสบายกับการใช้งาน มากไปกว่านั้นความเร็วและประสิทธิภาพของสัญญาณอินเทอร์เน็ต มีบทบาทสำคัญกับการใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มมากขึ้น ข้อมูลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา (กิตติพิศ ทุปิยะ, 2560) ที่รายงานว่าสถานที่ของการใช้สารสนเทศที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประสิทธิภาพของสัญญาณไวไฟมีผลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาวิจัย แม้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับน้อย แต่พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตกลับทำให้กลุ่มตัวอย่างมีผลกระทบสุขภาพทางกายอยู่ในระดับปานกลาง และมีอาการของโรคกรดไหลย้อน นีวลิค และเครียด แม้อาจเหมือนว่าจะไม่ใช่อาการที่รุนแรง แต่หากมีการสะสมต่อเนื่อง ก็อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของนักศึกษาได้ ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยควรวางแผนกำหนดนโยบายในการช่วยนักศึกษาเพื่อลดผลกระทบทางกายที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต เช่น การจัดคลินิก/หน่วยให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา การบริการตรวจและรักษาสุขภาพนักศึกษา การให้อาจารย์ที่ปรึกษาสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักศึกษา หากนักศึกษาที่มีแนวโน้มมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากเกินไปจนมีผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อสามารถให้คำปรึกษาและรักษาอาการของนักศึกษาได้ทันเวลาที่ ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากเกินไป รวมถึงแนวทางในการรักษาสุขภาพตนเองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสุขภาพที่ร้ายแรงต่อไปได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลกระทบของพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในด้านสุขภาพจิตหรือพฤติกรรมเสพติด
2. ควรเพิ่มตัวแปรเพื่อศึกษาเพิ่มเติม เช่น ช่วงเวลาที่ใช้อินเทอร์เน็ต ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต ปัญหาที่พบในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เป็นต้น
3. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อให้ได้รายละเอียดที่มากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมควบคุมโรค. มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) สายพันธุ์โอไมครอน หรือสายพันธุ์อื่น ๆ. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 1 มกราคม 2565). สืบค้นจาก: <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2404520220318082245.pdf>

กระทรวงศึกษาธิการ. **ศธ.ยื่นหนึ่งเรียนออนไลน์ สู้ภัย COVID-19 “โรงเรียนหยุด ความรู้ไม่หยุด” 22 เม.ย.**

63. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 5 มีนาคม 2565). สืบค้นจาก: จาก

<https://www.moe.go.th/category/moe-news-360-degrees/>

กิตติพิศ ทุปิยะ. (2560). **พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและสารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา**. ปริญญา
นิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.

กิดานันท์ มะลิทอง. (2543). **เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครองรัตน์ ดุลลาพันธ์. (2561). **พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และปัจจัยทางจิตที่พยากรณ์
ภาวะโรคซึมเศร้า**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และนวัตกรรม,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จงกล พุทธิชัยกุล. (2555). **พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนิสิต ระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน**. เจ้าพระยา. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 9 มกราคม
2565). สืบค้น จาก: <http://anchan.lib.ku.ac.th/kukr/bitstream/003/25052/1/Cover.pdf>.

จอมพล เล้ารุ่งเรืองทวิลาภ. (2561). **พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
กรณีศึกษา : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร** [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น
4 เมษายน 2565). สืบค้น จาก: https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_5623036091_3118_9424.pdf

ชนตติ สยนาทน. (2555). **พฤติกรรมและปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2565). สืบค้น
จาก: <https://ir.swu.ac.th/jspui>

ฉาน ปัทมะ. (2560). **ปัจจัยด้านการยศาสตรและผลกระทบต่อสุขภาพจากพฤติกรรมการใช้สมาร์ตโฟน
ของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร**. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัย
สิ่งแวดล้อม, 40(4), 30-43

ฉัจฉริยา วงษ์อินทร์จันทร์, จุฬารักษ์ ตั้งภักดี, ศุภศักดิ์ วงษ์อินทร์จันทร์, สุริพร เกียรติวงศ์ครู และ สุจิตรา
คงกันกง. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อออนไลน์กับปัญหาสุขภาพองค์รวมของเด็กวัย
เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0**, วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์, 42(1), 61-72

ทวิลาภ ตันสวัสดิ์ และ สุกัญญา ยิ้มโย. (2554). **พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและผลกระทบต่อสุขภาพของนิสิต
มหาวิทยาลัยบูรพา**. รายงานการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ปีงบประมาณ 2554.

บริษัท โทร คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). **ใหม่! แพ็กเกจรายเดือนสุดคุ้ม**. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 14 มกราคม
2567). สืบค้นจาก: <https://www.dtac.co.th/postpaid/products/package.html>

พรทิพย์ ช่วยเพล, นันทยา คงประพันธ์ และสุภาวดี เผือกฟัก. (2563). **พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ**. วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ,

2(3), 543-556.

- พนารัตน์ พรหมมา. (2566). การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, บัณฑิตวิทยาลัย, การวิจัยและสถิติทางการศึกษา.
- ภาณุวัฒน์ กองราช. (2554). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย: กรณีศึกษา Facebook. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีไลวรรณ จันทพาส , วิริทธิ์ กิตติพิชัย, สิทธิชัย ทองวร และ กรวรรณ ยอดไม้. (2565). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในยุคปกติใหม่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดนครสวรรค์ประเทศไทย. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, 52(3), 261-276.
- วีไลวรรณ จันทพาส. (2565). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในยุคปกติใหม่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครสวรรค์. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม.
- วันทुकอลออนไลน์. โปรเน็ต AIS รายเดือน 300 บาท. [ออนไลน์]. (วันที่สืบค้น 14 มกราคม 2567). สืบค้นจาก: [https://โปรเน็ต AIS รายเดือน 300 บาท 30 วัน - เน็ต 10 Mbps ไม่ลดสปีด \(one2callonline.com\)](https://โปรเน็ต AIS รายเดือน 300 บาท 30 วัน - เน็ต 10 Mbps ไม่ลดสปีด (one2callonline.com))
- สมใจ บุญศิริ. (2538). อินเทอร์เน็ตนานาสาระแห่งการบริการ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี ทิพย์โยธิน. (2555). การศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่ให้บริการโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายของนักศึกษา อาจารย์ พนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และ ประชาชนทั่วไป . การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏ. เชียงราย.
- อารีนา แนจิ. (2560). พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของนักศึกษา. รายงานการวิจัย คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปทุมธานี.
- Amichai-Hamburger, Y., Wainapel, G., & Fox, S. (2002). "On the Internet No One Knows I'm an Introvert": Extroversion, Neuroticism, and Internet Interaction. *Cyberpsychology & behavior : the impact of the Internet, multimedia and virtual reality on behavior and society*. 5. 125-8. 10.1089/109493102753770507.
- Daniel, W.W. *Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences* 9th ed. New York John Wiley & Sons, 2010.
- Encore. (1987). *About Preventing Drug Abuse. A Scriptographic Booklet*. South Deerfield: Chamling L. Bete Co.
- Fatema, K., Nasreen, S., Parvez, M. S., & Rahaman, M. A. (2020). Impact of using the internet on students: A sociological analysis at bangabandhu sheikh mujibur Rahman

- science and technology university, gopalganj, Bangladesh. **Open Journal of Social Sciences**, 8(12), 71-83. DOI: 10.4236/jss.2020.812007.
- Green, L. and Kreuter, M. (2005). **Health program planning: An educational and ecological approach**. 4th Edition, McGraw Hill, New York
- Do, K. Y., & Lee, K. S. (2018). Relationship between problematic internet use, sleep problems, and oral health in Korean adolescents: a national survey. **International journal of environmental research and public health**, 15(9), 1870.
- Iversen, S. D., & Iversen, L. L. (2007). Dopamine: 50 years in perspective. **Trends in neurosciences**, 30(5), 188-193.
- Omar, M., Ahmad, M., Yasin, A., Ibrahim, H., Ghazali, O., & Khamis, S. (2018). The impact of Wi-Fi usage on students' academic performance. **International Journal of Engineering and Technology(UAE)**. 7. 240-244.
- Rouvinen, H., Jokiniemi, K., Sormunen, M., & Turunen, H. (2021). Internet use and health in higher education students: a scoping review. **Health Promotion International**, 36(6), 1610-1620.
- World Health Organization. (2024). **Adolescence Health**. [Online]. Available from Internet, <https://www.who.int/southeastasia/health-topics/adolescent-health>, accessed 31 March 2024.
- Yusuf, A., Rachmawati, P. & Rachmawati, D. (2020). The correlation of Internet addiction towards adolescents' social interaction. **International Journal of Adolescent Medicine and Health**. -1. 10.1515/ijamh-2020-0110.
- Zewde, E. A., Tolossa, T., Tiruneh, S. A., Azanaw, M. M., Yitbarek, G. Y., Admasu, F. T., & Melaku, M. D. (2022). Internet addiction and its associated factors among African high school and university students: systematic review and meta-analysis. **Frontiers in Psychology**, 13, 847274. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.847274.

การวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษา ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

จิตติกรณ ยาวีไชย จาริกศิลป์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และ 3) นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 850 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และแบบสอบถามสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าความตรงอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเที่ยงระหว่าง 0.88 – 0.98 และ 0.94 – 0.99 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล คือ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำนวน 25 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะของผู้เรียนระดับประถมศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ระดับมากทุกด้าน และ 3) แนวทางการจัดการศึกษา ได้แก่ ควรพัฒนาระบบการประเมินวิทยฐานะของครู ควรพัฒนาระบบการวัดผลประเมินผลที่มุ่งผลลัพธ์ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ควรนำผล การสอบ O-NET, NT และการประกันคุณภาพมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอย่างแท้จริง และควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้เรียน, กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา, มาตรฐานการศึกษาของชาติ, ประถมศึกษา

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช E-mail: koythiti@gmail.com

RESEARCH ON MONITORING AND EVALUATING PRIMARY EDUCATION STUDENT CHARACTERISTICS IN ACCORDANCE WITH THE DESIRED OUTCOMES OF EDUCATION UNDER THE NATIONAL EDUCATION STANDARDS

Thitikorn Yawichai Jarueksil²

Abstract

The purposes of this research were to 1) assess learner characteristics primary education student characteristics in accordance with the Desired Outcomes of Education under the national education standards, 2) study the administrative conditions of school at the primary level, and 3) present the guidelines for educational administration at the primary education level with the Desired Outcomes of Education under the National Education Standards. This research are 2 phases: Phase 1 was Quantitative research. The research sample consisted of 850 teachers, school administrators, parents and school committees at the elementary school level by multi-stage random sampling to cover all regions. The research tools were the student characteristics evaluation questionnaire and the educational administrative condition questionnaire which were rating scale. The content validity values were between 0.67 – 1.00 and the reliability values were between 0.88 – 0.98 and 0.94 – 0.99, respectively. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean and standard deviation, and Phase 2 was Qualitative research. Key informants are 25 of teachers, school administrators, the school committee, and parents which were obtained by purposive selection from snowball sampling. The research tools were conversational questionnaire and content analysis. Research findings revealed that 1) the assessment of learner characteristics according to the desired results of education at the primary level overall was at a high level and 2) a study on the administration of educational institutions at the primary level in all aspects was at a high level, and 3) educational administrative guidelines should have the following actions: the institutions should develop a system for assessing the academic standing of teachers, a system for evaluation and evaluation should be developed that aims at desirable outcomes according to National Education Standards, the results of O- NET, NT, and

---

² School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: koythiti@gmail.com

educational quality assurance should be used for real school quality development, emphasis should be placed on the development of teachers in terms of knowledge and ability in teaching and learning with information technology.

Keywords: Learner characteristics, Desired Outcomes of Education Framework, National education standards, Primary education

บทนำ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พศ. 2561 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้เรียนรู้ เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ 3) พลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อสันติสุข และเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนการจัดการศึกษา เป็นแนวทางในการส่งเสริม กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษารวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการขับเคลื่อนชี้แจงแนวทางแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดคล้อง เชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ข) ได้กำหนดแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยมีการดำเนินการ คือ 1) การบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนงานการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วมในผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและการสนับสนุน การสร้างระบบประกันคุณภาพภายในและภายนอก และการจัดหน่วยนำร่องและการจัดตั้งหน่วยงานทำหน้าที่ประสานงานและถอดบทเรียน และ 2) การทบทวนมาตรฐานการศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีการดำเนินการวิจัยติดตามและประเมินผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยมีผู้ประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา 3 ด้านดังกล่าว ซึ่งการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในช่วงระยะเวลาที่มีการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติและดำเนินการอย่างต่อเนื่องนั้น มีความสำคัญที่จะช่วยให้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่สะท้อนด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและความต้องการที่แท้จริงของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่หน่วยงานระดับนโยบายไปจนถึงหน่วยงานผู้ปฏิบัติ หรือแม้แต่ชุมชน และสังคม ที่จะต้องนำมาพิจารณาในการปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงมีความประสงค์ให้มีการวิจัยติดตามและประเมินผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัยโดยผู้ประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcome of Education: DOE Thailand) ประกอบด้วย การเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง รวมทั้งการศึกษาให้เห็นถึงสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อ

ยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 และผลการศึกษาค้างนี้จะช่วยให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่งเสริมสนับสนุนการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในระดับประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในระดับประถมศึกษา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ขอบเขตของการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยติดตามและประเมินผลครั้งนี้ เป็นการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีประเด็นสำคัญในการศึกษา 2 ประเด็น คือ 1.1) คุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และ พลเมืองที่เข้มแข็ง และ 1.2) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยครอบคลุมแนวทางการจัดการศึกษา จำนวน 9 ประเด็น คือ 1) นโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 7) การส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด 8) ภาควิชาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา และ 9) การบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

2) ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สท.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เป็นต้น

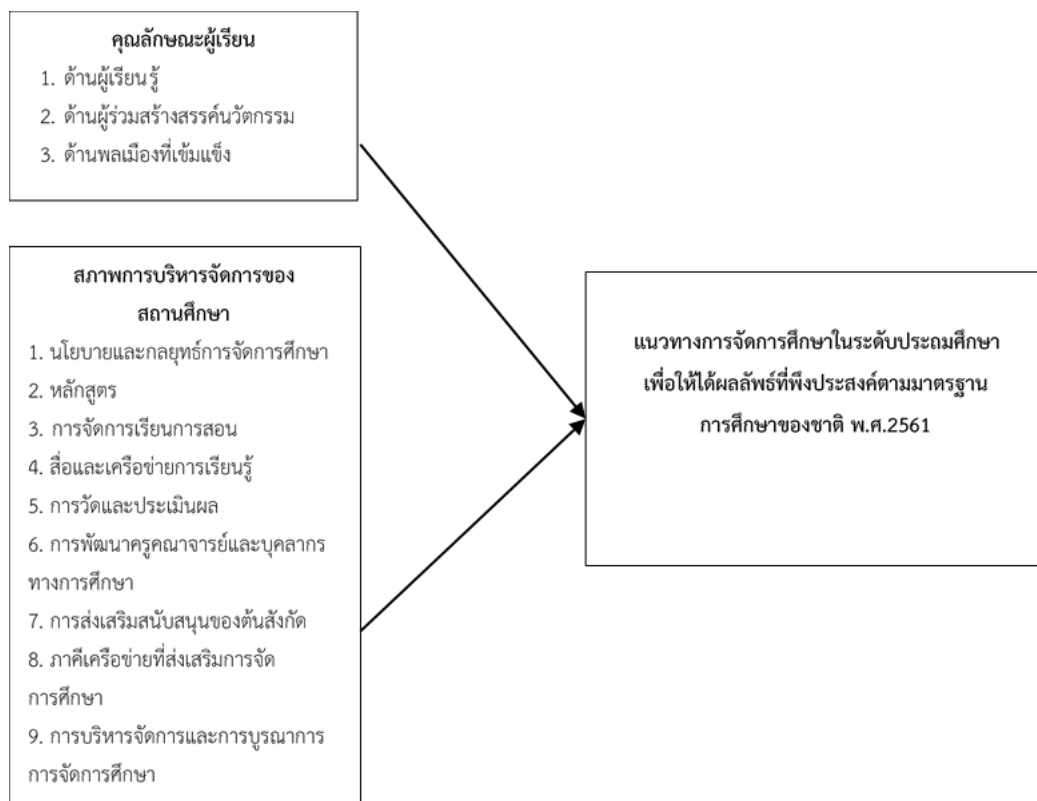

3) **ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา** ได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษาครอบคลุมพื้นที่ กรุงเทพมหานคร และ 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ได้ข้อมูลสารสนเทศและแนวทางการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method research) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ
ดังนี้

**ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการ
การศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา** ดำเนินการดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กองบัญชาการตำรวจ
ตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) ประกอบด้วย ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และ
ผู้ปกครอง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.)
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) ประกอบด้วย ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการ
สถานศึกษา และผู้ปกครอง โดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค (ภาคกลาง
ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 850 คน จำแนก
ได้ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	สพฐ.	สถ. (อบต.,เทศบาล, อบจ. พญา)	ตชด.	รวม (คน)
ครู	250	150	20	420
ผู้บริหารสถานศึกษา	50	50	20	120
ผู้ปกครอง	100	100	20	220
คณะกรรมการสถานศึกษา	50	20	20	90
รวม	450	320	80	850

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตรฐานค่า ได้แก่ แบบสอบถามประเมิน
คุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ 1)
แบบสอบถามประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสำหรับครู 2)
แบบสอบถามประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา 3) แบบสอบถามประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสำหรับ

ผู้ปกครอง และ 4) แบบสอบถามประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสำหรับ คณะกรรมการสถานศึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยสร้างแบบสอบถามตามกรอบนิยามตัวแปร และ ลักษณะโครงสร้างของแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และหาค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปรที่กำหนด (Index of Objective Congruence: IOC) มีความตรงอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ฉบับละ 35 คน และหาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach (1970 อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2551) มีค่าความเที่ยงของจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของ ผู้เรียน มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.88 – 0.98 และ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการมีค่า ความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.94 – 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการในช่วงวันที่ 15 มกราคม – 15 มีนาคม พ.ศ. 2565 แต่ เนื่องจากอยู่ในสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 และเป็นช่วงปิดสถานศึกษา การเก็บรวบรวม ข้อมูลจึงใช้วิธีการ 2 วิธี ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามปกติ และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Google form) โดยได้รับกลับคืนมา จำนวน 835 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.23

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ศึกษาสภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการจัดการศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ครอบครัว 5 ภูมิภาค และทุกสังกัดที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 25 คน ได้มาโดยการเลือก แบบเจาะจง ด้วยวิธีการเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball selection technique)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามการสนทนา จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แนวคำถาม การสนทนางroupสำหรับผู้บริหารและครูระดับประถมศึกษา และ 2) แนวคำถามการสนทนางroupสำหรับผู้ ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยศึกษากรอบแนวคิดจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดองค์ประกอบและประเด็นคำถามตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา และจัดทำแนวคำถามการสนทนางroup ตามกรอบประเด็นที่กำหนด และเสนอให้ที่ปรึกษาประเมินเชิงวิพากษ์ความตรงเชิงเนื้อหาและความ เหมาะสมของเครื่องมือแล้วปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามการสนทนางroupเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดสนทนางroupออนไลน์ผ่านโปรแกรม Microsoft Teams และใช้เวลาในการสนทนางroupโดยประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที ต่อกลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ การสนทนา

กลุ่มผู้บริหารและครู ระดับประถมศึกษา และการสนทนากลุ่มผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยวิธีการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

1.1) *ด้านผู้เรียนรู้* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัด ทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาศึกษามีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะที่เป็นไปตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้แก่ 1) *ด้านการรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้* ผู้เรียน ส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนรู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มีความใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นต่อการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีทักษะในการเรียนรู้ที่ดี มี 2) *ด้านความรู้พื้นฐาน ทักษะ สมรรถนะทาง ภาษา และการคำนวณ* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรของสถานศึกษา มีทักษะและสมรรถนะทางภาษาและการคำนวณ 3) *ด้านความมีเหตุผล สุขนิสัย และสุขภาพที่ดี* ผู้เรียนส่วนใหญ่ รู้จักการใช้เหตุผลที่ดี สามารถอธิบายถึงความถูกต้องหรือความไม่ถูกต้องของกรณีที่ได้เรียนรู้ได้ สถานศึกษาได้ส่งเสริมการเล่นกีฬาตามรายวิชาในหลักสูตร รวมถึงการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพของตนเองที่บ้าน และ 4) *ด้านการเห็นคุณค่าของความงามที่อยู่รอบตัว* ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ประพฤติปฏิบัติที่ผิดจากธรรมเนียมปฏิบัติ รวมทั้งรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม

1.2) *ด้านร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาศึกษามีคุณลักษณะด้านร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า 1) *ด้านความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม แต่สำหรับกลุ่มผู้เรียน กศน. มีจุดเด่นด้านความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่แล้ว 2) *ความรู้ ทักษะ และความสามารถ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล* ผู้เรียนส่วนใหญ่ มีการเรียนรู้ และสนใจติดตามความก้าวหน้าของวิทยาการที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถก้าวทันต่อโลกปัจจุบันโดยมีวิทยาการเข้ามาช่วยสอนนักเรียน โรงเรียนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ทำ

ให้นักเรียนสามารถพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี แต่สำหรับกลุ่มนักเรียนชายขอบ นักเรียนในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งไม่มีไฟฟ้า ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ยังคงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาคุณลักษณะด้านนี้ 3) *การคิดสร้างสรรค์* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ และให้นักเรียนส่งงานโดยใช้เทคโนโลยี มีการจัดทำโครงงานโดยครูให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระ และ 4) *ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรอบรู้ต่าง ๆ* ผู้เรียนส่วนใหญ่ สามารถใช้ภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรอบรู้ต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันตามบริบทและความพร้อมของโรงเรียน โดยโรงเรียนที่มีความพร้อมสูง และมีครูชาวต่างชาติสอน นักเรียนมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรือนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์

1.3) *ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาศึกษามีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า 1) *ความสามารถในการแยกแยะผิด-ถูก* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยต่อตนเอง ตระหนักรู้เรื่องความถูกต้อง ไม่ถูกต้อง บุญ และบาป อย่างไรก็ตามนักเรียนบางส่วนยังขาดวิจารณญาณในกับรับข้อมูลข่าวสารและแยกแยะความถูกต้องของข้อมูล 2) *การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น* ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความเคารพผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น 3) *การเป็นสมาชิกที่ดี มีจิตอาสา* ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้มีจิตสาธารณะ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากกิจกรรมที่โรงเรียนพานักเรียนออกไปทำงานสาธารณะของชุมชน และบางส่วนเกิดจากกิจกรรมที่มอบหมายให้นักเรียนร่วมรับผิดชอบงานในโรงเรียน และ 4) *ความรักในท้องถิ่นและประเทศ* ผู้เรียนส่วนใหญ่ ได้รับการเรียนรู้และปลูกฝังความรักในท้องถิ่นและประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง โดยมีกิจกรรมเสริมสร้างในลักษณะต่าง ๆ ที่หลากหลาย

2. ผลศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

2.1) *ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาส่วนใหญ่ รับนโยบายการจัดการศึกษามาจากต้นสังกัด และนำมาจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้รับนโยบายมาจากเขตพื้นที่หรือต้นสังกัด โดยการประชุมและเอกสารนโยบาย ยกเว้นกลุ่มโรงเรียนเอกชนที่ส่วนใหญ่ได้รับการสื่อสารนโยบายผ่านทาง

หนังสือราชการเป็นหลัก แต่สำหรับกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย รับนโยบายผ่านทางสภามหาวิทยาลัย และโรงเรียนสาธิตเป็นกลุ่มที่มีอิสระในการดำเนินงานมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

2.2) *ด้านหลักสูตร* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาในทุกสังกัดใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรในการจัดการศึกษา ซึ่งหลักสูตรมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้ง 3 ด้าน แต่การดำเนินการของแต่ละสังกัดมีความแตกต่างกัน โดยทั่วไปใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแกนและจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมตามจุดเน้นและบริบทของแต่ละโรงเรียน แต่สำหรับโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยอาจมีการดำเนินการที่แตกต่างไปบ้าง แต่ปรับให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาด้วยการทำเป็นหลักสูตรบูรณาการข้ามศาสตร์ ส่งผลให้การเรียนการสอนไม่ติดขัดกับกลุ่มสาระวิชา สามารถใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนได้คุ้มค่า

2.3) *ด้านการจัดการเรียนการสอน* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรเป็นการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ทำให้ผู้ปกครองเห็นตัวตนของลูกและมีเวลาอยู่กับลูกมากขึ้น เห็นความชอบหรือไม่ชอบของลูก

2.4) *ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน โดยโรงเรียนได้รับงบประมาณในการจัดหาสื่อ หรือวัสดุสำหรับการผลิตสื่อ โรงเรียนโดยทั่วไปจะมีห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าความรู้ของนักเรียน และใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นสื่อในการเรียนรู้ การเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการใช้ platform เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ครูบางคนมีการสอนสด (live) ใน Facebook แต่ยังมีโรงเรียนที่ขาดแคลนสื่อ โดยเฉพาะโรงเรียนชายขอบที่นักเรียนไม่มีกระแสไฟฟ้า ไม่มีอุปกรณ์สื่อสาร และไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต กลุ่มนักเรียนเหล่านี้จะขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

2.5) *ด้านการวัดและประเมินผล* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โดยภาพรวมโรงเรียนมีการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามระเบียบที่กำหนดไว้ ซึ่งใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจประเมินชิ้นงาน และการประเมินภาคปฏิบัติ รวมทั้งการใช้สังคมมิติ เป็นต้น ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 การวัดและประเมินมีการปรับให้มีความยืดหยุ่นโดยพิจารณาจากชิ้นงาน จากการซักถาม สัมภาษณ์จากผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.6) *ด้านการพัฒนาครู* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการพัฒนาครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โดยทั่วไปโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาได้รับการพัฒนาครู โดยการส่งครูเข้าอบรมในทุกกลุ่มสาระเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการชั้นเรียน การจัดมุมประสบการณ์ การจัดกิจกรรมพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การนิเทศการสอน การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นต้น แต่ในบางสังกัด มีการอบรมที่ไม่ทั่วถึง ส่วนใหญ่เป็นการจัดอบรมให้ครูมาขยายผลต่อกับเพื่อนครู กรณีโรงเรียนเอกชน ส่วนใหญ่แต่ละโรงเรียนต้องลงทุนและดำเนินการพัฒนาด้วยตนเอง

2.7) *ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ต้นสังกัดทั้ง สพฐ. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมสนับสนุนด้านการอบรมและพัฒนาครู การนิเทศโรงเรียน การกำกับติดตามงานตามนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ และการจัดสวัสดิการให้ตามระเบียบราชการ กรณีโรงเรียนเอกชนเห็นว่า ต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำกับติดตามและประเมินโรงเรียนตามนโยบายเป็นหลัก โดยบางครั้งอาจจัดสรรโควตาให้โรงเรียนส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนาบ้าง

2.8) *ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้อง

กันว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล และหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เช่น วัด ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนมัธยมในลักษณะโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ตำรวจตระเวนชายแดน องค์กรเอกชน ฯลฯ โดยมีกิจกรรมที่สถานศึกษาร่วมกับชุมชน

2.9) ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแบ่งงานได้อย่างชัดเจนแล้ว โดยแบ่งงาน 4 ฝ่าย คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำฐานข้อมูลตามองค์ประกอบที่กำหนด แต่ในบางสังกัด เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ฐานข้อมูลยังไม่ได้ใช้ระบบเครือข่าย เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องระบบเครือข่าย ส่วนใหญ่มีการนิเทศการเรียนการสอนในทุกโรงเรียน โดยใช้รูปแบบที่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

จากคุณลักษณะผู้เรียนและสภาพการบริหารจัดการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังนี้

3.1) การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพ และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นโรงเรียนกลุ่มใหญ่ที่สุด มีความขาดแคลนและส่วนใหญ่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน โดยหน่วยงานต้นสังกัดไม่ควรปล่อยให้โรงเรียนขนาดเล็กต้องแก้ปัญหาด้วยตนเองตามลำพัง

3.2) การแก้ปัญหาและพัฒนาครู หน่วยงานต้นสังกัดควรแก้ปัญหาเรื่องครูไม่ครบชั้นเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และควรวางแผนการบริหารงานบุคคลเพื่อจัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา อันเนื่องจากอัตราการเกิดลดลงในอนาคตทำให้ผู้เรียนมีจำนวนน้อยลง และควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการลดความเหลื่อมล้ำของสถานศึกษา ด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถเข้าถึงการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.3) การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษา ควรพัฒนาระบบการวัดผลประเมินผลการเรียนให้มุ่งไปยังผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ และพัฒนาระบบวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกันในทุกระดับการศึกษา โดยเน้นการสร้างเครื่องมือและแนวทางการวัดและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนให้ชัดเจน แม่นตรง มีมาตรฐานเดียวกัน

3.4) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ควรใช้ผลการสอบ O-NET, NT และผลการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยไม่ใช่เพียงแค่การจัดลำดับสถานศึกษาซึ่งไม่ได้แก้ปัญหาพื้นฐานของสถานศึกษาที่เกิดจากการขาดแคลนบุคลากร ทรัพยากรและสาธารณูปโภคที่ไม่เท่าเทียมกัน

3.5) การส่งเสริมความก้าวหน้าวิทยฐานะของครู หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้า วิทยฐานะของครู โดยพัฒนาระบบการประเมินวิทยฐานะของครูที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนที่เน้นคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักมุ่งให้เกิดผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

3.6) การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษามากกว่าเป็นผู้ที่คอยสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และมีระบบในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

อภิปรายผล

1. คุณลักษณะของผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง จากผลการวิจัยพบว่า มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก โดย 1.1) คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ พบว่า “ผู้เรียนส่วนใหญ่ เป็นผู้เรียนรู้ที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง มีความไม่เรียนรู้และมุ่งมั่นต่อการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่อการเรียน มีทักษะในการเรียนรู้ที่ดี มีความรับผิดชอบที่บ้าน” ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญที่มีการกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีวิสัยทัศน์ คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาได้มีการบริหารจัดการการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ซึ่งเป็นการวางรากฐานที่สำคัญให้กับผู้เรียนเพื่อให้มีทักษะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) และเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะคนไทย 4.0 1.2) คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม พบว่า “ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม สำหรับความรู้ ทักษะและความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้เรียนมีความก้าวหน้าต่อโลกปัจจุบันโดยสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดีและเหมาะสมกับวัย ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาอังกฤษ การสื่อสารและความรอบรู้ต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันตามบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา” ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นทิศทางในการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศตั้งแต่ระดับ

ประถมศึกษาในด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องผลการศึกษาของแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และสอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ด้านคุณภาพ โดยพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ การคิดขั้นสูง นวัตกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัล และภาษาต่างประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการเลือกศึกษาต่อเพื่อการมีงานทำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ทั้งนี้ การพัฒนาให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษาเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นการวางรากฐานที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในวัยเยาว์ เป็นการสร้างให้ผู้เรียนเป็นนักรบ วิตรกรุ่นเยาว์สู่การเป็นนักรบวิตรกรผู้ใหญ่ในอนาคต อันนำไปสู่การเป็นประชากรที่มีคุณภาพด้านความเป็นนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 และนำไปสู่การเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในองค์กรแห่งนวัตกรรม (innovative organization) และ 1.3) *คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง* พบว่า “ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถจำแนกสิ่งที่ผิดและถูกได้ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยต่อตนเอง เคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและสังคม เป็นผู้มีจิตสาธารณะ มีความรักในท้องถิ่นและประเทศ มีความรักความศรัทธาในวัฒนธรรมประเพณีของตนเองและช่วยกันสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี” ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (Office of the Education Council, 2018) ที่ระบุว่า เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ และเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกัน ซึ่งโดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทั้ง 9 ด้าน ผู้วิจัยจึงขอเสนอประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยที่น่าสนใจ ดังนี้ 2.1) *สภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด* สถานศึกษาได้พยายามดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ผลการวิจัยมีความสอดคล้องผลการศึกษาของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ข) ที่ได้มีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาว่า ควรส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้งระบบ สำหรับการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด ควรมีการสื่อสารนโยบายให้ทุกหน่วยงานระดับปฏิบัติการมีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2.2) *สภาพการบริหารจัดการด้าน*

หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล สถานศึกษาในทุกสังกัดมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดทำหลักสูตรบูรณาการข้ามศาสตร์ เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมตามจุดเน้นและบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการฝึกให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนและนำไปใช้ได้จริง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และอรทัย รุ่งวชิรา (2564) ที่ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายมาตรฐานการศึกษาชาติว่า หลักสูตรการเรียนการสอนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่น ไม่เน้นเนื้อหาสาระจนแน่นเกินไป มีการจัดการเรียนรู้ข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ และ 2.3) *สภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่าย* สถานศึกษามีการสนับสนุนให้มีภาคีเครือข่ายและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ที่ได้เสนอปัจจัยความสำเร็จในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติโดยการสร้างการมีส่วนร่วมและประสานความร่วมมือ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนต้องมีส่วนร่วม มิใช่เพียงบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและครูผู้สอน โดยเครือข่ายสำคัญที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน คือ ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563 ก)

3. แนวทางการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยที่น่าสนใจ คือ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการสอบ O-NET, NT และผลการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอย่างแท้จริง ควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพ และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นกลุ่มโรงเรียนที่มีความขาดแคลนและส่วนใหญ่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเดช โสมาบุตร และ พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. (2560) ที่กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนได้มีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการสนับสนุน ส่งเสริมการนำ สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีแผนในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนโดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก และควรมีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการประชุมวางแผนดำเนินการ ประสานงาน ประชาสัมพันธ์และระดมทรัพยากร ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานต้นสังกัดควรแก้ปัญหาเรื่องครูไม่ครบชั้นเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และควรวางแผนการบริหารงานบุคคลเพื่อจัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา อันเนื่องจากอัตราการเกิดลดลงในอนาคตทำให้ผู้เรียนมีจำนวนน้อยลง และควรให้ความสำคัญกับการ

พัฒนาครูด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการลดความเหลื่อมล้ำของโรงเรียน ควรมุ่งเน้นการพัฒนาครูให้เป็น “ครูมืออาชีพ” ที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สกฤณา บุญรอดรัมย์ และ (2564) ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ควรมีการสร้างระบบพี่เลี้ยงและการนิเทศแบบคลินิกที่นำมาบูรณาการ ร่วมกัน การพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าของวิทยาการทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะครูต้องชี้แนะความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากสื่อภายนอก สอนให้รู้จักการคิดวิเคราะห์หากลั่นกรองความรู้อย่างมีวิจารณญาณ ต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสื่อสารนโยบายให้ทุกหน่วยงานระดับปฏิบัติการมีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการบูรณาการแผนงาน และโครงการ รวมทั้งติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่
2. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
3. หน่วยงานต้นสังกัดควรนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษามาใช้เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่สถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน และควรมีการจัดทรัพยากรทางการศึกษาให้เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา
4. สถานศึกษาควรปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา มีทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และออกแบบ เพื่อให้สามารถคิดสิ่งประดิษฐ์/สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อก้าวสู่ความเป็นนวัตกรรม
5. สถานศึกษา ภาครัฐ เครือข่าย ครอบครัวย ชุมชน และสังคมควรร่วมมือกันเพื่อพัฒนาคุณลักษณะเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อถอดบทเรียนจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อค้นหา วิธีการ กระบวนการ รูปแบบ หรือแนวทางที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานผลการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติ ประจำปี 2562. 21 เซ็นจูรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563ก). รายงานการวิจัยแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563ข). แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติสำหรับประเทศไทย. 21 เซ็นจูรี.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2551). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). แฮส ออฟ เคอร์มีสท์.
- สุรเดช โสมาบุตร และ พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 36(6), 28-41.
- เศวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และอรทัย รุ่งวชิรา. (2564). แนวทางการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายมาตรฐานการศึกษาชาติ. วารสารครูพรรณ, 1(1), 77-96.

แนวทางการขับเคลื่อนแพลตฟอร์ม CCC เพื่อส่งเสริมคนไทยออกกำลังกายเป็นวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน

วรรณชลี โนริยา¹

บงกชรัตน์ โมลี²

ศรายุทธ์ ทัดศรี³

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนแพลตฟอร์ม Calories Credit Challenge (CCC) เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายให้เป็นวิถีชีวิตของคนไทยอย่างยั่งยืน โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ (Transtheoretical Model) ร่วมกับแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน แพลตฟอร์ม CCC ถูกพัฒนาขึ้นเป็นระบบนิเวศดิจิทัลที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ Calories ที่เป็นศูนย์กลางการจัดเก็บข้อมูลการออกกำลังกาย Credit ที่เป็นระบบแปลงค่าการออกกำลังกายเป็นเครดิต เพื่อสร้างแรงจูงใจ และ Challenge ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมการออกกำลังกาย ระบบฐานข้อมูลได้รับการออกแบบให้รองรับการวิเคราะห์ทั้งในระดับประเทศ ระดับองค์กร และระดับผู้ใช้งาน โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนที่บูรณาการมิติสุขภาพ 5 ด้านเข้ากับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG Model ผ่านการพัฒนา 3 ระดับที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ สุขภาพปัญญา สุขภาพพฤติกรรม และสุขภาพสิ่งแวดล้อม การดำเนินการดังกล่าวมุ่งหวังผลลัพธ์ทั้งในระดับปัจเจก ระดับชุมชน/สังคม/หน่วยงาน และระดับนโยบาย เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดีและมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติในการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: Calories Credit Challenge (CCC), BCG Model, การออกกำลังกาย, ความยั่งยืน

¹ รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² อำนวยการกองนโยบายการท่องเที่ยวและกีฬาแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

³ นักศึกษาปริญญาเอก คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Guidelines for Driving the CCC Platform to Promote Sustainable Physical Activity as a Way of Life for Thai People

Wanchalee Noriya¹

Bongkotrath Molee²

Srayoot Thadsri³

Abstract

This academic article presents an approach to drive the Calories Credit Challenge (CCC) platform, promoting exercise as a sustainable way of life for Thai people by applying the Transtheoretical Model of Health Behavior Change and the BCG Economic Model concept for sustainable development. The CCC platform is developed as a digital ecosystem consisting of three main components: Calories, which serves as a center for storing exercise data; Credit, which is a system for converting exercise values into credits to create motivation; and Challenge, which provides opportunities for all sectors to participate in creating exercise activities. The database system is designed to support analysis at national, organizational, and user levels. The approach integrates five health dimensions with the BCG Economic Model concept through three interconnected levels of development: intellectual health, behavioral health, and environmental health. These initiatives aim to achieve results at individual, community/society/agency, and policy levels to promote good health and regular exercise among the public, while raising environmental awareness and supporting sustainable development, in alignment with the United Nations' Sustainable Development Goals of creating balance between economic, social, and environmental development.

Keywords: Calories Credit Challenge (CCC), BCG Model, Exercise, Sustainability

---

¹ Associate Professor in the Department of Education, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

² Director of National Tourism and Sports Policy Division, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports

³ Doctoral Student, Faculty of Public Administration, National Institute of Development Administration (NIDA)

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 สังคมโลกกำลังเผชิญกับความท้าทายด้านสุขภาพที่สำคัญ โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) ซึ่งเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญระดับโลก องค์การอนามัยโลกรายงานว่า โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD) คร่าชีวิตผู้คนไป 41 ล้านคนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 74 ของการเสียชีวิตทั้งหมดทั่วโลก ซึ่งในทุกปี มีผู้เสียชีวิตจากโรค NCD จำนวน 17 ล้านคนก่อนอายุ 70 ปี โดยร้อยละ 86 ของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรเกิดขึ้นในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง และการใช้ยาสูบ การไม่ออกกำลังกาย การดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นอันตราย การรับประทานอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ และมลพิษทางอากาศ ล้วนเพิ่มความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตจากโรค (World Health Organization, 2023) ซึ่งสถานการณ์นี้มีความเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิตของประชากรในยุคดิจิทัล

ด้วยที่สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ประชาชนมีการพึ่งพาเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันมากขึ้น ทั้งการทำงานผ่านคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การใช้เวลาหน้าจอ (Screen Time) ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการใช้เวลากับสื่อสังคมออนไลน์ที่มากขึ้น การติดต่อสื่อสารส่วนใหญ่เปลี่ยนไปเป็นการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์แทนการพบปะกันโดยตรง ส่งผลให้ประชาชนมีกิจกรรมทางกายลดลงอย่างมีนัยสำคัญ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะการมีกิจกรรมทางกายที่ลดลง การนั่งทำงานเป็นเวลานาน และการขาดแรงจูงใจในการออกกำลังกาย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเทคโนโลยีจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ประชาชนมีกิจกรรมทางกายลดลง แต่ในขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็สามารถถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันได้พัฒนาก้าวหน้าอย่างมาก โดยเฉพาะด้านการติดตามและส่งเสริมสุขภาพผ่านอุปกรณ์สวมใส่อัจฉริยะ (Wearable Devices) และแอปพลิเคชันติดตามการออกกำลังกายต่างๆ นวัตกรรมเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการที่ผู้คนดูแลและจัดการสุขภาพของตนเอง โดยระบบเหล่านี้ไม่เพียงแต่สามารถบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพได้อย่างแม่นยำเท่านั้น แต่ยังสามารถติดตามพารามิเตอร์สุขภาพที่หลากหลาย เช่น อัตราการเต้นของหัวใจ ระดับการเผาผลาญพลังงาน คุณภาพการนอน และระดับความเครียด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนและปรับปรุงสุขภาพอย่างเป็นระบบ

นอกจากความสามารถในการติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว เทคโนโลยีเหล่านี้ยังได้รับการออกแบบมาเพื่อสร้างแรงจูงใจในหลายรูปแบบ ทั้งการให้รางวัลเมื่อบรรลุเป้าหมาย การสร้างการแข่งขันระหว่างผู้ใช้งาน การตั้งเป้าหมายและติดตามความก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการเชื่อมต่อกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการออกกำลังกาย ระบบการให้รางวัลอาจอยู่ในรูปแบบของแต้มสะสม เหรียญรางวัลดิจิทัล หรือการปลดล็อกความสำเร็จต่างๆ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้ใช้มีความมุ่งมั่นในการดูแลสุขภาพมากขึ้น การแข่งขันกับเพื่อนหรือสมาชิกในชุมชนออนไลน์ยังช่วยสร้างแรงกระตุ้นและความสนุกสนานในการออกกำลังกาย

จากการศึกษาทางวิชาการพบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเหล่านี้สามารถส่งผลดีต่อสุขภาพได้ในหลายมิติ โดย Forberger และคณะ (2017) ได้แสดงให้เห็นว่า แอปพลิเคชันและอุปกรณ์สวมใส่สามารถช่วยเพิ่มกิจกรรมทางกายและลดพฤติกรรมเนือยนิ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้ที่ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะมีกิจกรรมทางกายเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีพฤติกรรมการนั่งนานๆ ลดลง นอกจากนี้ การศึกษาของ Murthy และคณะ (2021) ยังชี้ให้เห็นว่า เทคโนโลยีการติดตามสุขภาพผ่านแอปพลิเคชันมีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้ป่วยสามารถจัดการสุขภาพด้วยตนเอง และส่งเสริมให้เกิดการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ต้องการการติดตามและดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

การผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีการติดตามสุขภาพและระบบแรงจูงใจที่ออกแบบมาอย่างชาญฉลาดนี้ ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าใจและติดตามสถานะสุขภาพของตนเองได้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างนิสัยการดูแลสุขภาพที่ดีในระยะยาว ผ่านการกระตุ้นและให้แรงเสริมทางบวกอย่างต่อเนื่อง การที่ผู้ใช้สามารถเห็นความก้าวหน้าของตนเองผ่านข้อมูลที่เป็นรูปธรรม ประกอบกับการได้รับแรงสนับสนุนจากชุมชนออนไลน์ ทำให้การดูแลสุขภาพกลายเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและมีความหมายมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในทางที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ แพลตฟอร์ม Calories Credit Challenge (CCC) จึงได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้คนไทยออกกำลังกายเป็นวิถีชีวิต โดยมีเป้าหมายสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการออกกำลังกาย ปลุกฝังนิสัยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพ แพลตฟอร์มนี้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก ผ่านการสร้างระบบนิเวศดิจิทัลเพื่อสุขภาพ การเชื่อมโยงข้อมูลการออกกำลังกายจากหลากหลายแหล่ง และการวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลเพื่อการพัฒนา และนอกจากนี้ แพลตฟอร์ม CCC ยังมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ทั้งการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน การสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาระบบสิทธิประโยชน์และแรงจูงใจ โดยมุ่งหวังให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมสุขภาพของประเทศ และนำไปสู่การสร้างสังคมสุขภาพดีอย่างยั่งยืนในอนาคต การพัฒนาแพลตฟอร์มนี้จึงเป็นก้าวสำคัญในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพของประชาชนในยุคดิจิทัล

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ (Transtheoretical Model)

เป็นทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ โดย Prochaska และ Velicer (1997) ได้เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมก่อนพิจารณา (Precontemplation) เป็นขั้นที่บุคคลยังไม่ตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในอีก 6 เดือนข้างหน้า ขั้นพิจารณา (Contemplation) เป็นขั้นที่บุคคลตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงภายใน 6 เดือน ขั้นเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นที่บุคคลวางแผนจะเปลี่ยนแปลงในอนาคตอันใกล้ ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นที่บุคคลได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแล้วในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ขั้นคงไว้ซึ่งพฤติกรรมใหม่ (Maintenance) เป็นขั้นที่บุคคลรักษา

พฤติกรรมใหม่ไว้ได้เป็นเวลามากกว่า 6 เดือน และขั้นยุติ (Termination) เป็นขั้นที่บุคคลไม่มีความเสี่ยงที่จะกลับไปมีพฤติกรรมแบบเดิมอีก

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพตามทฤษฎี Transtheoretical Model มีกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Processes of Change) ที่สำคัญ 9 กระบวนการ ซึ่งเป็นกิจกรรมทั้งภายในจิตใจและพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลใช้ในการเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยประกอบไปด้วย

1. การเพิ่มความตระหนักรู้ (Consciousness Raising) เป็นการเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับสาเหตุ ผลกระทบ และวิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ผ่านการให้ข้อมูล การศึกษา และการรณรงค์ต่างๆ
2. การปลดปล่อยอารมณ์ (Dramatic Relief) เป็นการกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและการเปลี่ยนแปลง ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ การแบ่งปันประสบการณ์ส่วนตัว
3. การประเมินสิ่งแวดล้อมใหม่ (Environmental Reevaluation) เป็นการประเมินทั้งด้านความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับผลกระทบที่พฤติกรรมของตนมีต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อให้เกิดการประเมินผลกระทบของพฤติกรรมในบริบทที่กว้างขึ้น
4. การประเมินตนเองใหม่ (Self-Reevaluation) เป็นกระบวนการที่บุคคลประเมินทั้งด้านความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองทั้งในกรณีที่มีและไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เพื่อช่วยให้บุคคลประเมินตนเองในเชิงคุณค่าและเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
5. การปลดปล่อยตนเอง (Self-liberation) เป็นความเชื่อและความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลง รวมถึงการให้คำมั่นสัญญากับตนเอง
6. การจัดการกับการเสริมแรง (Contingency Management) เป็นการให้รางวัลกับการเปลี่ยนแปลง ในทิศทางที่ดีขึ้น
7. การช่วยเหลือแบบมีสัมพันธภาพ (Helping Relationships) เป็นการสร้างความไว้วางใจ การยอมรับ และการสนับสนุนเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีต่อสุขภาพ
8. การสร้างเงื่อนไขตรงข้าม (Counterconditioning) เป็นการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ที่สามารถทดแทนพฤติกรรมเดิมที่เป็นปัญหา
9. การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus Control) เป็นการจัดการกับสิ่งกระตุ้นที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และเพิ่มสิ่งกระตุ้นที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ดีต่อสุขภาพ

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้ง 9 กระบวนการนี้จะถูกนำมาใช้แตกต่างกันในแต่ละขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลง โดยในขั้นต้นๆ จะเน้นกระบวนการทางความคิดและอารมณ์ความรู้สึก เช่น การเพิ่มความตระหนักรู้และการปลดปล่อยอารมณ์ ส่วนในขั้นหลังๆ จะเน้นกระบวนการทางพฤติกรรม เช่น การควบคุมสิ่งเร้าและการจัดการกับการเสริมแรง การจับคู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงของบุคคลจะช่วยเพิ่มประสิทธิผลของการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งงานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าการใช้โปรแกรมที่ออกแบบให้เหมาะสมกับขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง (Stage-Matched Interventions) มีประสิทธิผลในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้ร่วมกับระบบ

ผู้เชี่ยวชาญคอมพิวเตอร์ที่ให้ข้อมูลป้อนกลับแบบเฉพาะบุคคลและมีปฏิสัมพันธ์ ทฤษฎีนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมสุขภาพที่หลากหลาย และมีศักยภาพในการสร้างผลกระทบในวงกว้างต่อประชากรกลุ่มเสี่ยง

โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิด BCG Model หรือ โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 3 เศรษฐกิจหลักที่มีความเชื่อมโยงกัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)

โดยเศรษฐกิจชีวภาพเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งความหลากหลายทางพันธุกรรม ความหลากหลายด้านชนิด และความหลากหลายทางระบบนิเวศน์ เพื่อค้นพบและพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง

ส่วนของเศรษฐกิจหมุนเวียนมุ่งเน้นการออกแบบระบบเศรษฐกิจให้หมุนเวียนเป็นวงจร โดยมีหลักการสำคัญคือการลดของเสียในกระบวนการผลิตให้เหลือน้อยที่สุด (Zero Waste) การออกแบบสินค้าและบริการที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรผ่านหลัก Reduce (ใช้ให้น้อย) Reuse (ใช้ซ้ำ) และ Recycle (สร้างใหม่) ในบริบทของการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการกีฬา เศรษฐกิจหมุนเวียนจะครอบคลุมตั้งแต่การออกแบบสินค้าและบริการ กระบวนการผลิต และกิจกรรมต่างๆ โดยมุ่งสร้างรายได้ควบคู่กับการกระจายรายได้และการเพิ่มอัตราการจ้างงานในระดับพื้นที่

และเศรษฐกิจสีเขียวเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างความกินดีอยู่ดีของมนุษย์และความเท่าเทียมทางสังคม ควบคู่ไปกับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในมิติของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา เศรษฐกิจสีเขียวจะพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนตลอดห่วงโซ่คุณค่า ตั้งแต่การผลิตจนถึงการจัดจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬา โดยใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการลดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้น

การขับเคลื่อน BCG Model ดำเนินการผ่านความร่วมมือในรูปแบบ "จตุรภาคี" (Quadruple Helix) ซึ่งเป็นการผนึกกำลังระหว่างภาคส่วนที่สำคัญ 4 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัย และหน่วยงานต่างประเทศ โดยแต่ละภาคส่วนมีบทบาทที่สำคัญและเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ ภาครัฐทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการสนับสนุน ภาคเอกชนและชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนในเชิงธุรกิจและการพัฒนาในระดับพื้นที่ มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยเป็นแหล่งองค์ความรู้และการพัฒนานวัตกรรม ส่วนหน่วยงานต่างประเทศช่วยเชื่อมโยงองค์ความรู้และเทคโนโลยีระดับสากล

การขับเคลื่อนดังกล่าวมุ่งพัฒนา 4 อุตสาหกรรมเป้าหมายที่ประเทศไทยมีศักยภาพและสามารถได้เปรียบแข่งขัน ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ที่มุ่งยกระดับภาคการเกษตรไทยสู่เกษตรสมัยใหม่ที่เน้นมูลค่าสูง อุตสาหกรรมพลังงานและวัสดุ ที่มุ่งพัฒนาพลังงานสะอาดและวัสดุชีวภาพ อุตสาหกรรมสุขภาพ และการแพทย์ ที่มุ่งพัฒนาการแพทย์แม่นยำและการแพทย์สมัยใหม่ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและ

บริการ ที่มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพสูงและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาทั้ง 4 อุตสาหกรรมนี้ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ และการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาอย่างสมดุลบนพื้นฐานของความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ควบคู่ไปกับการมีความรู้และคุณธรรม โดยที่การดำเนินการตาม BCG Model นี้มี เป้าหมายในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยคาดว่าจะสามารถเพิ่มมูลค่าทาง เศรษฐกิจจาก 3.4 ล้านล้านบาท เป็น 4.4 ล้านล้านบาทภายใน 5 ปี พร้อมทั้งสร้างการจ้างงานใหม่ที่มีทักษะ สูง สร้างการกระจายรายได้สู่ชุมชน และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ขณะเดียวกันก็มุ่งรักษาระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว (สำนักงานสภาพัฒนาการ อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, n.d.) ดังนั้นเห็นได้ว่าแนวคิด BCG Model เป็นโมเดล การพัฒนาเศรษฐกิจที่มีความครอบคลุมและบูรณาการในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรมสุขภาพและ การแพทย์ที่มุ่งเน้นการป้องกันมากกว่าการรักษา และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาบริการทาง การแพทย์เฉพาะบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาแพลตฟอร์ม Calories Credit Challenge (CCC) ที่มุ่ง ส่งเสริมการออกกำลังกายเป็นวิถีชีวิตของคนไทย การดำเนินการดังกล่าวสะท้อนการประยุกต์ใช้แนวคิด เศรษฐกิจหมุนเวียนผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวที่มุ่งพัฒนา คุณภาพชีวิตควบคู่ไปกับการสร้างความยั่งยืน ภายใต้การขับเคลื่อนของความร่วมมือแบบจตุรภาคีที่เชื่อมโยง ทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่การยกระดับสุขภาพของประชาชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมาย ของ BCG Model

แพลตฟอร์ม Calories Credit Challenge (CCC)

แพลตฟอร์ม Calories Credit Challenge (CCC) เป็นระบบนิเวศดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมให้คน ไทยออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอจนเป็นวิถีชีวิต โดยมีเป้าหมายสอดคล้องกับแผนพัฒนาการ กีฬา แห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566-2570) ที่ต้องการให้ประชากรทุกภาคส่วนออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่าง สม่าเสมอไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ภายในปี 2570 แพลตฟอร์มนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ Calories, Credit และ Challenge

ในส่วนของ Calories เป็นศูนย์กลางการจัดเก็บข้อมูลการออกกำลังกายและเล่นกีฬาผ่านการคำนวณ ค่าแคลอรี โดยรวบรวมข้อมูลจากแอปพลิเคชัน CCC และแอปพลิเคชันพันธมิตร รวมถึงอุปกรณ์สมาร์ตไวย์ซ์ ต่างๆ ส่วน Credit เป็นระบบการแปลงค่าการออกกำลังกายและเล่นกีฬาเป็นเครดิตที่สะท้อนความสม่ำเสมอ ในการออกกำลังกาย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องและเลื่อนระดับจนกลายเป็นพฤติกรรม ถาวร นอกจากนี้ ยังมีประโยชน์ในเชิงการตลาดเพื่อดึงดูดพันธมิตรทั้งภาครัฐและเอกชนให้ร่วมส่งเสริมกิจกรรม การออกกำลังกายทั่วประเทศ ส่วนสุดท้าย Challenge เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน หน่วยงาน

ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ชุมชน และกลุ่มผู้สนใจต่างๆ สามารถออกแบบและสร้างสรรค์กิจกรรมการออกกำลังกายผ่านแพลตฟอร์ม โดยใช้ค่าเครดิตเป็นเกณฑ์ในการให้รางวัลตามความเหมาะสม

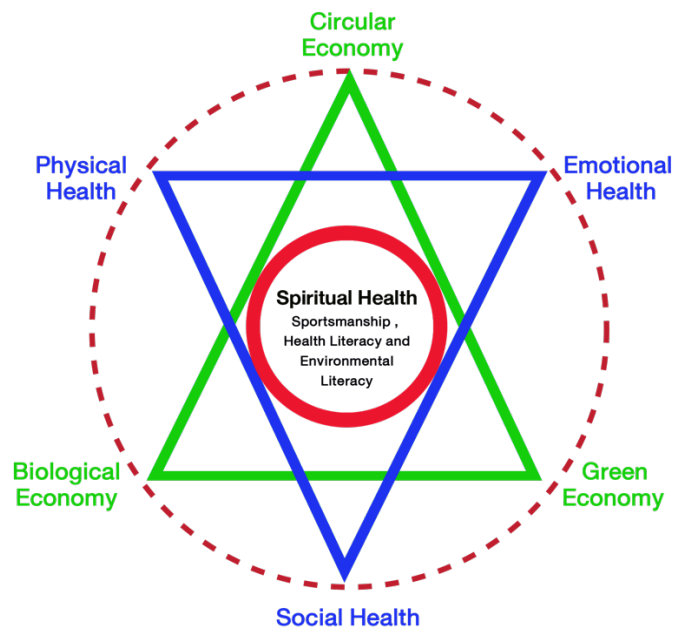
การพัฒนาระบบฐานข้อมูล CCC ได้รับการออกแบบให้รองรับการใช้งานและการวิเคราะห์ข้อมูลใน 3 ระดับ ได้แก่ **ระดับประเทศ (National Level)** ที่มุ่งประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลภาพรวมระดับประเทศ เพื่อกำหนดทิศทางเชิงนโยบายและตัวชี้วัดสำคัญ **ระดับกลุ่มคนและองค์กร (Organization Level)** ที่สนับสนุนการใช้ข้อมูลระดับกลุ่ม ชุมชน หรือองค์กร เพื่อจัดกิจกรรม สะสมคะแนน และสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพแบบ Collective Action และ **ระดับผู้ใช้งาน (User Level)** ที่นำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและนำไปใช้งาน เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมสุขภาพระดับบุคคล

ข้อมูลที่น่าสนใจในแพลตฟอร์มประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ ข้อมูล User Profile ที่จำแนกตามลักษณะประชากร เศรษฐฐานะ และการวิเคราะห์แบบ Segmental Analysis เพื่อเข้าใจคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกกำลังกาย ข้อมูลพฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและการออกกำลังกาย และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาวะในมิติอื่นๆ ที่ครอบคลุมปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรค

ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากแพลตฟอร์ม CCC แบ่งเป็น 3 ระดับ ในระดับปัจเจก มุ่งหวังให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม มี Health Literacy และ Digital Literacy เพิ่มขึ้น เกิดแรงจูงใจในการออกกำลังกาย และสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันผ่านระบบแต้มสะสมและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ในระดับชุมชน/สังคม/หน่วยงาน มุ่งหวังให้เกิดการใช้ข้อมูลสถิติพฤติกรรมสุขภาพในการติดตามประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วย NCDs เกิดชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพที่สามารถนำข้อมูลไปจัดทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เกิดเครือข่ายความร่วมมือกับภาคธุรกิจเอกชนในการสร้างสิทธิประโยชน์ และเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสมัชชาสุขภาพ ส่วนในระดับนโยบาย มุ่งหวังให้หน่วยงานภาครัฐมีฐานข้อมูลพฤติกรรมออกกำลังกายของประชาชนเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาด้านสุขภาพ และให้ภาครัฐและภาคธุรกิจสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการกีฬาของประเทศ

แนวทางการขับเคลื่อนแพลตฟอร์ม Calories Credit Challenge (CCC)

แนวทางการขับเคลื่อนแพลตฟอร์ม Calories Credit Challenge (CCC) อย่างยั่งยืนได้รับการออกแบบบนพื้นฐานของการบูรณาการมิติสุขภาพ 5 ด้านเข้ากับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG Model โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ระดับที่มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังภาพ

ภาพที่ 1 แนวทางการขับเคลื่อนแพลตฟอร์ม Calories Credit Challenge (CCC)

ที่มา: ผู้เขียน

โดย**ระดับแรก** คือ สุขภาพปัญญา (Spiritual Health) ซึ่งเป็นแกนกลางของการพัฒนา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ องค์ประกอบที่หนึ่ง คือ น้ำใจนักกีฬา (Sportsmanship) ที่มุ่งเน้นการสร้างคุณธรรมผ่านการแข่งขัน การรู้แพ้ รู้ชนะ การให้อภัย และการเคารพกฎกติกา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ องค์ประกอบที่สอง คือ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ และจัดการข้อมูลสุขภาพทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน และองค์ประกอบสุดท้าย คือ จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระดับที่สอง คือ สุขภาพพฤติกรรม (Behavioral Health) ที่แสดงออกผ่านสามมิติหลัก ได้แก่ สุขภาพกาย (Physical Health) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกายและระบบการทำงานต่างๆ สุขภาพอารมณ์ (Emotional Health) ที่ส่งเสริมการพัฒนาสภาวะจิตใจที่มั่นคง มีความสุข และมีความยืดหยุ่นในการปรับตัว และสุขภาพสังคม (Social Health) ที่มุ่งสร้างสภาวะจากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในทุกระดับของสังคม ตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศ

ระดับที่สาม คือ สุขภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ที่เชื่อมโยงกับแนวคิด BCG Model ซึ่งประกอบด้วยเศรษฐกิจสามรูปแบบ ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ที่มุ่งใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

และหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ที่มุ่งสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อม

การบูรณาการทั้งสามระดับนี้ผ่านแพลตฟอร์ม CCC จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาใน 4 สาขายุทธศาสตร์ของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร พลังงานและวัสดุ สุขภาพและการแพทย์ และการท่องเที่ยวและบริการ โดยมีเป้าหมายสำคัญในการช่วยให้ประเทศไทยก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) ผ่านการใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ

ซึ่งแนวทางการพัฒนานี้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยมุ่งสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผ่านการส่งเสริมการออกกำลังกายและการมีสุขภาพที่ดีของประชาชน ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน การบูรณาการมิติต่างๆ เข้าด้วยกันนี้จะช่วยสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวมและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในระยะยาว

สรุป

แพลตฟอร์ม Calories Credit Challenge (CCC) เป็นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายให้เป็นวิถีชีวิตของคนไทยอย่างยั่งยืน ในยุคที่สังคมกำลังเผชิญกับความท้าทายด้านสุขภาพ โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) และพฤติกรรมการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลที่ทำให้มีกิจกรรมทางกายลดลง แพลตฟอร์มนี้ได้รับการพัฒนาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ (Transtheoretical Model) ร่วมกับแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG เพื่อสร้างระบบนิเวศดิจิทัลที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสุขภาพ โดยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน การสร้างเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาระบบสิทธิประโยชน์และแรงจูงใจ

แพลตฟอร์ม CCC ได้รับการออกแบบให้มียอดประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ Calories ที่เป็นศูนย์กลางการจัดเก็บข้อมูลการออกกำลังกาย Credit ที่เป็นระบบแปลงค่าการออกกำลังกายเป็นเครดิตเพื่อสร้างแรงจูงใจ และ Challenge ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมการออกกำลังกาย ระบบฐานข้อมูลได้รับการออกแบบให้รองรับการวิเคราะห์ทั้งในระดับประเทศ ระดับองค์กร และระดับผู้ใช้งาน การขับเคลื่อนแพลตฟอร์มดำเนินการผ่านการบูรณาการมิติสุขภาพ 5 ด้านเข้ากับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG Model ผ่านการพัฒนา 3 ระดับที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ สุขภาพเชิงปัญญา สุขภาพพฤติกรรม และสุขภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืน สอดคล้องกับมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีกิจกรรมทางกายเพิ่มขึ้นและมีพฤติกรรมเนือยนิ่งลดลง

การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติในการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดีและมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยยกระดับ

คุณภาพชีวิตของประชาชนและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะในสาขายุทธศาสตร์สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร พลังงานและวัสดุ สุขภาพและการแพทย์ และการท่องเที่ยวและบริการ ความสำเร็จของแพลตฟอร์ม CCC จะเป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการแก้ปัญหาสุขภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับประเด็นท้าทายอื่นๆ ของสังคมได้ในอนาคต นับเป็นก้าวสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมสุขภาพของประเทศ และนำไปสู่การสร้างสังคมสุขภาพดีอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (n.d.). *โมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy)*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2024, จาก <https://www.nxpo.or.th/th/bcg-economy/>
- Muellmann, S., Forberger, S., Möllers, T., Bröring, E., Zeeb, H., & Pischke, C. R. (2018). Effectiveness of eHealth interventions for the promotion of physical activity in older adults: A systematic review. *Preventive Medicine, 108*, 93–110. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2017.12.026>
- Murthy, S., Kamath, P., Godinho, M. A., Gudi, N., Jacob, A., & John, O. (2023). Digital health innovations for non-communicable disease management during the COVID-19 pandemic: A rapid scoping review. *BMJ Innovations, 9*(1), e000259. <https://doi.org/10.1136/bmjinnov-2022-000259>
- Prochaska, J. O., & Velicer, W. F. (1997). The transtheoretical model of health behavior change. *American Journal of Health Promotion, 12*(1), 38–48. <https://doi.org/10.4278/0890-1171-12.1.38>
- World Health Organization. (2023). *Noncommunicable diseases*. Retrieved November 18, 2024, from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases>

การประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยตัวแบบ CIPPO

ศิริพร แยมนิล¹

ธนากร มูลพงศ์²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้ตัวแบบ CIPPO 2) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการหลักสูตร รป.ด. และ 3) จัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรหลักสูตร รป.ด. ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms เป็นเครื่องมือ ประชากรได้แก่ 1) นักศึกษาปัจจุบันหลักสูตร รป.ด. และ 2) ศิษย์เก่าหลักสูตร รป.ด. รวมทั้งสิ้น 140 คน ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและแบบสะดวก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของหลักสูตรฯ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้รูปแบบการจัดการภาครัฐเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้หลักสูตรฯ ต้องปรับเปลี่ยนตนเองโดยมุ่งส่งมอบกำลังคนที่มีความรู้และทักษะสมัยใหม่ให้แก่ภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ด้านปัจจัยนำเข้าพบว่า จุดเด่นของหลักสูตรฯ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง มีมาตรฐานด้านการศึกษที่สูง หลักสูตรฯ จัดตารางเวลาเรียนที่เหมาะสม มีรายวิชาที่น่าสนใจ และหลักสูตร รป.ด. มีค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ต่ำ ด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีโอกาสฝึกฝนพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร เช่น การพูด การเขียน และการนำเสนองานในชั้นเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามรายงานตรงกันว่า ตนตัดสินใจถูกต้อง ที่เลือกเรียนหลักสูตร รป.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล ด้านผลลัพธ์จากการเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามรายงานว่า ตนมีความพร้อมในทักษะการทำงานจริงเพิ่มมากขึ้น เช่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการนำเสนอที่ดี การพูดในที่สาธารณะ การทำวิจัย การคิดถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน อย่างไรก็ตาม หลักสูตรฯ ยังมีจุดที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ การขาดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในชั้นเรียนกับสถานการณ์จริง การขาดรายวิชาที่ทันสมัยที่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก การขาดการสอนองค์ความรู้ด้านวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง ตลอดจนการขาดช่องทางในการพัฒนาทักษะนอกชั้นเรียนอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพของบัณฑิต

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต; มหาวิทยาลัยมหิดล; ตัวแบบ CIPPO

¹ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ประสานงานหลัก

Curriculum Evaluation of the Doctor of Public Administration Program of Mahidol University's Faculty of Social Sciences and Humanities using a CIPPO Model

Siriporn Yamnill³

Dhanakorn Mulaphong⁴

Abstract

The objective of this research article was threefold: 1) to evaluate the effectiveness and efficiency of Mahidol University's Doctor of Public Administration (DPA) program using the CIPPO Model, 2) to examine problems and obstacles of managing the DPA program, and 3) to provide recommendations for improving the program to be more effectively and efficiently. This research article was quantitative research and employed purposive and convenient sampling methods to collect data from 143 current DPA students and DPA alumni using a Google Forms survey. Findings indicated that economic, social, and technological changes have forced public sector organizations to seek high performers to work for the government and the DPA program must adapt to these environmental changes by educating and training highly skilled and competent persons for public and other organizations. Regarding the input aspect, this study found some advantages of the DPA program inducing 1) Mahidol University is a highly reputed university in Thailand with high educational standards, 2) the DPA program's class schedules are the best fit for students, 3) the DPA program offers interesting subjects, 4) the tuition fees of the DPA program are much lower than other universities. In terms of the process aspect, the respondents who are DPA students and alumni reported that they had an opportunity to develop some important skills in classrooms (e.g., public speaking, academic writing, presenting) that would benefit them in real-world work settings. In terms of the product aspect, the respondents reported that they made

---

³ Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

⁴ Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University (Corresponding Author) E-mail: dhanakorn.mul@mahidol.ac.th

the right decision to pursue their degrees at Mahidol University. Concerning the outcome aspect, the respondents reported that they have enough skills necessary for doing work, such as team working, public speaking and presentation, research skills, and public consciousness. Finally, there are some disadvantages of the program that need to be improved: 1) the disconnection between classroom learning and real-life action, 2) lack of up-to-date subjects which are necessary for the world of tomorrow, 3) lack of some advanced statistics and data analytics courses, and 4) lack of additional professional development programs that will help promote DPA student success.

Keywords: curriculum evaluation; Doctor of Public Administration; Mahidol University; CIPPO Model

บทนำ

สถานการณ์การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่ผ่านมา อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruptive Changes) ของปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และกฎหมาย ทั้งในประเทศและเวทีระหว่างประเทศ อาทิ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) ความต้องการและความคาดหวังของประชาชนผู้รับบริการที่มีความหลากหลายและเพิ่มมากขึ้น การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในระดับสมบูรณ์ โรคระบาด และการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐและการกำหนดนโยบายสาธารณะจะต้องปรับตัวให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ หลักสูตรจึงต้องพัฒนาบุคลากรทั้งจากภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการบูรณาการศาสตร์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการภาครัฐ โดยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างลึกซึ้งในสาขาวิชาทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ บนพื้นฐานองค์ความรู้ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ได้แก่ องค์ความรู้ด้านองค์การและการจัดการ องค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะ องค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ด้านทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ และองค์ความรู้ด้านการคลังและงบประมาณ เพื่อบูรณาการให้สามารถนำไปสู่การพัฒนานโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการสร้างความเป็นธรรมทั้งในเชิงนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้อย่างเป็นองค์รวมเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมได้อย่างแท้จริง (Bright & Graham, 2016; Ungsuchaval et al., 2022)

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ เป็นหลักสูตรภายใต้ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ โดยหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิตเริ่มเปิดรับนักศึกษาภาคปกติตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 และเปิดรับนักศึกษาภาคพิเศษตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 ตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน หลักสูตรทั้งสองจำต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยแนวคิดของ Nouraey et al. (2020) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร เพราะการประเมินหลักสูตรทำให้ทราบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นมีคุณภาพ มีความเหมาะสม และถูกต้องเพียงใด นอกจากนี้ยังเป็นการตรวจสอบผลการใช้หลักสูตรว่าสามารถใช้ได้ดีกับสถานการณ์เพียงใด มีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรต่อการใช้หลักสูตร นอกจากนั้น การประเมินหลักสูตร ยังมีประโยชน์และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา อันประกอบด้วยประกันคุณภาพภายในและภายนอก มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐที่กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพภายใน (ระดับหลักสูตร) ทุก ๆ 5 ปี โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอ.ว.) เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและทันต่อการ

เปลี่ยนแปลงของโลก แนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต เพื่อ นำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรให้ได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการของ สังคมและตลาดแรงงานอย่างเป็นระบบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้ แนวคิดการประเมินแบบ CIPPO Model (Imansari & Sutadji, 2017)
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับเกณฑ์การประกันคุณภาพต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการ ของลูกค้า และความเปลี่ยนแปลงของโลก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการ จัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้กำหนดประชากรในการให้ข้อมูล ได้แก่ นักศึกษาปัจจุบัน และศิษย์เก่าของหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รวมทั้งสิ้น 140 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2566 - เดือนกุมภาพันธ์ 2567

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร ปร.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อให้ได้ข้อมูลตามตัวแบบ CIPPO โดยเฉพาะ 1) การประเมินบริบท (Context) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) 3) การประเมินกระบวนการ (Process) 4) การประเมินผลผลิต (Product) และ 5) การประเมินผลลัพธ์ (Outcome) โดยผู้วิจัยใช้การออกแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms กับกลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ นักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ได้แก่ การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยผู้วิจัยจะส่งลิงค์แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms ไปยังอีเมลนักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 75 คน และศิษย์เก่า จำนวน 65 คน ของหลักสูตรหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐทุกคน รวมจำนวนทั้งสิ้น 140 คน เพื่อตอบแบบสอบถามโดยความสมัครใจ และยังประชาสัมพันธ์ลิงค์การเข้าถึงแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Sheet บน face book *MPA DPA Mahidol University หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาวิทยาลัยมหิดล* เพื่อให้นักศึกษาปัจจุบัน และศิษย์เก่า ที่ติดตาม facebook ดังกล่าวของหลักสูตร สามารถเข้าถึงลิงค์การตอบแบบสอบถามโดยความสมัครใจได้ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน กรกฎาคม – กันยายน 2566

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสร้างเป็นแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms เพื่อใช้เก็บข้อมูลตามตัวแบบ CIPPO Model และนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง Index of Item-Objective Congruence (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พบว่า ค่าดัชนี IOC มีค่ามากกว่า .50 ทุกข้อ ซึ่งสะท้อนความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามสัมภาษณ์ (Turner & Carlson, 2003) จากนั้น ได้นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's Alpha) ด้วยโปรแกรมสถิติ IBM SPSS และพบว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .94 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ .70 (Nunnally, 1978)

ทั้งนี้โครงสร้างของแบบสอบถามและผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในแต่ละส่วน มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การประเมินความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามตามตัวแบบ CIPPO Model การตอบใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดให้ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.1) การประเมินบริบท (Context) จำนวน 4 ข้อ ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ .89

2.2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) จำนวน 10 ข้อ ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ .83

2.3) การประเมินกระบวนการ (Process) จำนวน 4 ข้อ ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ

.94

2.4) การประเมินผลผลิต (Product) จำนวน 5 ข้อ ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ .94

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความรู้ ทักษะที่ได้รับจากห้องเรียน และนำไปใช้ในชีวิตจริง (Outcome) ตลอดจน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อการปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

การแปลผลการตอบแบบสอบถามด้วยมาตรประมาณค่า 5 ช่วงค่า (1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จะใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนของ Pimentel (2010) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยจะตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาแล้ว จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป IBM SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ 1) ความถี่ 2) ร้อยละ 3) ค่าเฉลี่ย (Mean: M) และ 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

4. การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รหัสรับรอง ที่ 2023/033.0703

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม		
นักศึกษาปัจจุบัน ร.บ.ด.	50	63.29
ศิษย์เก่า ร.บ.ด.	29	36.71
รวม	79	100.00
เพศ		
หญิง	35	44.30
ชาย	44	55.70
รวม	79	100.00
การทำงาน		
นักเรียน นักศึกษา / ว่างงาน	1	1.27
ข้าราชการ พนักงานของรัฐ	64	81.01
พนักงานเอกชน	8	10.13
พนักงานองค์การไม่แสวงหากำไร	5	6.33
เจ้าของกิจการส่วนตัว	1	1.27
รวม	79	100.00
ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน		
นักเรียน นักศึกษา/ว่างงาน	1	1.27
เขตกรุงเทพมหานคร	33	41.77
เขตปริมณฑล	19	24.05
ต่างจังหวัด	26	32.91
รวม	79	100.00
ที่พักอาศัย		

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เขตกรุงเทพมหานคร	30	37.97
เขตปริมณฑล	26	32.91
ต่างจังหวัด	23	29.11
รวม	79	100.00

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ ระหว่าง 30 – 57 ปี ค่าเฉลี่ย (Mean: M) เท่ากับ 40.39

ตารางที่ 1. แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยพบว่า จากจำนวนประชากรนักศึกษาปัจจุบัน (จำนวน 75 คน) และศิษย์เก่า (จำนวน 65 คน) รวมจำนวนทั้งสิ้น 140 คน มีกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม กลับมาจำนวน 79 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 56 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 63 เป็นนักศึกษาปัจจุบัน หลักสูตร รป.ด. และร้อยละ 37 เป็นศิษย์เก่าหลักสูตร รป.ด. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 56) ส่วนใหญ่ร้อยละ 81 ประกอบอาชีพรับราชการหรือเป็นพนักงานของรัฐ ที่ตั้งสำนักงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 41) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยอยู่ในเขต กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 38)

2. การประเมินบริบท (Context) ของหลักสูตร

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร รป.ด. ที่มีต่อบริบท (Context) ของหลักสูตร ($n = 79$)

รายการ	M	SD	ระดับ
1. มหาวิทยาลัยมหิดล ได้สร้างผลงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้กับประเทศ	4.58	.63	มากที่สุด
2. มหาวิทยาลัยมหิดล มีศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียง	4.46	.64	มากที่สุด
3. มหาวิทยาลัยมหิดล มีมาตรฐานทางการศึกษาที่สูง	4.65	.56	มากที่สุด
4. มหาวิทยาลัยมหิดล สามารถปรับตัว และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกได้	4.46	.66	มากที่สุด
รวม	4.53	.51	มากที่สุด

ตารางที่ 2 รายงานความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร ปร.ด. ($n = 79$) ที่มีต่อบริบท (Context) ของหลักสูตร โดยพบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมของบริบทของหลักสูตร ปร.ด. มหาวิทยาลัยมหิดลอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53, SD = .51$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยมหิดล มีมาตรฐานทางการศึกษาที่สูง ($M = 4.65, SD = .56$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยมหิดล มีศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียง ($M = 4.46, SD = .51$) และมหาวิทยาลัยมหิดล สามารถปรับตัว และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ($M = 4.46, SD = .66$)

3. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) ของหลักสูตร

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร ปร.ด. ที่มีต่อปัจจัยนำเข้า (Input) ของหลักสูตร ($n = 79$)

รายการ	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ
1. ท่านตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากชื่อเสียงของคณาจารย์	3.95	.89	มาก
2. ท่านตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมีรายวิชาที่น่าสนใจ	4.24	.66	มากที่สุด
3. ท่านตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมีตารางเวลาเรียนที่สะดวก ตรงกับความต้องการของท่าน	4.48	.57	มากที่สุด
4. ท่านตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากสถานที่เรียน ไม่ไกลจากที่พักของท่าน	3.71	1.15	มาก
5. ท่านตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากสถานที่เรียน ไม่ไกลจากที่ทำงานของท่าน	3.42	1.24	มาก
6. ท่านตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากสามารถเดินทางไปสถานที่เรียน ได้อย่างสะดวก	3.82	1.08	มาก
7. ท่านตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมีค่าเล่าเรียนที่ต่ำ	4.42	.73	มากที่สุด
8. ท่านตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีแหล่งทุน เพื่อช่วยเหลือการศึกษาสำหรับผู้เรียน	3.18	1.18	ปานกลาง

9. ท่านตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมีความเป็นมิตร ตอบสนองต่อความต้องการของท่านได้อย่างดี	3.97	.91	มาก
10. ท่านตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมีคณาจารย์จำนวนมากมีความสะดวกด้านการดูแลสุขภาพ และ สันทนาการของนักศึกษา	3.59	1.09	มาก
รวม	3.88	.58	มาก

ตารางที่ 3 รายงานความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร ปร.ด. ($n = 79$) ที่มีต่อปัจจัยนำเข้า (Input) ของหลักสูตร โดยพบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมของปัจจัยนำเข้า (Input) ของหลักสูตร ปร.ด. มหาวิทยาลัยมหิดลอยู่ในระดับมาก ($M = 3.88$, $SD = .58$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก คือ การตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมีตารางเวลาเรียนที่สะดวก ตรงกับความต้องการของท่าน ($M = 4.48$, $SD = .57$) รองลงมาคือ ตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมีค่าเล่าเรียนที่ต่ำ ($M = 4.42$, $SD = .73$) และเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมีรายวิชาที่น่าสนใจ ($M = 4.24$, $SD = .66$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตร ปร.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหิดลมีแหล่งทุน เพื่อช่วยเหลือการศึกษาสำหรับผู้เรียน ($M = 3.18$, $SD = 1.18$)

4. การประเมินกระบวนการ (Process) ของหลักสูตร

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร ปร.ด. ที่มีต่อกระบวนการ (Process) ของหลักสูตร ($n = 79$)

รายการ	M	SD	ระดับ
1. ในการเรียนการสอน คณาจารย์ในหลักสูตร ปร.ด. สามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน เป็นที่เข้าใจ	4.25	.74	มากที่สุด
2. ในรายวิชาต่าง ๆ คณาจารย์ในหลักสูตร ปร.ด. ได้ออกแบบเนื้อหาการสอนที่น่าสนใจ	4.17	.76	มาก
3. ในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร ปร.ด. ท่านได้มีโอกาสฝึกฝนพัฒนาทักษะด้านการทำงานเป็นทีม	4.13	.91	มาก

4. ในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร รป.ด. ท่านได้มีโอกาสฝึกฝนพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร เช่น การพูด การเขียน และการนำเสนอในงานในชั้นเรียน	4.49	.58	มากที่สุด
รวม	4.26	.63	มากที่สุด

ตารางที่ 4 รายงานความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร รป.ด. ($n = 79$) ที่มีต่อกระบวนการ (Process) ของหลักสูตร โดยพบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมของกระบวนการ (Process) ของหลักสูตร รป.ด. มหาวิทยาลัยมหิดลอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.26, SD = .63$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร รป.ด. ผู้ตอบแบบสอบถามได้มีโอกาสฝึกฝนพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร เช่น การพูด การเขียน และการนำเสนอในงานในชั้นเรียน ($M = 4.49, SD = .58$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร รป.ด. ผู้ตอบแบบสอบถามได้มีโอกาสฝึกฝนพัฒนาทักษะด้านการทำงานเป็นทีม ($M = 4.13, SD = .91$)

5. การประเมินผลผลิต (Product) ของหลักสูตร

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร รป.ด. ที่มีต่อผลผลิต (Product) ของหลักสูตร ($n = 79$)

รายการ	M	SD	ระดับ
1. ท่านรู้สึกประทับใจกับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร รป.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล	4.37	.75	มากที่สุด
2. ท่านรู้สึกพึงพอใจกับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเป็นนักศึกษาของหลักสูตร รป.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล	4.38	.73	มากที่สุด
3. ท่านตัดสินใจถูกต้อง ที่เลือกเรียนหลักสูตร รป.ด. ณ มหาวิทยาลัยมหิดล	4.54	.70	มากที่สุด
4. ท่านรู้สึกผูกพันกับมหาวิทยาลัยมหิดล	4.38	.83	มากที่สุด
5. ท่านพร้อมที่จะช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมหิดล	4.46	.62	มากที่สุด
รวม	4.43	.59	มากที่สุด

ตารางที่ 5 รายงานความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร รป.ด. ($n = 79$) ที่มีต่อผลผลิต (Product) ของหลักสูตร โดยพบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมของผลผลิต (Product) ของหลักสูตร รป.ด. มหาวิทยาลัยมหิดลอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.44, SD = .59$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตัดสินใจถูกต้องที่เลือกเรียนหลักสูตร รป.ด. กับมหาวิทยาลัยมหิดล ($M = 4.54, SD = .70$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความพึงพอใจกับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการเป็นนักศึกษาของหลักสูตร รป.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล ($M = 4.38, SD = .73$)

6. การประเมินผลลัพธ์ (Outcome) ของหลักสูตร

ผลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดกับกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร รป.ด. เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความรู้ ทักษะที่ได้รับจากห้องเรียนและนำไปใช้ในชีวิตจริง พบว่า นักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร รป.ด. รายงานว่า ภายหลังจากการเข้าเรียนในชั้นเรียน ตนมีความพร้อมและมั่นใจในการใช้ทักษะต่าง ๆ ที่ได้ฝึกฝนในชั้นเรียนเพื่อการทำงานจริงมากขึ้น เช่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการนำเสนอที่ดี การพูดในที่สาธารณะ ทักษะในการทำวิจัย ความเป็นนักวิชาการ ตลอดจนความมีจริยธรรม คุณธรรม และคิดถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

7. การประเมินปัญหาและอุปสรรคของหลักสูตร

ผลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดกับกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร รป.ด. ยังพบประเด็นที่เกี่ยวข้องปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร รป.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล ดังนี้

- หลักสูตร รป.ด. การขาดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในชั้นเรียนกับสถานการณ์จริง
- หลักสูตร รป.ด. ยังขาดรายวิชาที่ทันสมัย ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของโลก เช่น IT for Public Administration, Methodology in Public Administration, and Digital World นวัตกรรมการบริหารและการจัดการภาครัฐในยุคดิจิทัล
- รายวิชาที่หลักสูตร รป.ด. ควรมี คือ Advanced Philosophy for Public Administration และแนวความคิดรัฐประศาสนศาสตร์แบบร่วมสมัย ซึ่งมีความสำคัญในการปรับพื้นฐานของนักศึกษาระดับปริญญาเอกที่ต่างสาขามาเรียนในศาสตร์นี้ อาจารย์ผู้สอนควรประยุกต์การสอนท้าวพาราไธม์ และควรที่จะพยากรณ์หรือคาดการณ์ท้าวพาราไธม์ที่ทัก เจ็ด ว่าในอนาคตศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์จะมีทิศทางแนวโน้มอย่างไร นักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านนี้จะได้รับประโยชน์มาก

- หลักสูตร รป.ด. ยังขาดการเรียนการสอนเกี่ยวกับนโยบายที่หลากหลาย ครบทุกมิติของนโยบาย เช่น การศึกษา สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง ฯลฯ และอยากให้เพิ่มรายวิชาเลือกเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่เป็นประเด็นร่วมสมัย เพิ่มขึ้น เพื่อให้นักศึกษาเลือกตรงกับคุณสมบัติที่สนใจทำ
- หลักสูตร รป.ด. ยังขาดการสอนเรื่องระเบียบวิธีวิจัยที่เพียงพอ
- หลักสูตร รป.ด. ยังขาดการส่งเสริมการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการสร้างนักวิชาการและนักวิชาชีพด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีทักษะขั้นสูง

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. อภิปรายผล

จากการสังเคราะห์ผลการศึกษาค้างต้นโดยใช้ตัวแบบ CIPPO พบว่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ดิจิทัล ทำให้รูปแบบการจัดการภาครัฐมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป โดยในด้านเศรษฐกิจ จะเห็นได้จากการบริหารจัดการภาครัฐต้องมีการดำเนินการด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ด้วยปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น การที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงชั่วอานาจจากชั่วมหาอำนาจด้านตะวันตก มาเป็นฝั่งชั่วมหาอำนาจด้านตะวันออก ทำให้แนวโน้มนโยบายด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นอกจากนี้ ผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ส่งผลให้เศรษฐกิจชะลอตัว รายได้ประชาชนลดลง ทำให้รัฐต้องมีนโยบายสาธารณะ/มาตรการในการกระตุ้นเศรษฐกิจที่มากขึ้น รวมทั้งการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ทำให้ภาครัฐต้องมีการใช้จ่ายงบประมาณที่สูงขึ้น ในการดูแลด้านสุขภาพที่อยู่อาศัย และการจ้างงานหลังเกษียณ เป็นต้น

ในด้านสังคมและการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันทางเทคโนโลยีดิจิทัล (Technological Disruption) ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ เรื่อง ส่งผลให้รูปแบบการทำงานภาครัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้มากขึ้น พฤติกรรมของประชาชนและความสามารถของเทคโนโลยี ส่งผลโดยตรงกับการทำงานของภาครัฐ ทำให้การทำงานของภาครัฐต้องมีการเปลี่ยนรูปแบบให้มีความทันสมัย และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้มากขึ้น เพื่อตอบสนองกับความต้องการของประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ความต้องการสถาบันการศึกษาที่สามารถบ่มเพาะและพัฒนาความรู้และทักษะสมัยใหม่ที่จำเป็นแก่บุคลากรในภาครัฐจึงยังมียู่สูง ซึ่งถือเป็นโอกาส (Opportunity) ให้แก่หลักสูตร รป.ด. สาขานโยบายสาธารณะ และการจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยมหิดล

จากผลการสำรวจนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร รป.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า หลักสูตร รป.ด. สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยมหิดล ยังมีจุดแข็งและศักยภาพในการพัฒนา

และก้าวหน้าต่อไป เห็นได้จากผลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เหล่านักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่า รพ.ด. ต่างเห็นตรงกันว่า มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง มีมาตรฐานด้านการศึกษาที่สูง ผนวกกับตัวหลักสูตร รพ.ด. มีความโดดเด่นและน่าสนใจ โดยเฉพาะการจัดตารางเวลาเรียนที่เหมาะสม ตรงกับความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรทั้งสองมีการนำเสนอรายวิชาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะหลักสูตร รพ.ด. ที่กลุ่มตัวอย่างต่างเห็นตรงกันว่า การมีค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ต่ำกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ถือเป็นจุดที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้แก่หลักสูตร รพ.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล

ด้านการกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร รพ.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล ต่างรายงานตรงกันว่า ในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร รพ.ด. นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝนพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร เช่น การพูด การเขียน และการนำเสนองานในชั้นเรียน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จะติดตัวนักศึกษาออกไปเมื่อจบการศึกษาและก้าวเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน

ในส่วนของผลผลิตของหลักสูตรฯ ผู้วิจัยพบว่า ทั้งนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าของหลักสูตร รพ.ด. มหาวิทยาลัยมหิดล ต่างรายงานตรงกันว่า ตนตัดสินใจถูกต้อง ที่เลือกเรียนหลักสูตร รพ.ด. ณ มหาวิทยาลัยมหิดล

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าการดำเนินงานของหลักสูตร รพ.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล ยังมีจุดที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ การขาดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในชั้นเรียนกับสถานการณ์จริง การขาดรายวิชาที่ทันสมัย ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของโลกยุคปัจจุบันและในอนาคต ขาดการสอนองค์ความรู้ด้านวิจัยขั้นสูงและทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง ในหลักสูตร รพ.ด. นั้น ยังขาดช่องทางในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของดุษฎีบัณฑิตนอกชั้นเรียนอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากข้อสังเกตข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรหลักสูตร รพ.ด. สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐมหาวิทยาลัยมหิดล ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับเกณฑ์การประกันคุณภาพต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และความเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนี้

1) หลักสูตร รพ.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล ควรเร่งประชาสัมพันธ์ศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียง เพื่อที่จะเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในการสร้างการรับรู้ในตราสินค้า “มหิดล” และ “หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล”

2) หลักสูตร รพ.ด. ควรพัฒนาปรัชญาของหลักสูตร ให้มุ่งผลิตดุษฎีบัณฑิตที่เป็นนักวิชาการและนักบริหารที่มีคุณภาพ มีความเชี่ยวชาญ สามารถ บูรณาการวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญในปัจจุบันทั้งในระดับประเทศและในระดับโลก รวมถึง

สามารถพัฒนาประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการใช้องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการภาครัฐและนโยบายสาธารณะ เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคมและสร้างนวัตกรรมทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ช่วยลดช่องว่างในสังคม ตลอดจนมุ่งผลักดันให้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติทั้ง 17 ข้อ บรรลุผล

3) การเรียนการสอนในหลักสูตร รป.ด. ควรมีทั้งทางทฤษฎีที่จะทำให้เข้าใจนโยบายภาพกว้าง และวิชาด้านเนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เนื่องจากนักศึกษาทำงานในสายงานที่แตกต่างกัน ทำให้มองเห็นการเชื่อมโยงกับงานสาขาต่าง ๆ ทำให้สามารถบูรณาการองค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ได้กับงานในทุก ๆ สาขาอาชีพ

4) คณาจารย์ของหลักสูตร รป.ด. ควรเน้นความสมดุลระหว่างเนื้อหาในชั้นเรียนและการนำไปปฏิบัติงานจริงร่วมกัน

5) คณาจารย์ของหลักสูตรควรมีการ Upskills และ Reskills ความรู้และทักษะใหม่ ๆ ที่เป็นที่ต้องการของโลกในยุคปัจจุบันและในอนาคต เช่น การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) องค์ความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ แนวคิด One Health การคาดการณ์มองภาพอนาคต (Foresight) การประยุกต์ใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) รัฐบาลดิจิทัลและอัจฉริยะ (Digital and Smart Government) ฯลฯ

6) หลักสูตร รป.ด. ควรเน้นการสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยในประเทศ อาจส่งตัวแทนคณาจารย์และ/หรือนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น การประชุมวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ การจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและมหาวิทยาลัย ฯลฯ นอกจากจะเป็นการสร้างเครือข่ายทางวิชาการแล้ว ยังจะเป็นการสร้างการตระหนักรู้ในการมีอยู่ของหลักสูตร รป.ด. มหาวิทยาลัยมหิดลด้วย

7) หลักสูตร รป.ด. ควรมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับนโยบายที่หลากหลาย ครบทุกมิติของนโยบาย เช่น การศึกษา สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง ฯลฯ และอยากให้เพิ่มรายวิชาเลือกเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่เป็นประเด็นร่วมสมัย เพิ่มขึ้น เพื่อให้นักศึกษาเลือกตรงกับคุณลักษณะที่สนใจทำ (Ungsuchaval et al., 2022)

8) หลักสูตร รป.ด. ควรจัดรูปแบบการสอนในลักษณะออนไลน์ และในวันเสาร์ อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่ทำงาน และอยู่ในต่างจังหวัดได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (Matei & Dinca, 2022) อย่างไรก็ตาม อาจจัดให้เข้ามาเรียนในห้องเรียนได้เป็นบางครั้ง เพื่อสร้างคุณลักษณะที่สำคัญ จากการได้มีปฏิสัมพันธ์ กับคณาจารย์และเพื่อนร่วมรุ่น

9) หลักสูตร รป.ด. ควรเน้นการเรียนระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง การวิจัยเชิงปริมาณ เศรษฐมิติ การวิเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ และเน้นภาคปฏิบัติในการทำวิจัย เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้จริง การสืบค้นฐานข้อมูลวิจัยควรให้ความรู้และพัฒนาทักษะของผู้เรียน และเน้นการใช้เครื่องมือด้านการวิจัย

(Research Tools) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้จริง เช่น Data Analysis ขั้นสูง หรือ การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพขั้นสูง เช่น ใช้โปรแกรมต่างๆมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

10) หลักสูตร รป.ด. ควรเพิ่มรายวิชาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ เช่น IT for Public Administration, Methodology in Public Administration, and Digital World นวัตกรรมการบริหารและการจัดการภาครัฐในยุคดิจิทัล

11) หลักสูตร รป.ด. ควรเพิ่มรายวิชาเกี่ยวกับ Advanced Philosophy for Public Administration ให้มากขึ้นเพื่อปรับพื้นฐานของนักศึกษาระดับปริญญาเอกที่ต่างสาขามาเรียนในศาสตร์นี้

12) หลักสูตร รป.ด. ควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะต่าง ๆ นอกชั้นเรียนเพิ่มเติม เช่น สัมมนาวิชาการระดับประเทศหรือระดับนานาชาติ การมี Ph.D. Lounge การอบรมเทคนิคสถิติขั้นสูงใหม่ ๆ เพื่อให้งานวิจัยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล การสร้างระบบสนับสนุนการทำวิจัยที่สามารถตีพิมพ์ในวารสารฐาน Scopus รวมถึงให้ความรู้แก่นักศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในแง่มุมต่าง ๆ

3. ข้อจำกัดในการวิจัยและข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

การวิจัยนี้มีข้อจำกัดบางประการที่ควรกล่าวถึง ได้แก่

1) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Research) จึงไม่สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ พฤติกรรม ฯลฯ ของกลุ่มตัวอย่างซ้ำเวลาได้ ทำได้แต่เพียงศึกษาทัศนคติ พฤติกรรม ฯลฯ ของกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาที่ศึกษาเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยในอนาคตอาจใช้การศึกษาแบบระยะยาว (Longitudinal Research) เพื่อติดตามความเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ พฤติกรรม ฯลฯ ของกลุ่มตัวอย่างซ้ำช่วงเวลา

2) การวิจัยนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ได้แก่ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenient Sampling) จึงทำให้ผลการศึกษาที่ได้ ไม่สามารถอ้างอิงเป็นผลการศึกษาของประชากรทั้งหมดได้ (Generalization) ดังนั้น การวิจัยในอนาคตอาจเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) หากต้องการนำผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ ไปใช้อ้างอิงเป็นผลจากประชากรทั้งหมด

3) การวิจัยนี้มีข้อจำกัดด้านเวลาและดำเนินการวิจัยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย ดังนั้น การวิจัยในอนาคตอาจพิจารณาเลือกกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง เช่น การขยายเวลาในการเก็บข้อมูล การให้รางวัลในการตอบแบบสอบถาม การใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบบอลหิมะ (Snowball Sampling) ฯลฯ

4) การวิจัยนี้ใช้ตัวแบบ CIPPO Model ในการประเมินหลักสูตร รป.ด. ของมหาวิทยาลัยมหิดล การวิจัยในอนาคตอาจเลือกใช้ตัวแบบอื่น ๆ ในการประเมินหลักสูตร เช่น CIPP Model (Stufflebeam, 1971) CIPPO Model (Scheerens, 1990) หรือ Kirkpatrick's Four Levels of Evaluation (Kirkpatrick, 1998)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีงบประมาณ 2566

บรรณานุกรม

- Bright, L., & Graham, C. B. (2016). Predictors of graduate student satisfaction in public administration programs. *Journal of Public Affairs Education*, 22(1), 17–34.
<https://doi.org/10.1080/15236803.2016.12002226>
- Imansari, N., & Sutadji, E. (2017). A Conceptual Framework Curriculum Evaluation Electrical Engineering Education. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 6(4), 265. <https://doi.org/10.11591/ijere.v6i4.7624>
- Kirkpatrick, D. L. (1998). The four levels of evaluation. In S. M. Brown & C. J. Seidner (Eds.), *Evaluating corporate training: models and issues* (pp. 95–112). Springer Netherlands.
https://doi.org/10.1007/978-94-011-4850-4_5
- Matei, A., & Dinca, D. V. (2022). Future online learning for public administration. *Sustainability*, 14(18), 11540. <https://doi.org/10.3390/su141811540>
- Nouraey, P., & Al-Badi, A., Riasati, M. J., & Maata, R. L. (2020). Educational program and curriculum evaluation model: A mini-systematic review of the recent trends. *Universal Journal of Educational Research*, 8(9), 4048-4055.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (2010). *Psychometric theory* (3rd ed.). Tata McGraw Hill Education Private Ltd.
- Pimentel, J. L. (2010). A note on the usage of Likert Scaling for research data analysis. *USM R&D Journal*, 18(2), 109-112

- Scheerens, J. (1990). School effectiveness and the development of process indicators of school functioning. *School Effectiveness and School Improvement*, 1, 61-80.
- Stufflebeam, D. L. (1971). The relevance of the CIPP evaluation model for educational accountability. *Journal of Research and Development in Education*, 5, 19-25.
- Turner, R. C., & Carlson, L. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing*, 3(2), 163–171.
- Ungsuchaval, T., Boossabong, P., & Hartley, K. (2022). Public policy education in Thailand: From caged pedagogy to disciplinary Independence? *Journal of Asian Public Policy*, 1–21.
<https://doi.org/10.1080/17516234.2022.2065739>

การศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะดิจิทัลที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลและ ผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สรนันท์ กันเกษ¹รณกร มูลพงศ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะดิจิทัล ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะดิจิทัล ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะ ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ของข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากร คือ ข้าราชการทั้งหมดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จำนวน 169 คน มีผู้ตอบกลับทั้งสิ้น 124 คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modelling: SEM) ผ่านการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path Analysis) ผลการวิจัยพบว่า มีระดับสมรรถนะดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, $SD = 0.65$) ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, $SD = 0.94$) และระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.64$) ในด้านอิทธิพลความสัมพันธ์พบว่าสมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล ($\beta = .605$, $p < .001$) สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ($\beta = .343$, $p < .001$) ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ($\beta = .355$, $p < .001$) และสมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลผ่านตัวแปรความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล ($\beta = .215$, $p = .012$) นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ 1) ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเพิ่มทักษะการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมถึงประเมินและติดตามผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามแนวโน้มตลอดจนสามารถวางแผนพัฒนาที่เหมาะสม ส่งผลต่อความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างยั่งยืน 2) ผู้บริหารประกาศนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนในการให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สร้างความตระหนักรู้ ครอบคลุมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสม รู้ทันภัยคุกคาม ส่งผลต่อการสร้างสมดุล

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ ภาควิชาสังคมศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ ภาควิชาสังคมศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ชีวิต ลดความเครียด และยกระดับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 3) ผู้บริหารกำหนดนโยบายในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้า ผ่านการจัดกิจกรรม การอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการให้คำแนะนำจากผู้บริหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดข้อผิดพลาด และอุปสรรคในการปฏิบัติงาน 4) ผู้บริหารกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ของสมรรถนะดิจิทัลและความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล ซึ่งจะช่วยยกระดับให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้นไปด้วย โดยการกำหนดกรอบสมรรถนะดิจิทัล และบูรณาการสมรรถนะดิจิทัลเข้ากับหลักสูตรการพัฒนาบุคลากร จัดกิจกรรม อบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ และปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลและความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล นำไปสู่การมีความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลที่ดีขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการเป็นข้าราชการสมรรถนะสูง สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลดิจิทัล

คำสำคัญ: สมรรถนะดิจิทัล, ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล, ผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล

Examining the Influence of Digital Competency on Digital Well-being and Individual Job Performance in the Office of the Education Council

Soranan Kanket¹

Dhanakorn Mulaphong²

Abstract

This research study has three purposes: 1) to assess the levels of digital competency, digital well-being, and individual job performance; 2) to examine the relationships of digital competency, digital well-being, and individual job performance; and 3) to propose policy recommendations for enhancing digital competency, digital well-being, and individual job performance. The population for this study consists of all 169 civil servants at the Office of the Education Council, with a total of 124 respondents completing the questionnaires. Data were analyzed using Confirmatory Factor Analysis (CFA) and Structural Equation Modeling (SEM) through path analysis. The findings revealed that digital competency ($\bar{X} = 3.92$, $SD = 0.65$) and individual job performance ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.64$) were at high levels, while digital well-being ($\bar{X} = 3.44$, $SD = 0.94$) was at a moderate level. Digital competency had a significant positive effect on digital well-being ($\beta = .605$, $p < .001$) and individual job performance ($\beta = .343$, $p < .001$). Digital well-being also positively influenced individual job performance ($\beta = .355$, $p < .001$). Moreover, digital competency had an indirect effect on individual job performance mediated by digital well-being ($\beta = .215$, $p = .012$). The proposed policy recommendations include: 1) Executives promote the development of digital skills through hands-on practice, enhancing employees' problem-solving abilities and fostering autonomy in using digital tools. Continuous assessment and monitoring are employed to track trends and inform tailored development plans, leading to greater efficiency and sustainable technological application in the workplace; 2) Executives establish policies to promote and support digital literacy with a focus on safe technology usage, emphasizing data protection, responsible AI

---

¹ Master of Public Administration Program Student in Public Policy and Public Management, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.

² Assistant Professor in Master of Public Administration Program in Public Policy and Public Management, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.

use, and threat awareness. These initiatives help foster digital awareness, reduce stress, support work-life balance, and enhance quality of life; 3) Executives establish policies for continuous capacity building, particularly in addressing immediate challenges. This includes organizing training sessions, workshops, and executive consultations to enhance performance while reducing errors and operational barriers; 4) Executives establish policies to promote the development of the relationship between digital competency and digital well-being, which in turn enhances job performance. This is achieved by defining digital competency frameworks and integrating these competencies into staff development curricula, organizing activities, training sessions, and workshops, as well as creating supportive environments for advancing both digital skills and well-being. These efforts lead to improved digital well-being, increased operational efficiency, and the cultivation of high-performing civil servants, in alignment with national digital government policies.

Keywords: Digital Competency, Digital Well-being, Individual Job Performance

1. บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน เช่นเดียวกับตัวแบบ Nation of Makers ของสหรัฐอเมริกาที่สนับสนุนธุรกิจและวัฒนธรรมของนักประดิษฐ์ และตัวแบบ Design in innovation ของสหราชอาณาจักรที่ใช้การออกแบบเชิงนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560)

DQ Institute (2019) ระบุว่า สมรรถนะดิจิทัล เช่น ความรู้ ทักษะ และความพร้อมด้านดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นต่ออนาคตและการทำงาน ในส่วนของประเทศไทยรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของประเด็นดังกล่าวจึงจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2566–2570 (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2566) เพื่อพัฒนาบริการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อประชาชนและภาคธุรกิจ พร้อมผลักดันการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในระบบราชการ

แผนดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรการบริหารกำลังคนภาครัฐ (พ.ศ. 2566-2570) และแนวทางปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2566) โดยให้แต่ละหน่วยงานบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างคุ้มค่า และพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ทันต่อสภาพแวดล้อมใหม่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ในฐานะหน่วยงานหลักด้านนโยบายการศึกษา ได้จัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัล (พ.ศ. 2566–2570) เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ฐานข้อมูล และพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากร รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและความปลอดภัยไซเบอร์ โดยเน้นการประยุกต์ใช้ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงาน 2) ด้านระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่บุคลากรภายใน 3) ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านระบบฐานข้อมูลแก่หน่วยงานภายใน (สกศ., 2566)

อย่างไรก็ตาม ยังขาดข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับระดับของสมรรถนะดิจิทัล ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล รวมถึงอิทธิพลความสัมพันธ์ระหว่างสามปัจจัยข้างต้น โดยข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายรัฐบาลดิจิทัลในปัจจุบัน ถือเป็นช่องว่างสำคัญที่ทำให้การวางแผนและกำหนดนโยบายไม่ตรงจุด การศึกษาครั้งนี้เกิดขึ้นเพื่อสร้างฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือ สำหรับการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงานภาครัฐในยุคดิจิทัล และเตรียมความพร้อมให้องค์กรสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างมีระบบและยั่งยืน

ผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาอิทธิพลและระดับของสมรรถนะดิจิทัล ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ของข้าราชการ สกศ. จะเป็นรากฐานสำคัญในการ พัฒนาแนวทาง และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับศักยภาพบุคลากรของ สกศ. ให้ดียิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะดิจิทัล ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ของข้าราชการ สกศ.
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลความสัมพันธ์ของสมรรถนะดิจิทัล ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ของข้าราชการ สกศ.
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปรับปรุงและพัฒนาระดับสมรรถนะ ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลของข้าราชการ สกศ. ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3. ขอบเขตการวิจัย (Scope of Research)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาเกี่ยวกับระดับสมรรถนะดิจิทัล ที่ส่งผลต่อระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล รวมถึงอิทธิพลความสัมพันธ์ของสมรรถนะดิจิทัล ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลของข้าราชการ สกศ.

2. ขอบเขตด้านประชากร

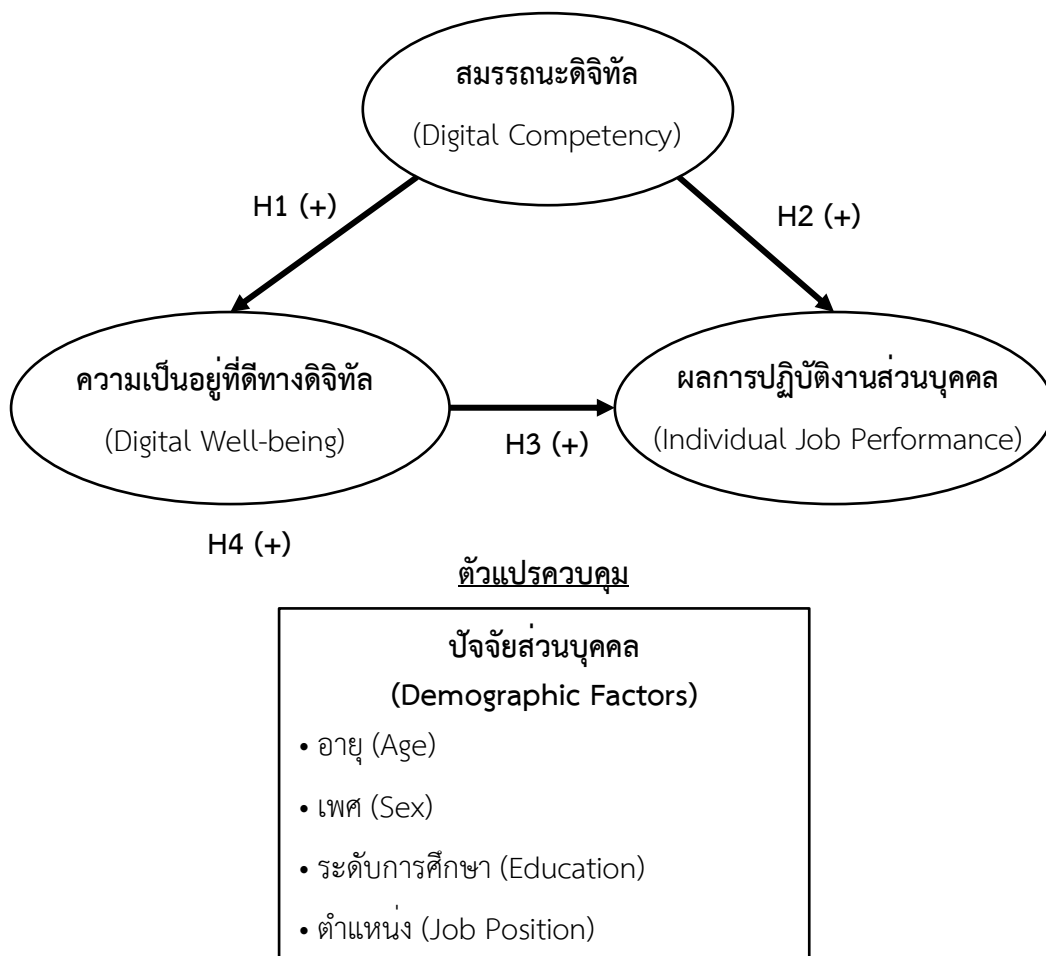
ข้าราชการที่ปฏิบัติงานใน สกศ. ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2567 จำนวน 169 คน (สกศ., 2567) ประกอบด้วย เลขาธิการ รองเลขาธิการ ผู้ช่วยเลขาธิการ ที่ปรึกษา และข้าราชการจาก 14 หน่วยงาน คือ สำนักอำนวยการ สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักพัฒนากฎหมาย การศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ สำนักวิจัยและ พัฒนาการศึกษา สำนักสื่อสารองค์กร สำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา สำนักกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กลุ่มตรวจสอบภายใน และกลุ่มงานจริยธรรม

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 - เมษายน พ.ศ. 2568

4. กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเนื้อหาในการวิจัย และสมมติฐานการวิจัย โดยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง สมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล (Digital Well-being) และผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล (Individual Job Performance) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

หมายเหตุ: H = สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)

H1) สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล

H2) สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล

H3) ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล

H4) สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลโดยผ่านตัวแปรความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล

5. ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

การศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะดิจิทัลที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลและผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลของ สกศ. ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม และดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบต่อไปนี้ **ประชากร** คือ ข้าราชการทั้งหมดของ สกศ. จำนวน

169 คน โดยมีผู้ตอบกลับแบบสอบถามทั้งสิ้น 124 คน **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 การประเมินสมรรถนะดิจิทัล ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม **การวิเคราะห์ข้อมูล** แบบสอบถามใช้โปรแกรม SPSS version 26 และ Amos version 24 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) กำหนดค่าดัชนีความเหมาะสม (Fit Indices) ของโมเดลการวัด (Measurement Model) ดังตารางที่ 1 และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modelling: SEM) ผ่านการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path Analysis)

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีความเหมาะสมของโมเดลการวัด (Fit Indices)

ตัวแปร	คำอธิบาย	ค่าที่แนะนำ
χ^2/df	Chi-square Statistics (CMIN) / Degree of Freedom	< 5.00 (Hair et al., 2006)
p-value	Level of Significance	> .05 (Hair et al., 2006)
CFI	Comparative Fit Index	> .90 (Hair et al., 2006)
TLI	Tucker-Lewis Index	$\geq$ .90 (Hair et al., 1998)
RMSEA	Root Mean Square Error Approximation	< .08 (Hair et al., 2006)

6. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดของสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency)

การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลกำลังแพร่หลายมากขึ้นในสังคม ผู้คนทั่วโลกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น ใช้เวลาในโลกดิจิทัลมากขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย (Ferrari, 2012) คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป ได้ให้ข้อเสนอแนะของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับความสามารถหลักสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยได้ให้ความหมายของ สมรรถนะดิจิทัล ไว้ว่า เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมั่นใจ มีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้ การทำงาน และการมีส่วนร่วมในสังคม โดยครอบคลุมทั้งการเข้าถึง ประเมิน สร้าง สื่อสาร จัดเก็บ และแบ่งปันข้อมูลดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ (คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป, 2018) กรอบสมรรถนะของสหภาพยุโรปให้ความสำคัญกับทักษะด้านข้อมูล สื่อ การเขียนโปรแกรม ความปลอดภัยไซเบอร์ จริยธรรม และการคิดวิเคราะห์ ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการและอุดมศึกษา ประเทศแคนาดา (2019) ขยายความหมายเพิ่มเติม ครอบคลุมการค้นหา จัดระเบียบ เผยแพร่ข้อมูล การทำงานร่วมกัน และการเคารพกฎหมายด้านความเป็นส่วนตัว ประเทศไทยเองก็ได้กำหนดกรอบสมรรถนะดิจิทัล โดยเน้นการผสมผสาน

ระหว่างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีจริยธรรม ปลอดภัย สร้างสรรค์ และเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

ดังนั้น สมรรถนะดิจิทัล หมายถึง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เหมาะสม รวมถึงการเข้าถึง ประเมิน สร้าง สื่อสาร และจัดการข้อมูลอย่างมั่นใจและมีวิจารณญาณเพื่อการเรียนรู้ การทำงาน และการมีส่วนร่วมในสังคม โดยคำนึงถึงความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว กฎหมาย จริยธรรม และความรับผิดชอบ

แนวคิดของความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล (Digital Well-being)

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตคนไทย ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลจึงเป็นประเด็นสำคัญที่หน่วยงานต่าง ๆ เริ่มผลักดันให้เกิดความตระหนักรู้ถึงผลกระทบทั้งด้านบวกและลบของการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะในด้านสุขภาพกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคม (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2566) จากผลการศึกษาของ Jisc (2022) ได้กล่าวว่า ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล หมายถึงผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่อบุคคล โดยเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ ปลอดภัย ความสัมพันธ์ และการรักษาสมดุลระหว่างชีวิตและงานในบริบทดิจิทัล โดยการศึกษาของ Rad (2019) ได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 มิติ ได้แก่ 1) ลักษณะเฉพาะบุคคล ความสามารถของแต่ละคนในการจัดการความเป็นอยู่ของตนเอง 2) ลักษณะร่วมของชุมชนและสังคม การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี การสร้างความสัมพันธ์ที่สมดุลกับเทคโนโลยี การเข้าใจผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมออนไลน์ และการจัดการความเสี่ยง (Yue et al., 2021) จึงเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล แม้นิยามอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละแหล่ง แต่แนวคิดหลักของ ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล การบรรลุและรักษาสมดุลระหว่างโอกาส ความเสี่ยง ประโยชน์ และอันตรายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล (Sync, 2024)

ดังนั้น ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล หมายถึง ผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ที่ส่งผลต่อ สุขภาพร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ต่อบุคคล และสังคม โดยครอบคลุมถึงการจัดการกับความเสี่ยง ปลอดภัย ความสัมพันธ์ ค่านิยม บรรทัดฐานของผู้คนในสังคม รวมถึงความสมดุลในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

แนวคิดของผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล (Individual Job Performance)

องค์กรยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับ ทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สอดคล้องกับการแข่งขันระดับโลกและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (Memon et al., 2023) โดยบุคลากรถือเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุดที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร (Ramawickrama et al., 2017) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งที่เจ้าของกิจการ ผู้บริหาร และผู้ประกอบการให้ความสำคัญ เพราะสะท้อนถึงศักยภาพของบุคลากรในการผลิตผลงานที่ตรงตามวัตถุประสงค์ (พัชรีย์ ไกรสิทธิ์, 2566) โดยการปฏิบัติงานส่วนบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้และเกี่ยวข้องกับ

เป้าหมายขององค์กร (Campbell et al., 1993) ซึ่งสามารถวัดได้ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณของงานที่ได้รับมอบหมาย (Memon et al., 2023) โดยผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานนั้นต้องเชื่อมโยงกับกลยุทธ์และเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวม (จอมภัก จันทะคัต, 2561)

ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล หมายถึง ผลลัพธ์ที่สะท้อนศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยวัดได้จากคุณภาพและปริมาณงานที่ได้รับเพื่อเป้าหมายความสำเร็จขององค์กร

7. การอภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย (Discussion and Results)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยประชากรเป็นข้าราชการ สกศ. จำนวน 124 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นข้าราชการเพศหญิง โดยส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี และมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 38.77 ปี มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาโท และมีการดำรงตำแหน่งในระดับปฏิบัติการ สามารถอภิปรายและสรุปผลการวิจัยได้ตามลำดับต่อไปนี้

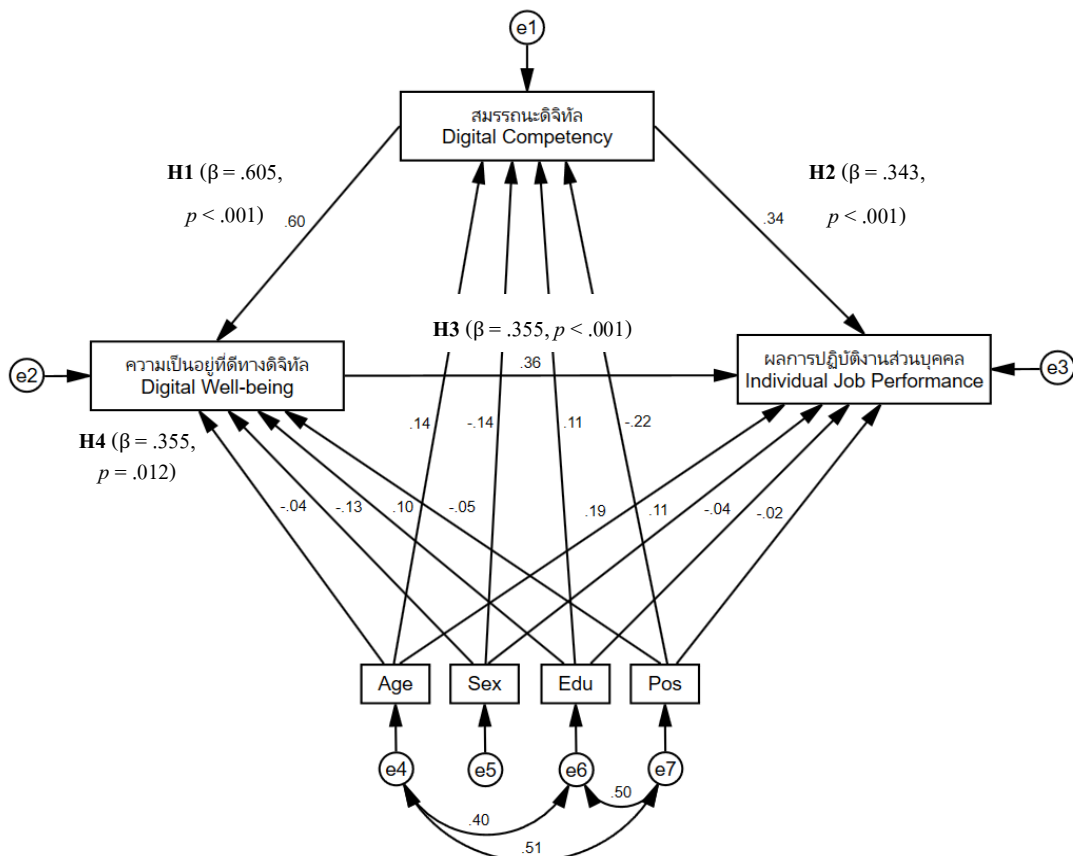
1. ผลการศึกษาระดับสมรรถนะดิจิทัล ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ของข้าราชการ สกศ.

ระดับสมรรถนะดิจิทัลของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, $SD = 0.65$) โดยเฉพาะด้านทัศนคติการเปิดรับในการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ และความสามารถในการหาความช่วยเหลือเมื่อเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรค อย่างไรก็ตามแม้จะมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันแต่ยังขาดความมั่นใจเมื่อต้องเผชิญกับความซับซ้อนในการใช้งานหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมถึงยังขาดทักษะการแก้ปัญหาทางเทคนิคด้วยตนเอง ซึ่งเป็นโอกาสในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะศักยภาพข้าราชการ สกศ. เพื่อให้เกิดการใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, $SD = 0.94$) แม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะมีความรู้สึกปลอดภัยในการทำกิจกรรมออนไลน์ และมีความเข้าใจในคำศัพท์เฉพาะด้านไอที ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงทัศนคติเชิงบวกและความเชื่อมั่นต่อเทคโนโลยีดิจิทัลในอนาคต แต่ผู้ตอบแบบสอบถามยังขาดความมั่นใจในเรื่องการควบคุมความปลอดภัยของข้อมูลส่วนตัว ดังนั้นแนวทางในการเพิ่มความมั่นใจให้แก่ข้าราชการของ สกศ. นั้น สามารถทำได้โดยการส่งเสริมความรู้ทางด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ ทักษะการจัดการข้อมูลส่วนบุคคล และการรู้เท่าทันภัยคุกคามบนโลกออนไลน์ จึงสามารถช่วยยกระดับคุณภาพความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลของบุคลากร สกศ. ได้อย่างยั่งยืน ระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.64$) โดยเฉพาะในเรื่องของการทำงานให้สำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งสะท้อนถึงการบริหารจัดการเวลาและศักยภาพในการวางแผนที่ดี นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับความถูกต้องสมบูรณ์ของผลการปฏิบัติงาน ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามความสำเร็จของงานอาจไม่ได้มาโดยง่าย แสดงให้เห็นถึงความท้าทายในการ

ปฏิบัติงานและความต้องการในการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สกศ. ให้ดียิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาอิทธิพลความสัมพันธ์ของสมรรถนะดิจิทัล ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ของข้าราชการ สกศ.

ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path Analysis) พบว่าในภาพรวมโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 0.574$, $df = 3$, $p\text{-value} = .902$, $CFI = 1.000$, $TLI = 1.086$, $RMSEA = 0.000$) โดยสามารถอภิปรายสมมติฐานการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 โมเดลผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์

หมายเหตุ: H = สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)

สมมติฐานที่ 1 (H1): สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .605$, $p < .001$) ดังนั้นจึงยอมรับในสมมติฐาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Buckingham et al. (2023) กล่าวว่าอิทธิพลของสมรรถนะดิจิทัลมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อสุขภาพจิตที่ดีและความพึงพอใจในชีวิต ผลการศึกษาของ López-Nuñez et al. (2024) สนับสนุนแนวคิดนี้โดยกล่าวจากผลของการประเมินสมรรถนะดิจิทัลในระดับอุดมศึกษาพบว่านักศึกษาที่มีสมรรถนะดิจิทัลสูงมีแนวโน้มที่จะมีความมั่นใจในตนเอง

และมีความพึงพอใจในชีวิตมากขึ้น งานวิจัยของ Wang and Yao. (2025) ให้เหตุผลไปในทิศทางเดียวกันว่า หากนักวิชาการมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสูงขึ้น ส่งผลให้ความเครียดลดลงอันโดยเฉพาะสาเหตุที่มาจากความซับซ้อนและความไม่แน่นอนของเทคโนโลยีในอนาคต โดยตัวแปรหลักที่กำหนดความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลคือลักษณะของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดทั้งประโยชน์และความเสี่ยงในชีวิตได้ (Reinecke and Oliver, 2016) ซึ่งให้เห็นความสำคัญในการยกระดับสมรรถนะดิจิทัลซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลในการช่วยให้บุคลากรมีสุขภาพร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ รวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดีได้

สมมติฐานที่ 2 (H2): สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .343, p < .001$) ดังนั้นจึงยอมรับในสมมติฐาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yusanti and Suprapti (2023) ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของอิทธิเชิงบวกดังกล่าวโดยกล่าวว่าหากยกระดับสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากรดีขึ้น ระดับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรก็จะดีขึ้นตามไปด้วย ผลการศึกษาของ Masias-Fernandez et al. (2023) ยังได้ระบุเพิ่มเติมว่าสมรรถนะดิจิทัลเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพราะมีส่วนอย่างมากต่อการเพิ่มประสิทธิภาพทางการสอนของครู การเข้ามามีบทบาทของสมรรถนะดิจิทัลจึงมีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานยกระดับรายได้และโอกาสในการจ้างงานที่สูงขึ้น (Stofkova et al., 2022) นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานยังช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพของการประสานงานและการแบ่งปันความรู้ นำไปสู่การมีสมดุลในการใช้ชีวิตและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ดียิ่งขึ้น (Duan et al., 2023) ดังนั้นการยกระดับสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรและองค์กรสามารถปรับตัวและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันได้

สมมติฐานที่ 3 (H3): ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .355, p < .001$) ดังนั้นจึงยอมรับในสมมติฐาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tarafdar et al. (2017) โดยกล่าวว่า การเชื่อมต่อกับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่องสามารถส่งผลกระทบเชิงลบต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลและผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ผลกระทบที่เกิดจากความเครียดในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ยังนำไปสู่การลดความพึงพอใจในงาน เพิ่มความเหนื่อยล้าทางจิตใจ และความไม่พอใจในงาน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Wang and Yao, 2025) สอดคล้องกับการศึกษาของ Mizrak et al. (2025) ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าความเหนื่อยล้าจากการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ส่งผลต่อความเครียดและความเหนื่อยล้าทางจิตใจของบุคลากร ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานลดลง การเพิ่มระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลจึงมีความสำคัญอย่างมากในยุคที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็น

เรื่องปกติในชีวิตประจำวัน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้เต็มตามศักยภาพซึ่งจะช่วยเพิ่มผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

สมมติฐานที่ 4 (H4): สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลโดยผ่านตัวแปรความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ Bootstrapping โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ 1,000 ตัวอย่าง (Cheung & Lau, 2008) พบว่า สมรรถนะดิจิทัลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลโดยผ่านตัวแปรความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .215, p = .012$) ดังนั้นจึงยอมรับในสมมติฐาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ All Digital ซึ่งเป็นเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของยุโรป โดยได้เสนอว่าการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้และทักษะด้านดิจิทัลซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของสมรรถนะดิจิทัลนั้น มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลของบุคลากรเนื่องจากไม่เพียงแต่เพิ่มความมั่นใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน แต่ยังส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เพิ่มขึ้นด้วย (Moliner et al., 2023) ผลการศึกษาของ Deng & Yang (2021) สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวโดยกล่าวว่าสมรรถนะดิจิทัลมีผลอย่างมากต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล ซึ่งจะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสุขภาวะทางจิตใจของนักเรียน โดยมีปัจจัยสำคัญคือการพัฒนาและดำเนินโครงการฝึกอบรมเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาความสามารถทางเทคนิคและความเชี่ยวชาญในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์และการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังนั้นการมีระดับสมรรถนะดิจิทัลที่สูงจึงช่วยเพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลซึ่งสามารถลดความเครียดจากการใช้งานเทคโนโลยีและเพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้บุคลากรมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ผลการทดสอบของตัวแปรควบคุมที่มีต่อตัวแปรหลักที่ศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ อายุมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .192, p = .019$) กล่าวได้ว่ายิ่งมีอายุสูงขึ้นระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลยิ่งเพิ่มมากขึ้นไปด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chen et al. (2025) ที่กล่าวว่าพนักงานที่มีอายุมากมีส่วนช่วยในด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต อีกทั้งยังมีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และการควบคุมตนเองมากกว่าพนักงานที่มีอายุน้อย บริษัทที่มีปัญหาทางการเงินหรือบริษัทที่วางแผนจะลดขนาดองค์กรควรระมัดระวังในการตัดสินใจ โดยอาจเป็นผลจากประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่เพิ่มขึ้น มีการตัดสินใจที่รอบคอบ ทำให้สามารถจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อนสามารถเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานได้ดีกว่า และอาจมีแนวโน้มที่จะเข้าใจบริบทขององค์กร และผู้คนได้ดีกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ซึ่งเป็นประโยชน์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการปรับตัวให้เข้ากับบริบทขององค์กร และตำแหน่งมีอิทธิพลเชิงลบต่อสมรรถนะดิจิทัล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.224, p = .041$) กล่าวคือบุคลากรที่มีการดำรงตำแหน่งในระดับสูงจะยังมีระดับสมรรถนะดิจิทัลในระดับต่ำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hariyati et al. (2024) ที่กล่าวว่าหัวหน้าพยาบาลมีระดับความรู้สมรรถนะดิจิทัลต่ำกว่าพยาบาลปฏิบัติงานโดยเฉพาะในด้านพยาบาลสารสนเทศ ซึ่งอาจเป็นผลจากภาระกิจและภาระการปฏิบัติงาน

ที่แตกต่างกัน โดยในระดับผู้บริหารหรือบุคลากรที่มีการดำรงตำแหน่งในระดับสูงมีภาระหน้าที่ในการดูแลภาพรวมขององค์กรหรือส่วนงาน ด้วยการวางเป้าหมาย กำหนดทิศทาง และการตัดสินใจในประเด็นสำคัญเพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้ไปสู่เป้าหมายได้ตามพันธกิจที่กำหนดไว้ ในขณะที่ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งระดับปฏิบัติงานจะมุ่งเน้นไปที่การลงมือทำตามแผนงานและนโยบายตามที่ผู้บริหารกำหนดไว้ ส่งผลให้ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานมากกว่า รวมถึงหากไม่ได้รับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่องย่อมส่งผลให้ระดับสมรรถนะดิจิทัลอยู่ในระดับต่ำกว่าตำแหน่งปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์

สัญลักษณ์	β	p-value	แปลผล
การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis)			
DC $\rightarrow$ DW	.605	.000	ยอมรับ
DC $\rightarrow$ IJP	.343	.000	ยอมรับ
DW $\rightarrow$ IJP	.355	.000	ยอมรับ
DC $\rightarrow$ DW $\rightarrow$ IJP	.215	.012	ยอมรับ
ตัวแปรควบคุม (Control Variable)			
Age $\rightarrow$ DC	.141	.174	ปฏิเสธ
Age $\rightarrow$ DW	-.042	.607	ปฏิเสธ
Age $\rightarrow$ IJP	.192	.019	ยอมรับ
Sex $\rightarrow$ DC	-.142	.104	ปฏิเสธ
Sex $\rightarrow$ DW	-.127	.067	ปฏิเสธ
Sex $\rightarrow$ IJP	.112	.113	ปฏิเสธ
Edu $\rightarrow$ DC	.111	.284	ปฏิเสธ
Edu $\rightarrow$ DW	.099	.223	ปฏิเสธ
Edu $\rightarrow$ IJP	-.044	.594	ปฏิเสธ
Pos $\rightarrow$ DC	-.224	.041	ยอมรับ
Pos $\rightarrow$ DW	-.050	.564	ปฏิเสธ
Pos $\rightarrow$ IJP	-.022	.799	ปฏิเสธ

หมายเหตุ: $n = 124, p < .05$

3. ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปรับปรุงและพัฒนาในระดับสมรรถนะ ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ของข้าราชการ สกศ. ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปรับปรุงและพัฒนาในระดับสมรรถนะดิจิทัล เลขาธิการสภาการศึกษา และผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ประกาศนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากร และดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากร สกศ. เพื่อเป้าหมายในการยกระดับศักยภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ โดยเฉพาะทักษะด้านการแก้ปัญหาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้ด้วยตนเองเมื่อเจออุปสรรค พร้อมติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อวางแผนการพัฒนาบุคลากรในอนาคตให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานมีความรวดเร็ว และสามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปรับปรุงและพัฒนาในระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล เลขาธิการสภาการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กร ประกาศนโยบายในการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย รวมถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสม และการสร้างสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีกับการดำเนินชีวิต เพื่อเพิ่มทักษะการจัดการข้อมูล รู้เท่าทันภัยคุกคามทางดิจิทัล รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ผ่านแนวทางการเรียนรู้ที่หลากหลายแก่ข้าราชการ สกศ. เพื่อให้ข้าราชการมีความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลและความรู้ดิจิทัลที่เพิ่มขึ้น ลดความเครียด และส่งเสริมคุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปรับปรุงและพัฒนาในระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล เลขาธิการสภาการศึกษาและผู้อำนวยการสำนักอำนาจการ กำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานพัฒนาศักยภาพและผลการปฏิบัติงานบุคลากร สกศ. เพื่อออกแบบกิจกรรมและแผนงานที่เหมาะสม โดยเฉพาะด้านการจัดการปัญหาเฉพาะหน้าในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนความต้องการของข้าราชการผ่านกิจกรรม การอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสอนงาน และการให้คำแนะนำจากผู้บริหารโดยตรง เพื่อลดข้อผิดพลาดและอุปสรรคระหว่างการปฏิบัติงาน เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานมุ่งเน้นความสำเร็จของเป้าหมายตามบทบาทและภารกิจได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกระดับอิทธิพลความสัมพันธ์ของสมรรถนะดิจิทัล ความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ของข้าราชการ สกศ. เลขาธิการสภาการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักอำนาจการและผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีดิจิทัล กำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ของสมรรถนะดิจิทัลและความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล ซึ่งจะช่วยยกระดับให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น

ไปด้วย โดยดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานพัฒนาความสัมพันธ์ของสมรรถนะดิจิทัลและความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย เช่น การกำหนดกรอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับบุคลากร การบูรณาการสมรรถนะดิจิทัลเข้ากับหลักสูตรการพัฒนาบุคลากร รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม การอบรม และสภาพแวดล้อม อันจะส่งผลต่อความรู้ ความสามารถ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพิ่มทักษะในการแก้ไขปัญหา นำไปสู่การมีความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล ทั้งในด้านการปฏิบัติงานและการใช้ชีวิต ลดความเครียดทางกาย จิตใจ และอารมณ์ ส่งผลให้ข้าราชการสามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย อีกทั้งยังช่วยเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานโดยรวมขององค์กรได้อย่างยั่งยืน

8. ข้อจำกัดในการวิจัย (Research Limitations)

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาพตัดขวาง (Cross-sectional Data Research) ซึ่งทัศนคติ ความคิดเห็นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การศึกษาในอนาคตอาจเป็นการศึกษาแบบระยะยาว (Longitudinal Data) เพื่อให้สามารถดูการเปลี่ยนแปลงได้
2. ผลการปฏิบัติงานเป็นการตอบแบบรายงานตนเอง (Self-report) ซึ่งอาจเกิดความลำเอียงหรืออคติ การศึกษาวิจัยในอนาคตอาจใช้ผลการประเมินการปฏิบัติงานจริงจากองค์กร
3. การศึกษาครั้งนี้มีการใช้ตัวแปรควบคุมที่จำกัด ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือปัจจัยจากตัวบุคคล เช่น วัฒนธรรมองค์กร การสนับสนุนจากผู้บริหาร ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้โมเดลสมการโครงสร้างมีความสมบูรณ์และมีความครอบคลุมมากขึ้น
4. การศึกษาครั้งนี้เน้นบริบทของ สกศ. เท่านั้น ควรมีขยายขอบเขตการศึกษาโดยเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างจากองค์กรอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อนำผลลัพธ์มาพัฒนาระดับสมรรถนะดิจิทัล ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัล และระดับผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น
5. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ หากมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม จะสามารถยืนยันความชัดเจนของโมเดลสมการโครงสร้างที่ได้จากงานวิจัยนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

9. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendations for Future Research)

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกลไกผลกระทบ (Mechanistic Study) เพื่อศึกษาว่า สมรรถนะดิจิทัลส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางดิจิทัลและผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคล ได้อย่างไร หรือผ่านกลไกใดบ้าง โดยเลือกใช้การวิจัยแบบผสมผสาน และขยายขอบเขตการศึกษาในด้านประชากรทั้งในด้านจำนวนและสายอาชีพ เพื่อสำรวจตัวแปรกลางหรือตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจเข้ามามีบทบาท และใช้การศึกษาระยะยาวเพื่อให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงลึก สามารถวางแผนนโยบายการสนับสนุนที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความเป็นอยู่ที่ดี และผลการปฏิบัติงานของของบุคลากรได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- จอมภัก จันทะคัต. (2561). ปัจจัยสมรรถนะที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจสมาคม สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 7(1), 162–177. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/apheitvu/article/view/128127>
- พัชรีย์ ไกรสิทธิ์. (2566). ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน บริษัทรักษาความปลอดภัย และกลางพรอพเพอร์ตี้ แมเนจเม้นท์ จำกัด. *วารสารการวิจัยประยุกต์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 2(2). <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/arj/article/view/3311>
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). นโยบาย Thailand 4.0 คืออะไร. *ไทยคู่ฟ้า วารสารสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี*, 33, 4-5. <https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spm-thaigov/DRAWER004/GENERAL/DATA0000/00000368.PDF>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *แผนปฏิบัติการดิจิทัล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (พ.ศ. 2566 - 2570)*. <https://www.onec.go.th/th.php/page/category/CAT0001090>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). *รายงานการบริหารทรัพยากรบุคคลประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. <https://www.onec.go.th/th.php/page/view/Information/4352>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2566). *มาตรการบริหารจัดการกำลังคนภาครัฐ (พ.ศ. 2566 - 2570) และแนวทางปฏิบัติ*. นนทบุรี: กลุ่มโรงพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการ สำนักงาน ก.พ. <https://www.ocsc.go.th/strategy-policy-work-plan/public-workforce-resizing-strategy-th>
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561 - 2580)*. <https://onde.go.th/view/1/นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม/TH-TH>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2566). *FUTURE OF THAILAND DIGITAL WELL-BEING* อนาคตของความเป็นอยู่ที่ดีในยุคดิจิทัลของคนไทย. <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/เอกสารเผยแพร่/FUTURE-OF-THAILAND-DIGITAL-WELL-BEING.aspx>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.). (2566). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) <https://www.dga.or.th/policy-standard/policy-regulation/dga-019/dga-027/dg-plan-2566-2570/>

ภาษาต่างประเทศ

- Buckingham, S., Tu, G., Elliott, L., Poole, R., Walker, T., Bland, E., & Morrissey, K. (2023). Digital competence and psychological wellbeing in a social housing community: a repeated

- survey study. *BMC Public Health*, 23(1), 2002. <https://doi.org/10.1186/s12889-023-16875-2>
- Campbell, J. P., McCloy, R. A., Oppler, S. H., & Sager, C. E. (1993). *A theory of performance*. Jossey-Bass.
- Chen, S., Ebrahimi, O. V., & Cheng, C. (2025). New Perspective on Digital Well-Being by Distinguishing Digital Competency From Dependency: Network Approach [Original Paper]. *J Med Internet Res*, 27, e70483. <https://doi.org/10.2196/70483>
- Cheung, G. W., & Lau, R. S. (2008). Testing mediation and suppression effects of latent variables: Bootstrapping with structural equation models *Organizational Research Methods*, 11(2), 296-325. <https://doi.org/10.1177/10944281073003>
- Council of the European Union. (2018). Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance.). *Official Journal of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018H0604%2801%29&qid=1729679651316>
- Deng, X., & Yang, Z. (2021). Digital Proficiency and Psychological Well-Being in Online Learning: Experiences of First-Generation College Students and Their Peers. *Social Sciences*, 10(6), 192. <https://www.mdpi.com/2076-0760/10/6/192>
- DQ Institute. (2019). *DQ Global Standards Report 2019* (Y. Park, Ed.). <https://live.dqinstitute.org/dq-framework/>
- Duan, S. X., Deng, H., & Wibowo, S. (2023). Exploring the impact of digital work on work-life balance and job performance: a technology affordance perspective. *Information Technology & People*, 36(5), 2009-2029. <https://doi.org/10.1108/ITP-01-2021-0013>
- Ferrari, A. (2012). *Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2791/82116>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). Prentice Hall.
- Hariyati, R. T. S., Handiyani, H., Wildani, A. A., Afriani, T., Nuraini, T., & Amiruddin, M. H. (2024). Disparate Digital Literacy Levels of Nursing Manager and Staff, Specifically in Nursing Informatics Competencies and Their Causes: A Cross-Sectional Study. *J Healthc Leadersh*, 16, 415-425. <https://doi.org/10.2147/jhl.S470456>

- Jisc. (2022). Building digital capabilities framework: the six elements defined. <https://digitalcapability.jisc.ac.uk/what-is-digital-capability/individual-digital-capabilities/>
- López-Nuñez, J.-A., Alonso-García, S., Berral-Ortiz, B., & Victoria-Maldonado, J.-J. (2024). A Systematic Review of Digital Competence Evaluation in Higher Education. *Education Sciences*, 14(11), 1181. <https://www.mdpi.com/2227-7102/14/11/1181>
- Masias-Fernandez, M. G., Acosta, T. Y. N., Rivera, J. L. T., Ayambo-Cortez, W. S., & Chiparra, W. E. M. (2023). Digital Competence and Job Performance in University Teachers in the Public Sector. *International Journal of Professional Business Review*, 8(8). <https://doi.org/10.26668/businessreview/2023.v8i8.3251>
- Memon, A. H., Khahro, S. H., Memon, N. A., Memon, Z. A., & Mustafa, A. (2023). Relationship between Job Satisfaction and Employee Performance in the Construction Industry of Pakistan. *Sustainability*, 15(11). <https://doi.org/10.3390/su15118699>
- Ministry of Education and Higher Education. (2019). *Digital Competency Framework*. Quebec, Canada: Ministry of Education and Higher Education Retrieved from <https://unevoc.unesco.org/home/Digital+Competence+Frameworks/lang=en/id=18>
- Mizrak, F., Demirel, H. G., Yaşar, O., & Karakaya, T. (2025). Digital detox: exploring the impact of cybersecurity fatigue on employee productivity and mental health. *Discover Mental Health*, 5(1), 25. <https://doi.org/10.1007/s44192-025-00149-x>
- Moliner, L. A., Charalambous, V., Leneer, V. D., Michael, D., Michaelidou, V., Röhner, N., & Vrasidas, C. (2023). Digital Well-Being. <https://all-digital.org/digital-well-being-report/>
- Rad, D., & Demeter, E. (2019). Youth Sustainable Digital Wellbeing. *Postmodern Openings*, 10(4), 104-115. <https://doi.org/10.18662/po/96>
- Ramawickrama, J., Opatha, H. H. D. N. P., & PushpaKumari, M. D. (2017). A Synthesis towards the Construct of Job Performance. <https://doi.org/10.5539/ibr.v10n10p66>
- Reinecke, L., & Oliver, M. B. (2016). *The Routledge Handbook of Media Use and Well-Being: International Perspectives on Theory and Research on Positive Media Effects*. Routledge. <https://www.routledge.com/The-Routledge-Handbook-of-Media-Use-and-Well-Being-International-Perspectives/Reinecke-Oliver/p/book/9781138886582>
- Stofkova, J., Poliakova, A., Stofkova, K. R., Malega, P., Krejnos, M., Binasova, V., & Daneshjo, N. (2022). Digital Skills as a Significant Factor of Human Resources Development. *Sustainability*, 14(20), 13117. <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/20/13117>

- Sync. (2024). Global Digital Wellbeing Index 2024. <https://sync.ithra.com/dwi/en/index-report>
- Tarafdar, M., Cooper, C. L., & Stich, J.-F. (2017). The Technostress Trifecta - Techno Eustress, Techno Distress and Design: Theoretical Directions and an Agenda for Research. *Information Systems Journal*, 29(1), 6-42. <https://doi.org/10.1111/isj.12169>
- Wang, Q., & Yao, N. (2025). Understanding the impact of technology usage at work on academics' psychological well-being: a perspective of technostress. *BMC Psychology*, 13(1), 130. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-02461-1>
- Yue, A., Pang, N. L. S., Torres, F. L. M., & Mambra, S. (2021). Developing an Indicator Framework for Digital Wellbeing: Perspectives from Digital Citizenship. *NUS-CTIC Working Paper Series*, 1. <https://ctic.nus.edu.sg/workingpapers.html>
- Yusanti, T. I., & Suprpti, S. (2023). INFLUENCE OF WORKLOAD AND DIGITAL COMPETENCY ON PERFORMANCE OF EMPLOYEES. *Proceeding of The International Conference on Business and Economics*, 1(1), 73–85. <https://doi.org/10.56444/icbeuntagsmg.v1i1.28>

คณะผู้จัดทำ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสวริทธิ์ธร จันทรแสงศรี

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

บรรณาธิการฝ่ายจัดการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนากร มุลพงศ์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

2. นางกนกรัตน์ ธีป

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. อุนิษา เลิศโตมรสกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. รองศาสตราจารย์ ดร.จุลนี เทียนไทย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. รองศาสตราจารย์ ดร. พัฒนา ราชวงศ์

คณะคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร

4. รองศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐไชย สุขสอาด

ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ

5. ศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์วิทย์ บุญมงคล

ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ

6. รองศาสตราจารย์ ดร. กมลพร สอนศรี

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รณภูมิ สามัคคีคารมย์

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

10. อาจารย์พันธุ์หญิง ดร.อุบลพรรณ ธีระศิลป์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียว

11. อาจารย์ ดร. นันทพร พิชัยอักษรพงศ์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

12. อาจารย์ ดร. ญาเรศ อัครพัฒนานุกุล

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

13. อาจารย์ ดร. เกศกุล สระแก้ว

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

14. รองศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา จงถาวรสถิตย์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

15. รองศาสตราจารย์ ดร. กฤษณ์ รักษาติเจริญ

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

17. รองศาสตราจารย์ ดร. วนิพพล มหาอาชา

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธเนศ เกษศิลป์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสรี วรพงษ์	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มยุรี โยธาวุธ	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
21. อาจารย์ ดร. โอม โตอาจ	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
22. อาจารย์ ดร. สรประเวศ กระจำงค์นัณมาตร์	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ฝ่ายจัดทำรูปเล่มวารสาร

1. รติ แท้สมบัติ

*****

ระเบียบการเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสหศาสตร์

1. เป็นบทความทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน
2. ความยาวไม่เกิน 12 หน้า เขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟเวิร์ด (Microsoft Word) บนกระดาษขนาด A4 ระยะขอบตามที่โปรแกรมกำหนดโดยปริยาย (default) ใช้ตัวอักษร TH Sarabun New ขนาด 16 pt เว้นช่วง 1 บรรทัด (single-spacing)
3. ต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบบทความแต่ละบทคัดย่อมีความยาวไม่เกิน 1 หน้า และต้องมีชื่อนามสกุลผู้แต่ง พร้อมด้วยตำแหน่งวิชาการ
4. ในบทคัดย่อ ที่ชื่อนามสกุลผู้เขียนทุกคน ใช้เครื่องหมายลำดับเลข (1, 2, 3,...) ทำเชิงอรรถท้ายหน้า (footnote) เพื่อระบุตำแหน่งและหน่วยงาน
5. ในบทความ ที่ชื่อนามสกุลผู้เขียนทุกคน ใช้เครื่องหมายลำดับเลขทำเชิงอรรถท้ายเรื่อง (endnote) เพื่อระบุตำแหน่งและหน่วยงาน
6. ถ้ามีกิตติกรรมประกาศ (acknowledgment) (เช่น แหล่งทุน) ให้เขียนไว้ท้ายบทความ ก่อนที่จะขึ้นในส่วนบรรณานุกรม
7. การระบุแหล่งอ้างอิงในเนื้อเรื่อง ใช้วิธีการอ้างแทรกตามระบบ APA
8. การเขียนบรรณานุกรมใช้ระบบ APA (สามารถดาวน์โหลดตัวอย่างการเขียนบรรณานุกรมได้ใน shorturl.at/rsuPW)
9. ถ้ามีเชิงอรรถอธิบายเนื้อหาในเนื้อเรื่อง ให้ใช้ระบบเชิงอรรถท้ายเรื่อง (endnote) โดยทำเชิงอรรถด้วยเครื่องหมายลำดับเลข (1, 2, 3,...)
10. กองบรรณาธิการสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ส่งคืนต้นฉบับพิมพ์และแผ่นบันทึกข้อมูล ต้นฉบับจะต้องผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้กองบรรณาธิการอาจขอให้ผู้เขียนปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาและ/หรือรูปแบบบทความก่อนการตีพิมพ์
11. ส่งไฟล์ต้นฉบับ (Microsoft Word) E-mail: shmujournal@gmail.com
12. ผู้เขียนบทความจะได้รับการติดต่อกลับเพื่อการแจ้งเนื้อหาการปรับปรุงบทความ หรือ เพื่อแจ้งผลการประเมินภายในเวลา 1-2 เดือน

*****

วารสารสหศาสตร์

ISSN 1513-8429

ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)

วารสารสหศาสตร์

Interdisciplinary Studies Journal

ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)
Vol. 25 No. 1 (January - June 2025)

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

25/25 ถ.พุทธมณฑลสายสี่ ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
โทรศัพท์: 0-2800-2840-70 ต่อ 1648
โทรสาร: 0-2441-9738
เว็บไซต์: www.sh.mahidol.ac.th

ISSN 1513-8429

9 771513 842425